

साधमाहात्म्यप्रारम्भः

15761

श्रीकाशीजीमे महत्सुदुन्दिराजगणेशके पासदाऊ अग्निहोत्रीके सिद्धिविनायकयन्त्रालय
मेवायपुराणकासाधमाहात्म्यछापगयालि० भैरवाठक छापनेवालामानजिमैलेनाहोयउसेदुटे
राजकेपासदाऊअग्निहोत्रीकेदुकानपरमैलेना भि०चैत्रकृष्ण१वाबुधसम्बत१९४० ॥ ॥

माच श्रीगणेशाय नमः अथवायुपुंगवोक्तमाधमाहास्यप्राश्नः नारद उवाच संसारे क्लियमानानं जंतूनां पापकारिणां कर्मणां च
 म्यमाणां नां कागतिः कमलोद्भव १ सुखमिच्छंति ते मूढेनेच्छंति सुखकारणं नेच्छंति दुर्बलेशवात्ते ह्येतौ सुततयातः २ अलसाधमौलिसुख
 विषयासक्तचेतसः तेषामुक्तिः कथं ब्रह्मवृत्तिर्धर्मकथं भवेत् ३ कृपाविष्टं चित्तं न गन्तान्समुद्रं धर्मानेपतवचसा विष्णुभाते विवधि
 ना ४ वन्दिमादतुकामानां बालानामात्रो यथा निवर्तयित्वा सुखं चिजयति फले विभो ५ तथा भागवतलोके साधवः समदर्शिनः
 निवर्तयित्वा बोधेन विषयान्तमिच्छतः ६ जन्तून् यमफलं ते षादशयति हितेच्छया पितरोऽस्मत्तरेऽज्ञानाशास्त्राः साधवो वृणा ७ त्मना
 दिवकाधर्माणां त्वं वै त्स्मित्ततः कर्मणां केन कालुष्यमनसो गच्छति दृढ ८ धर्मास्तु बहवः संति श्रुतिस्मृत्या अपि ते धर्मा कष्टसा
 ध्या हितेष्वादे विमुखा नराः ९ वदधर्मसुखोपायं सर्वधर्षिनाशनं यत्कुरुते तौ पैति समस्तवधो जायत शुद्धात्मिणस्तिकी च १० भक्ति
 हेरौ तन्मुखेषु सख्यते देवेषां हितकाम्ययावद स्तुत उवाच इति तद्वचनं श्रुत्वा ब्रह्मालोकपितामहः ११ स प्रहृष्टमना भूत्वा नादवाक्य
 मब्रवीत् ब्रह्मोवाच त्वमेव नूतन भूरीभोगो निमिन्नबंधुर्भुविमानवाना १२ त्वमग्रणी धर्मदृशश्चूरीणां दयापराभागतानां हिलोक
 किं वर्णयामि मभाग्यमहमहात्मा भवाद्दृशो भागवतस्तनूभवः १३ तग्वधन्याः खलु पुण्यशैला यथा सुता भागवता हिलोके हितेच्छ
 यातु मदानां कृतः प्रश्नस्त्वयामुने १४ सतोषयति लोकांश्च सतां षयति मे मनः पुनाति शास्त्रं प्रश्नो वासुदेव कथाश्रयः १५ वता एष्टु
 केऽत्रादृस्तनादसलिलयथा प्रणम्य विष्णुपुरुषपुण्यं निरामयं निश्चलमहितीयं १६ वक्ष्यामि गोप्यं सुलभं शुभावहं धर्मतया एष्टुम
 घोघनाशनं सर्वेषामेव धर्माणां स्नानं मोघं विदुर्बुधाः १७ विना स्नानं कृतं कर्माजभुक्तं कर्मापि त्यवत् तत्रापि प्रातयः स्नायत विष्णुभक्तिं

रायणाः १८ नानस्मिन्यापलेशोस्तिहान्तघ्नोसुहान्तं यथा शौचं स्नानं द्वयं मातापितरौ सर्वकर्मणां १९ नित्यस्नानेत्त्वशक्तश्चेत्कुर्वन्मासत्र
 यंबुधाः तुलासंस्थे दिनकोमकास्थे च भास्वति २० मेघोचसदा कुर्वन्नात्र स्नानमंतं द्रितः न कुर्वन्निशुमांसेषु प्रातः स्नाननराधमः २१ रोस्वंत
 रं कयति यवदिद्राश्चतुर्दश कौतिकासवेमासेभ्यः सहस्रफलदविदुः २२ तस्मान्नशृणोमाघद्वते प्रादुर्जनार्दनः न माघमासात्प्रसोस्तिधर्मः
 संस्मरदुःखविनिवर्तितुसखः २३ यथाकलौ विष्णुकाथापरगतिः स्नानं चैव मकरे दिवाकरे पापानि विलयंति तमासेव भोगादय २४ समाग
 च्छंति पुरायानि यथा गुरुह्यपादये जन्मकोरिः सहस्रेषु यत्पापं समुपाजितं २५ तस्यापसकले चोर्माघस्नाने नश्यति न माघमासात्प्रसो
 भिलाभो न माघमासात्परापरगतिः २६ न माघस्नानात्परास्ति धर्मो न माघस्नानात्पराः परायणाः अक्षावा माघमासे नु प्रातः स्नाननाद्य
 मः २७ पेशचैर्योनिमासाच्चतिष्ठत्याभूतसूत्रं न पापलेशेन च कर्मबंधः पुनर्भवे वा मज्जुजमुनीन्द्र २८ येन हर्माघे मकारस्थिते तौ न द्वाज
 ले स्नानमनूदितैके गंगाद्याः सौरितः सर्वादेव स्वातानियानि च २९ प्रकारेण हृदा वा योपसुत्वे जलाशयाः सन्निधानं प्रकृष्वेति जलमा
 त्राशये मुने ३० प्रातः स्नानं माघमासे मकारस्थे दिवाकरे ग्रामाद्दूर्हिर्जले गता मुच्यते सर्वे किल्लिषेः ३१ ब्रह्मघ्नवापि च घ्नवांगो घ्नभ्रूणाहनत
 या स्त्री घ्नसुरापि च घ्नस्तेपि न गुरुतलिनं ३२ अभस्यभसिराङ्गुसदोपशून्यवादिनं अधमवर्तिने दभतयेवानुत्तभाषिणं ३३ परस्वसू
 चकदेवगुरुद्रव्यापहारिणं दृथावृत्सस्यच्छेत्तारं वृणो संकरकारिणं ३४ गृहघ्नप्रदातां विषकर्मप्रयोगिनिन्दकं साधुवृत्तानातया चो
 न्मार्गवर्तिनं ३५ हेतुवादतुच्छातकमार्गनिदिताश्रय अयज्ययाजकं विप्रं तथा दुष्टप्रतिग्रह ३६ पादारभिनितं पद्मव्यापहारिणं यति
 भेदप्रकवाणंदपत्यापित्रग्रह ३७ एवमादीनि पापानि कृवाणमपि नाद प्रातः स्नानानुनामिति माघाद्योजति गजति ३८ किंचिदस्युरिते

भावोऽस्योपेदिवादिशं अत्युग्रपापिनं वापि प्रातः स्नानात्पुनीमहे ३९ तिस्रः कोस्यर्धकोटिश्चतीर्थानि भुवनत्रये निरिष्यमाद्यमा
 संतुसदाप्रातर्जलाशये ४० अस्नानं पापिनं मूढं शापदत्त्वात्प्रजतिच अस्नानो माघमासे तु मातर्गण्डिचतुष्टयः ४१ नः श्राडालनायाति
 नारीचिह्नं धवाभवेत् समकृचोर्णानि पुण्यानि च सुद्वेषाद्भुत्वात् ४२ तनियुनि देवेषु स्तन्यमयोदिने अनेन जन्मानुगतमहागण्ड
 कर्मसूत्रप्रतिबंधस्य ४३ स्नानं त्रयसुदिने न राणा निवर्तयत्याशु रवियथा हिमं सत्त्वं च मुध्यत्या चोर्णापुसो भक्तिहेतुत्वरूपे च जायते ४४
 निरूपमभाग्यमनल्पमायुर्माधेव हिः स्नानपस्य जायते माघस्नानस्य माहात्म्यवाच्यमानद्विजोत्तम ४५ नशृणोति विमृदात्मानं सान्ता
 त्वपरः यशुः यथापंगानदीनां च देवानां तु यथाहरिः ४६ दृष्ट्वाणच यथाश्रुतः पशुना गौरयथाशुने तथा वै माघमासे यमासालभुते मातः
 ४७ वेदानां च यथासामंत्राणां प्राणवायथा गायत्री छंदसाय द्दत्तशिरांगं रुडोयथा ४८ वैष्णवानां यथा रुद्रः क्रूनां माघमाधवो मासा
 नां प्रवरो मासे माघमास उदीरितः ४९ यथाऽहोना तु गण्डांगो गणां माघयथा पवतानां यथा वज्रमातंगानां यथा ऊरुः ५० हिमानां तु य
 था वृद्धिः कौशिकानां यथा रविः पापानां विष्णुर्नामैवैतानां केशवो यथा ५१ तथा मनुष्यवधानां माघमासो निवर्तकः नस्योद्विग्रहा
 श्रेयनेन पिशाचान् चोरागाः ५२ माघस्नानं कृतं जनुना तेन सत्त्वं ५३ तनियुनि च पापनिवहूनि यमशासने ५४ तानि माजेयति सिप्रिचि
 त्तु शोयमात्स्या माघस्नानं कृतं तद्वै जनुना तेन सत्त्वं ५५ तेन पापानि नष्टानि तस्मात्माजे यशासने यमश्चाशापयेत् वै चित्रगुप्तमहामणिः
 ५५ संग्रहैवात्स्वकीयाद्दामाघस्नानं क्रौंस्थानि तदास्माकमवस्थानं कृत्वा त्रस्योदित्यहर्निशं ५६ इत्यं जतिपापानि हत्यादीनि महं सपि
 क्तात्तौषसि स्नानमनन्यमानसो माघे तु सस्थे मकरे दिवाकरे ५७ भक्त्या समन्वयं चान्धवमातुः स्नानेनैव पुनः पिबति सत्त्वात्सर्पदृष्ट्या

नंजन्तुनामविवेकिना ५८ माघेत्तृषिस्यत्स्नानकारणंप्रसौषधं इहजन्मनि यत्पापयथापपूर्वेजन्मसु ५९ तत्पापं नाशमायति संप्रसंगं
 नंसंशयः माघस्नानकारिणामोत्थेवंसंकल्पतोमुने ६० भुवसंचितपापानिचल्यद्वाप्रयत्नतः वहिर्गमनमात्रेणविद्रवतिदिशोदश ६१
 प्रास्नराः क्षत्रियोवापि वैश्याः शूद्रोपि वासती प्रातर्माघेवहिः स्नानञ्चार्थादिश्रुतो गति ६२ ब्रह्मचारी गृहस्थो वा वानप्रस्थो वा यतिः प्रातः प्रा
 तः सदा स्नायान्नाघेमासुदिते रवौ ६३ अस्नात्वा चाप्यदत्त्वा च माघमासगतो यदि श्रानयोनिशतं प्राप्य विष्णुयाजायते क्रिमिः ६४ नस्ना
 त्स्नानं प्रकरोत माघे मासो द्वे जातम माघस्नानपराधर्मः संसारोत्तारकारणः ६५ न माघमासात्सोहिधर्मो न माघमासात्समः सत्वस्ति न
 माघमासात्परस्तपोस्ति न माघमासात्परः क्रतुर्वो ६६ इति श्रोत्रवायुपरागो माघमाहात्म्यप्रथमोऽध्यायः १ नारद उवाच साधुदितं देवगु
 रो महामृतसुगोपयेत त्वन्सोति हर्षद सगद्गद्मेव च न च जाते सानदवाधेन येन प्रहृष्ट १ माघस्नानं कथं कार्यमाघे माघवत्स्रभे पुत्राय पर
 शिष्याय विसर्गकमलासन २ ब्रह्मोवाच माघमासविधिं वदस्व श्रुणु नारद सादां यं श्रुत्वा च सत्सहस्रैर्न भूयो जायेत भुवि ३ पुष्यमासे स्ति
 यं सैदं शम्भुप्राग्भे द्वे तो माघमासदशस्यानुव्रते मतस्मापयेत् ४ पौर्णमास्यां समास्यमापयेत् मकरवासमास्थं कुंभे वाथ समा
 पयेत् ५ दशम्यादिदशस्योतः समाप्तः शुभकर्मणि पौर्णिमादियौत्रिकानां पितृणां संक्रमादितः ६ एतेष्वन्यतमं पक्षमास्थं व्रतं चरेत् मा
 घस्नानकारिणामिमकारं स्थेदिवाकोर ७ आसमाप्तिं महादेवनिर्विघ्नं कुरुन्माधव इति संकल्प्य पूर्वदुःकार्यात्स्नानमनतरं ८ अरुणाद्यव
 लायासमुत्थाय द्विजोत्तमं कृत्वा वहिः स्थले दूरं मलमूत्रविस्मजनं ९ नगोष्ठे न शुभे देशे न वने केवलस्थले न कल्मीके न कूपे च न च्छायाया न
 द्वे तो १० नदीतीरे न कर्तव्यं मलमूत्रविस्मजनं यानद्यावानदीतीरे मलमूत्रविस्मजनं ११ कुर्याद्यदि विमूढात्मारोरेवं कल्पमश्रुते तस्माद्दूरं

कर्तव्यं मलमूत्रविस्र्जनं १२ ततः शौचं तु कर्तव्यं पात्रस्थैर्नैव वारिणा नदीजलेन यः कुर्याच्छौचं कर्म हि जाधमः १३ विशुद्धं कुर्यात्पतया प्रस
 र्गस्थैः पतुभिः सह कूपकल्यातडागादिजलैश्चौचं करोति यः १४ कलकोटि सहस्रैश्चौचं कालं निवर्तते तस्मात्कमंडलुजलेन न जेतुं क
 र्त्तव्यं १५ एकालिगोकोतिलः उभयोस्तु द्वयं स्मृतं पंचपादे दृशेकस्मिन्नुभयोः सप्तमृत्तिका १६ अर्धप्रसृतिमात्रा तु प्रथमा मृत्तिका गुदे द्विती
 या च तृतीया चतुर्थ्या प्रकीर्तिता १७ मुदा शौचं कर्तव्यं यथा गंधक्षयो भवेत् मूत्रोत्सर्गविधिं स्लेवं गृहस्थानां विधिः स्मृतः १८ एतस्माद्द्वि
 यां शौचं वारिणां च न वासिना पूर्वस्माद्द्विगुणां शौचं यतीनां च त्रुगुणं १९ गंधक्षयकाः शौचः स्त्रीश्च द्वाणविधिः स्मृतः वल्मीकामूषकोत्थानां
 भेत्तौ मार्गैर्ब्रजे ग्रहे २० अन्यशौचाविशेषाच वज्रैश्चैन्मृत्तिकावधः नान्यैवै मृदमादाय कुर्याच्छौचं वै हृदादिषु २१ आप्रकोष्ठकण्ठे द्वारं मृत्तिकां तु स
 माहरेत् पादौ प्रक्षाल्य विप्रद्वंद्वं धावनमाचरेत् २२ प्रतिपत्य वर्षषष्ठीषु न वस्याद्वादशो दिने दत्तानां काष्ठसंयोगाद्देहासप्तमकुल २३ औषधि
 षु दिने यस्तु न कुर्याद्वंद्वं धावनं कृत्वानुयातनाद्योर्द्विभुविजायते २४ तस्यापरोः मदाक्रयं दमां एकादशीविना तयोर्गपि च कुर्वतं जं
 वृनिवृत्तौ लैकैः २५ गडुषमथ वाक्रयाद्दशचारं हि जातम सकल्पविधिवत्पश्चात्सजलमाविशेत् २६ समस्तजगदाधारशखचक्रा
 दाधार देवदेहिममानुशौण्णतीर्थनिषेवणे २७ यन्नखाग्रसमुद्भूता गंगान्त्रैलोक्यपावनी यमादेतीर्थजातानि माधवंतं न मायह २८ यो
 सोतीर्थपदो विलुप्तिश्च द्रूपापमेश्वरः स एव द्रव रूपेण वसत्येव जलाशये २९ गंगाद्यासुरितः सर्वायस्मिन्कस्मिजलाशये संसरेत्स्नानकाले
 सद्यः संनिहिताः सदा ३० नंदिनी नलिनी सीतानालती च मलापहा विलुपादाजसभूता गगात्रिपथगमिनी ३१ भागीरथी भोगवती जा
 न्हवी त्रिदशेश्वरी ह्यदशानि नामानि त्रयत्रजलाशये ३२ स्नानकाले संसरेन्नियंतत्र सन्निहिता गुहा या प्रवर्तेति मंत्रेण इमे इति मंत्र

तः ३३ नदीस्ताः प्रार्थयित्वैवं देवायार्धनिवेदयेत् नमः कसलनाभाय नमस्तेजलशायिने ३४ नमस्ते सुहृषीके शृगुहाणार्धं तमोस्तुते ॥
 माधेमासि महादेव त्रत्स्थो हजगते ३५ गुहाणार्धं मया दत्तमाधवाय प्रसीद मे विष्णुपाद्मजसभूतगोत्रिपथगामिनी ३६ गुहाणार्धं
 मया दत्तं जलेमिहित्वा भव हृद्गंगे महोत्तमस्य गणेशायिनि ३७ गोदावरी गुहाणार्धं त्र्यम्बकस्य जगद्वे कलिदेशे लज्जत नय पृथक्
 गणायामिनि ३८ गुहाणार्धं मया दत्तं मुनेफलदायिनि देवीमानसभूते सरस्वत्यधनाशिनि ३९ गुहाणार्धं मया दत्तं पृथक्सागरायामिनि अ
 न्यानदीसमुद्दिश्य दद्याद्ध्यं यथाविधि ४० पृथक्सागरायामिन्यां नद्यास्नानपरोनारः विनोगोदाविनागानदीमन्या नकीर्तयेत् ४१ त्रिनिमज्जा
 थपश्चात्तु मृत्तिकास्नानमाचरेत् तिला मलकपिष्टेन गोमयेन समाचरेत् ४२ पितृभूतैर्मुद्दिश्य प्रत्येकं स्नानमाचरेत् ततो घर्मर्षणं स्नानं कु
 र्यात्तत्रादत्तद्रितः ४३ शालग्रामशिलावारिशिरसाधारयेत्ततः जलात्पश्चाद्दिगित्थार्यतैत्तान् कर्षीत् ४४ पितृभूतशशिलां स्तुधेद
 क्षिणोत्तुन्यसेत्ततः शिलोदकं भूपतिर्नपिंतिपितरोखिलाः ४५ पुण्यगुरुभूतस्तुमुधाशक्रः शिखासुसः चिक्षिपाते विलोनांतां चान्वाऽहोदः
 शशापह ४६ ब्राह्मणानां शिलाशित्यासुधाशक्राय नो भवेत् ब्राह्मणानां शिखासिप्तजलद्वाराणामुधा ४७ भूमौ निपतितां श्रुतपितरो मत
 कृपालयाः द्विजनाक्षयपंक्षीद्रेन जग्राह शिखासुधां ४८ द्विजान्यप्रच्छपंक्षीद्रेः कंशक्रान्यस्त्रिपुधां वः शिखोस्तितिते प्रोचुर्न तिलोभा
 द्द्विजोत्तमाः ४९ तस्मिन्परपक्षे तु पितरो द्विजसद्रागः यूयं तस्माद्द्विजानो यस्म्यं व्रते नि सो ब्रवीत् ५० अस्तीति पितः प्रोचुः सेषा तुष्टे वदं दो
 शिखासंस्थासुधा भूमौ पित्राहरो भवत्विति ५१ मार्जयंति शिरो ये तु न विरुज्य शिखादकं अस्तु कथाने महाधोरनके तपंतं त्विति ५२ इति दत्त्वात्
 तस्यो गह्वोरं क्लोचनः विप्रान्शशापरोषे जाण्मृत्पोस्तुनिष्कृतिः ५३ जनापीयूषसर्गं न्नस्यो ह्येनृत्तभाषिणा नैकमस्य भवेत्क्वापि न्युक्त्वाशेन

माचोः ५४ तस्माच्छिखोदकं दद्यात्पितृभ्यस्तुष्टिकारणं तएवपितरो लोके भूमिदेवाः प्रकीर्तिताः ५५ पश्चाद्दत्तं परो धायपीडयित्वा द्विवक्रं वा
 मप्रकोष्ठेनेस्त्रिपस्यगाचस्यवारिणा ५६ भूमौ निस्त्रिपपश्चात्तुमत्रलेनेन प्रास्येत धृत्वा ह्यदशपुद्राणि सध्याकर्मसमाचरेत् ५७ प्रातर्होम
 तथा कृत्वा देवोर्धिपितृत्तपणं माघमासप्रियदेवं शंखचक्रादाधरं ५८ प्रसन्नस्मितशान्तमाधवपूजयेद्य गधैः पुष्पैश्च नैवेद्यैः पशुपैर्मनो
 र्सेः ५९ अपुष्पपूजयेच्चतुमाधं माघवह्नभ कुलनाशो भवेत्तस्य पुण्यचापि विनश्यति ६० पुष्पैर्यौकेन माधे तु माघपूजयेद्यदि कुलकोटिस
 मायुक्तो मोदते विशुभं ६१ मौल्यादनीयुष्याणि स्त्रीभृद्भोजनम ब्राह्मणैः कारयेत्पूजायस्मानुष्यहोः प्रिय ६२ माघवतुलसीपत्र
 नेकस्थे दिवाकोः सहस्रदशैश्चैशं न पुनर्जायेते भुवि ६३ यः पूजानुलसीहीनां माघमासकरो वा कुर्याद्यदि विमृडात्माहुर्यशस्त्वामर्षितं ६४
 माघवतुलसीहीनां पूजा कुर्वीत ज्ञानम कुलानियाते ये तस्य न केसुधिरौदके ६५ यो दद्यात्तुलसीपत्रपादयोश्चक्रपाणिनः कुलकोटिस
 मायुक्तो विशुभं लोके महीयते ६६ यो दद्यात्तुलसीगंधमपि संप्रपन्नात्रक कोटिजन्मार्जितं पापं तस्मिन् देव नश्यति ६७ श्रीखंडचंद्रोन्मिश्र
 कृष्णागरुसमन्वितं तुलसीचंद्रोन्मिश्रयोगंधं विष्णवे पर्येत ६८ कल्पकोटिसहस्राणिकल्पकोटिशतानि च वैकुण्ठो देते निस्य दशपूर्वदेश
 यैः ६९ यस्तुलस्याः पत्रशतं विष्णवे परमात्मने समर्पयति तस्य पुण्यं वृक्षं शक्तो न विद्यते ७० पितृवृत्सु मुद्दिश्यात्तुलसीविलसवेषिनां ब्रह्महत्या
 कोटिशतं अगम्यानां सहस्रक ७१ अभितः कोटिपापानि दहत्यग्निर्विधेन यः पूजयति देवं शकमलैः कमलैः ७२ तस्य पुण्यं फलवत्तुक्रः
 शक्तो दिवि वा भुवि कमलैः पूजितो विष्णोः कमलवस्त्रेण ७३ फलं तिकाशः सर्वेषु पितृवदुःखप्रजायते ह्यविशदपराधानिसमते प्रसवते एवमः
 मः ७४ अर्चितं तुलसीपत्रैर्माघवो भक्तवत्सलः अपराधसहस्राणि सभोनेनात्र संशयः ७५ यः कुर्यात्तुलसीपत्रैः पूजाविष्णो महात्मनः पूण

मदशतेनपूजितेनाधवोभयः ७६ जागेपुष्यतु धादद्यानमावेविश्रोभसामनः जन्मकोरि रसह्लेपुनदीश्रोभवेनः ७७ विद्यवांतनवा
श्रुतिनारेजन्मशतेषुपि नारेवापुरपोवापिमाघेपुष्यसुंधिते ७८ दत्तचैकमहाविश्रोभसहत्यायाहति अगधपुष्यपेदहस्तमाघमाघपव्यप
७९ नारकीयातनाभुक्काविदूरोहाभेदभुवं योदद्यादुगुलधूमधुमाधवायायामने ८० सभिवामडलेसोविश्रोः सायुज्यमायुषात् द्युपहेना
सपयोतुयः क्रयोत्पसामनः ८१ विश्रांतिमिचमात्रिचक्रोदशितेषीपि दशंगंमुगुलेधंपपश्रापयतिविश्वे ८२ नतस्यसतेहानिना
पीजायेतेकुले स्वयंमोक्षमवाप्तेतिनात्रकार्यविचारणा ८३ वंयनंस्तुयः क्रयोत्पूजाकालमहात्मनः स्तूयमानोदेवगणैर्विष्णुलेकैमहीयते
८४ धयनादविहीतंतुयः क्रयोद्वैवतापिनं समुक्त्वावकाद्यागन्समूकोवधिशोभवत् ८५ दीपसंगतुयः क्रयोद्वैवायपत्मात्मने अज्ञानाद्या
तमोभित्नासाद्यापश्यतिहरे ८६ श्रूयतेपितृगाथापिदं पदानंमुनेभ्यः यः कोवासक्तुलेजातामाघमासिहरेः पुनः ८७ दद्याद्दोषपक्षात्वा
पिसनः संतारिण्यति दीपाययतिगैलवापात्रघागोदहतिवै ८८ नारिचानपुनः कर्मलेसामंत्रनविद्यते तैलपात्रतथावर्तितददतिस्वशक्तिः
८९ सजात्यधोभवेनूनुक्त्वासर्वानुयातना अभावसर्वथाक्रयोत्पदीपप्रवोधनं ९० विदधातिहरेः पूजाविनानेवेद्यमल्पधीः कुंभीप्राक्षेभ
हाधोपच्यतेनकामिना ९१ अनेवहृषिधंभस्यफलंनानविधंथा निवेदयतिविश्रुत्रलभूयायकल्पते ९२ लोकवातोप्रसंगेनएः कु
षद्वैवतापेन तन्नायसिमहोदोरयमः पातयतिस्वयं ९३ त्वात्रपाठसंतेजुर्गलिमांलस्यविमर्जनं सचोत्पादीभवत्पाश्रुनात्रकार्यविचाराणा ९४
नीराजयतियेविष्णुमाधवकमलाश्रियं कारिगुंवेगोसेनाब्रह्महत्यासुतानिच ९५ पापान्यपानिचोग्राशितस्यदधानसंशयः मुखनीराजने
विश्रोः पश्यतिपुद्गशाश्रियः ९६ तेधन्याः हनिनीलोकेतेषांपुण्यमनसकं कर्पूरस्यार्तिंकाभक्त्याविश्लोयस्तुनिवेदयेत् ९७ ब्रह्मलोकंरसमा

भा-वा-द्व-भु-क्त्वा-भोग-न्वनो-रमान-को-रि-चां-सां-सर्व-भौ-म-सर्व-संपत्स-मा-दृतः ९८ भूत्वा-प-श्रा-द्वि-ज-क-ले-ज-न्वा-सा-द्व-महा-यशः ज्ञान-विद्या-सु-निष्ठा-नो-वि-श्लो-
 सा-यु-ज-मा-नु-यात् ९९ पूजा-ने-मा-ध-व-स्यो-त्रे-सा-ष्टा-ंग-प्र-रा-गे-दृ-दि-अ-श्र-मे-ध-स-ह-स्ते-ष-स-स्य-कृ-चो-र्णो-षु-य-फ-ले १०० त-फ-ले-स-म-वा-प्नो-ति-ना-त्र-का-थी-
 वि-च-र-णा-त्र-पि-ध-र्म-स-ह-स्त्रा-णि-न-था-क्र-तु-श-तानि-च १०१ वि-श्लो-दं-द्र-प्रा-ण-म-स्य-क-ल-ान-ह-ति-षो-ड-शी-मा-घे-मा-सि-म-हा-वि-श्लोः-कृ-या-द्वि-प्र-द-सि-
 णं १०२ प-दे-प-दे-श्र-मे-ध-स्य-फ-ल-मा-प्नो-त्य-स-श-यं-या-नि-का-नि-च-पा-प-नि-ज-न्मा-त-र-कृ-तानि-च १०३ त-नि-तानि-वि-न-श-ति-प्र-द-सि-ण-प-दे-प-दे-ता-व-सा-
 प-म-यं-नृ-गां-ज-न्म-मृ-ज-रा-भ-यं १०४ या-व-त-प्र-द-सि-णा-क-र्तु-मे-नो-य-स्य-न-वि-द्यते-ना-रो-वा-प-रू-षो-वा-पि-मा-ज-ने-क-श-वा-ल-ये १०५ कृ-त्वा-गो-च-म-मा-त्र-
 वा-वि-श्लु-लोक-े-म-ही-य-ते-व-हिः-श्रा-यं-त-रं-वि-श्लोः-प-रि-म-ज-य-त-गृ-हं १०६ स-को-रि-क-ल-म-मृ-त्यु-वि-श्लु-लोक-े-म-ही-य-ते-यः-श्री-श्र-ति-चे-द-व-स्य-गुं-हो-भ-य-
 वा-रि-णा १०७ त-स्य-पा-प-नि-श-तानि-मु-क्तिः-त-स्य-क-रे-स्थि-ता-मा-घे-मा-सि-म-हा-वि-श्लो-मा-ध-व-स्य-म-हा-त्म-नः १०८ गो-म-ये-नो-प-लि-प्ये-व-गो-स-ह-स्र-फ-ल-
 ल-भे-त्-या-ना-शे-ण-व-ह्नी-भिः-यं-च-सौ-ह-र्य-गृ-हं १०९ अ-लं-क-रे-ति-स-द्र-ज्या-त-स्याः-पु-ण्य-फ-ले-शृ-णु-आ-ज-न्म-श-न-प-र्यं-तं-वि-ध-वा-त्-न-चा-पु-या-त् ११०
 ना-पु-त्र-जा-ये-ते-क्वा-पि-ना-ध-र्मे-जा-ये-ते-म-तिः-मा-ता-पि-त्रोः-कु-लं-भ-नुः-स-मु-मृ-त्यु-सु-वा-सि-नी १११ स-र्व-भो-ग-स-मा-यु-क्ता-वि-श्लु-लोक-े-म-ही-य-ते-अ-लं-क-
 रे-ति-पू-जा-याः-श्रु-त-दे-व-स्य-च-क्रि-णः ११२ स-ु-दा-धा-तु-वि-को-र-वा-श-ले-प-त्रे-श्र-स्व-सि-कैः-त-स्याः-पु-ण्य-फ-ल-व-तुं-कः-श-क्तो-दि-वि-वा-भु-वि ११३
 ए-वं-स्ना-त्वा-ना-स-मे-कं-स-म-भ-र्च-य-च-मा-ध-वं-इ-माः-क-थाः-त-था-श्रु-त्वा-न-ग-र्भ-व-स-ति-ध्रु-वं ११४ स्ना-नं-सं-ध्या-दि-क-र्मा-णि-प-रि-त्य-ज-ह-रैः-क-था-श्रु-णो-
 नि-भ-क्ते-सं-प-नः-क-र्मा-पा-श-द्वि-मु-च्य-ते ११५ ल-ड्र-य-था-शा-ण-नि-श-त-मु-ग्रं-धो-रैः-प्र-यु-क्त-स-ख-लु-हं-ति-श-त्रू-न्-ए-व-क-था-शा-ण-नि-श-त-म-नो-हि-न-स्ति-
 का-मा-त्स्वि-षट्-क-व-गो-न् १६ क-थानि-सि-त-य-दि-क-र्म-सो-पा-भ-वे-ज-न-भा-ग-व-तं-लोक-े-स-क-र्म-लो-पा-न-भ-वे-न्म-दी-ये-ज-ने-वि-च-र्यै-व-म-नि-द्व-क-र्म-दृ-
 ष्मः ५

कोटिलुतिष्ठः कृपयासुनीनांसमाद्रिदेशात्मभुवोद्भवानां यूयमदीयस्यजनस्यकर्मकृत्वानि शंपूगयितासुकल्पाः ११८ इत्यादिशुभाभगवताऋष
 यः संस्तिव्रताः सदाविष्णुकथासक्तचेतसां भावितान्मनां ११९ कर्मलोपंपूरयति कृत्वा कृत्वाप्यहर्निशं स्वात्विष्णुकथाश्रुत्वा तथा संपूज्यमा
 धवं १२० सर्वबंधविनिर्मुक्तो विष्णुसायुज्यमाप्नुयात् आदावैतेशामध्ये यथाशक्ति यथासुवि १२१ माधवप्रतिमां दद्यात्तत्र तस्यास्य समाप्तये पंचा
 शदशतं चापि ब्राह्मणां आर्जयन्तः १२२ एवं माघे कृतस्नानभूयो जायते भुवि स्नानपूजादिकं सर्वसमाप्य भुनिपुंगव १२३ एतच्छास्त्रप्रवक्तार्यथा
 विभवमर्चयेत् अपूजयित्वा वक्तार्यः शृणोति कथां मिमांसा १२४ इत्युयंत्रे चिरस्थितो भुवि व्यालाहि जायेत न शृणोति कथां यत्पुत्राश्चानामिमां हि
 जः १२५ अर्यो नैजिलेदेशे भवति तत्र ह्यरश्वसः धर्मशास्त्रप्रवक्तारशांतं दातुं जिताहितं १२६ मिथ्यैर्भोजयेद्यत्पुत्रसर्वपापैः प्रमुच्यते अनेन विधिना
 यस्तु माघस्नानकरणियः १२७ तस्य पुण्यफलं वक्तुं विष्णुर्ब्रह्माग्निवोयमः नैर्द्वेन सूर्यो वरुणो मन्वाद्याः किमुतापरे १२८ माघस्नानसमुद्दिश्य
 बह्वर्गच्छेद्यदानैः पदे पदे श्रुमधस्य फलं प्राप्नोत्यसंशयः १२९ अतीव प्रतिबंधाश्च नश्यंति स्नानमात्रतः यथासुधर्मस्य सुतामुकबंधासुमा
 दत् १३० इति श्रीवायुपुराणे माघमाहात्म्ये द्वितीयोऽध्यायः २ नारद उवाच कथं सुधर्मस्य सुता कर्मबंधान्मुमेव सा सक्तमबंधः को वासेत्ते
 नासेनाशमागतः १ श्रोतुं को नूहलं ब्रह्म न स्याद्विस्तारो वद ब्रह्मो वाच पुण्यस्य दौहित्रः सुधर्मो नाम ब्राह्मजः ३ कुंदिने नगरे रथे वै दशोऽप्यभ
 वानतः सुधर्मस्तनयां प्रादाद्राज्ञा माहिष्मतीपतिः ४ षष्ठहनि विवाहस्य मृतो माहिष्मतीपतिः भर्तारमाभाषयितुं प्रवृत्तारो विष्मतीरतु मन्वाति काम
 ५ शय्यागृहे सुप्तमभाषमाणं चाला मृतं सायस्त्रोदवोच्चैः श्रुत्वा सखि जनकस्यः प्रविद्योतः पुंसुंतं ६ उपायैव बहुभिर्जीवाहरो देवैश्च रहर्निशं सं
 श्राव्यतल्पिता कंदं तस्खीभ्यानि वेदिंतं ७ सशोकानलसंतप्तो मूर्च्छो मापस्य तोपमां मूर्च्छे तंतं पतिं दृष्ट्वा मानरश्चोपमातरः ८ मूर्च्छो मापुर्भदि

भा. च. दुःखादुःखदुःखपरिवर्तितः अकस्माद्गिरिनामयज्यर्थेद्विविंशति ८ अथांशं नृपतेः प्रागाद्दृष्टवस्थानथागता दयालुः समुनिः प्राह नृपतिं शो
 कलालम् १० ध्यात्वा च मुचिरं कालं ज्ञानात् नृत्यु कारं ११ तं जीवयामि नृपते संजामातं तव ११ न कालमनुस्यस्यसि माशोकं कर्तुमर्हसि इ
 याश्चासन्तप्रातः प्रादात्तस्मत्सुतस्य च १२ माघे मासि कृतं त्वानं दिनत्रयफलं मुनिः दिनस्यैकस्य च फलं जामातुः पर्येकलयत १३ दित
 द्यफलतस्याः पश्चाज्जन्ममहाभूतं मुचामिचित्तरुचां भूपमुदजीवयत १४ ततः सुधर्मासं तुष्टुः प्रच्छागिरिसमुदा केन कर्मविप्राके
 न जामातं मृत्युनिगतः १५ वैधव्यं दुहितुश्चापिकेतकर्मफलं ननु परीहतीति वैधव्यं दुहितुः केन कर्मणा १६ पुनरुज्जीवितः केन जामाता च
 द्यतद्वयं महाकौतूहलं श्रोतुमर्तुहितं ततोषद १७ कृषिं च गोडदेशं पुरा कश्चिद्वैशाभूत्मेघनामकः तस्यैयं दुहिना चामी सुरूपानम
 रूपिणी १८ समानकुलगोत्रायैवैश्यादात्कनकासुकी अल्पकालेन क्रियता वयस्थासासु रूपिणी १९ भर्तुर्योषिते कंचिद्युवाच चर्मकां क
 वरयित्वा चोपयतिं समाणा चिरं स्थिता २० अथ कालान्तरे पर्योचामौ सैचारीणी जास्तेहाद्गृहभ्रमसहितं सादहलिशि २१ जो एणमहेता
 योषादेशेषु विचारासा गतो मृत्निगते काले न के भुक्तयाना २२ वेश्याभर्तुकर्मोषेण च तु देशसु जन्तु अर्जितपुण्यमनुलतया तु वेश्याजन्मनि
 २३ तीर्थयात्राप्रसंगे न सुधर्मानामवैद्विजः रंगसेवित्रिमिषिरे संदेशमुपागतः २४ स्थिते यमूर्धिलानामहैहयाधिपतेः परि द्वास्थिता च साया
 हे कामुकानभिकाशतौ २५ दिने तस्मिन्नेकमपि कामुकं तस्य पद्यत तस्मिन्त्रोमहादृष्टिरे संदेशं वंजगत २६ तदा दृष्टिपरिज्ञातः सुमधा
 नामवैद्विजः दारिस्थ्यालाबलभेद्यो देशे स्थितो मुनिः २७ त्रियामामनयद्विभ्रगीतापाठपुण्यायाः सामखिं प्रेषयासास्योयं ब्राह्मणो भवेत्
 २८ द्विजश्च द्रुतमागच्छ कामुकश्चेत्समाह्वय इत्यतस्तानुसूतौ गताभयगतापुनः २९ न्यवस्थितो द्विजः कश्चित्तीर्थयात्रापुण्याः दृष्ट्या ३०

सुषोडितस्निहृत्कुड्यपार्श्वमुपाश्रितः ३० इतिदूतीवचः श्रुत्वाद्याभाषणचदैवतः तदर्थेस्वगृहसम्यगोमेयेनोपलियच ३१ तत्रनिक्षिप्यसंभार
 नाश्रयत्राणिसासती दासीरूपस्यघृत्वागत्यविप्रमयाब्रवीत् ३२ ब्राह्मणानागृहमिदयाथानामुपकारकं असौगृहपतिस्तीर्थयात्रार्थैतैःस
 दायथौ ३३ गच्छन्नामब्रवीद्विप्रोयोगच्छत्यध्यागृहं तेषांबदेहवासार्थस्थानंभोज्यफलादिकं ३४ तस्मादागच्छभद्रंवेगृहेविश्रामयस्वय
 वन्तैद्यपिमहतीदृष्टिरध्यागोमहान् ३५ तस्मादग्निपुरोससुस्वभोज्यफलादिकं इतितस्पावचः श्रुत्वाविप्रः शीतेनपीडितः ३६ ओमित्य
 चेतनोपेहेतद्रात्रौन्यवसस्तुखं परिधानायसासौमदौताक्पालिकमुनेः ३७ रंभाफलानिचणकादिज्वर्ययसाददौ गीतापोढनसोत्रा
 णापठनासौद्विजोनिशा ३८ तं नीत्वागाहिशरौद्रौयज्ञोत्सवत्वारि का तेनकर्मविपाकेनतवपुत्रीत्वमागता ३९ पूर्वकर्मविपाकेनवात्यैधव्य
 मागता अयंतस्याऽपपतिर्जीमानतवभूपतिः ४० सभुञ्जायातनाघोरांभुविचंचंडालजन्मसु क्रमाद्दशसुचोत्तमो जन्मत्येकादशेततः ४१
 बुध्कोयमहाङ्करोमृगाहंसापरयराः कांतरेविपितेघोरेस्रगयाव्यचद्रुभि ४२ ततोमध्याह्नवेलायादेशेसौजलवर्जिते अध्वश्रातेह्रिजंके
 चिस्तुत्तषापरिपीडितं ४३ तंदृष्ट्वास्मिन्दयाजरेलुव्यकस्यापिभाग्यतः इतएहीत्युवाचैनमनोमाभैषिमाव्यथ ४४ भयादपिसस्मरासौज्ञो
 तोगच्छन्शूनैःशनैः कस्माच्चरसित्तमद्रवनेदुष्टमृगाकुले ४५ इतिब्रुवाणतप्राहत्तुष्यपिडितोऽप्यहं अतिकंषागतः प्राहवरमूलनिवे
 श्यच ४६ नोपलभ्यदिजलंप्राणागच्छतिभेधुना नात्रभोभ्रममंशोनदृष्ट्वाथरवीपथे ४७ यद्यस्मिनयमंनत्रमपिचेदन्तिरुक्पाइ
 त्युत्तिवांसंविप्रंद्रस्फेधेनोदाहृतसत्त्वा ४८ सरेवांमनोरम्यकमलोत्पलमंडितं नीलोत्पलेःकोकनदैःकल्दोःपरिशोभितं ४९ वीचिभीर
 निशेभाह्वंजलपक्षिभिरवृत्तं प्रापयामासविप्रंद्रसुत्तद्रुशंत्सरेज्जलं ५० सपथातजलेतस्मिन्भूरिवारिपयोचसः विसान्यादायप्रा

मा. वा. यलुच्यकोदात्रसन्धीः ५१ ततो गतश्चो विप्र आशीभिर्भिनद्यत आमं च प्रयथौ चीमास्ते देशिहजस्तमः ५२ तेन पुण्यप्रभावेन लुब्ध
 कश्चिदिदं परस्त्रीसंगदेशेण गतायुः भवन्तुने ५३ भर्तृहेन जपां परपूरुषसंगं इति ते दुहितुः प्रापाद्वयं तस्योपशानये ५४ दिनद्वय
 द्वांस्नानमाद्यमासि महीपते दत्तपुण्यात्ततो भूपतस्नात्पाप्यपोहतु ५५ अत्रुद्रुत्तमाप्लावात्सवैधव्यकारिणां परस्त्रीसंगजं पापं जा
 मारमुत्सुकारणं ५६ अपभ्युविनाशाय स्नानमेकं क्तं दिने तेन पुण्यप्रभावेन पुनरुज्जीवितोत्स ५७ किं वर्यामि मनुजे श्रमाद्यमास
 विप्रेश्रस्य करुणां नृषु पातितां वा किं वर्यामि मनुजास्त्वहिता न भिक्षालानुपुण्यफलमवुजना भवश्यं ५८ नक्षिस्थितिनालोके
 मायस्नानपरयणाः तस्माद्द्विजाजात्राकतेयं स्नानं भजसा ५९ तेन पुण्यप्रभावेन दशवर्षसहस्रकं भुक्त्वा भोगान् विपुला सुत्रोत्रम
 वाटुतौ ६० भविष्यत्सतो मासं पती लो गमिष्यतः इति सर्वसमाख्यातं श्रौतौ भविता मम ६१ तदर्थं दक्षिणां देहि गच्छाया श्रममंडले
 इत्युक्तो षया मासं तमुनिशसितं व्रतं ६२ तेनानुशामवाप्याशसुधमे स्यापिनाद जगाम स्वाश्रमपदमिगना भवेऋषिः ६३ ग्रहद्वेषीसि
 तीशतौ जामाता दुहिता तथा चक्रुर्माघमासे तु प्रति वर्षे तु ६४ स्नानं पूजां महाविस्मोलाया माधवंसुतुः दशवर्षसहस्रं तु एतत्पुण्य
 प्रभावतः ६५ भुक्त्वा नानाविधा भोगाना पतुर्नोऽसमव्यय ६६ इति श्रीचायुपुराणे माघसमाहात्म्ये तृतीयोऽध्यायः ३ ॥ नारद उवाच
 तव वागमृतपीलावृत्तिर्नोऽनहात्मनः विना जडमर्तिलोकेश्रवणात्को तु तृपति १ भूयो माघसमाहात्म्यात् विसृजो वद व्रजो वाच
 शृणु नारद वक्ष्यामि माघमाहात्म्यमुत्तम २ यस्नात्वा जायते शुद्धिर्मे न सो महदं हसः नार्यः पति ध्यो वालश्चः शैरिणः कृत्तुद्वयः ३ माता
 पित्रोर्विद्योत न्यो गद लो कर्हिताः पुरुषाः पापिने घोरा सर्वकर्मवहेच्छताः ४ माघस्थाना हि सुताः सुनीत्रकार्यविचारणा तत्पापना

तिलोकेस्मिन्नाधेनापह्नमंकलौ ५ हात्वापापसहस्राणिनपापैर्लिप्यतेजनः जलेयथानिमग्नानिपद्मपत्राणिचांभसा ह माघस्नानंसमु
 द्दिश्येगच्छन्तिबहिर्जले पदेपदेश्चमथस्याप्रवृत्तेनफलंध्रुवं ७ माघमासिमुनिश्रेष्ठयेजलसर्गमाचरेत् जलसर्शनमंत्रेणमुच्यतेसर्वकिल्बिषः
 ८ योगृहेमाघमासेतुस्नानकर्मसमाचरेत् श्वानमूत्रगतद्विद्यानानात्रकार्योविचारणा ९ सर्वाण्यपिचपापावित्रैलोक्यागतानिच गेहस्थजल
 माश्रित्यवसत्याश्रयकास्या १० माघेमासिसुखंतिष्ठन्ः स्नायादुष्मवारिणा वन्दिशोमहाद्यौरपतत्याशुनसंशयः ११ योमाघेमाघवंदेवपयसा
 स्नापयेद्यदि सकोटिकुलमुहृत्यविष्णुलोकेमहीयते १२ घृतेनस्नापयेच्चतुगवनासुरघ्नान्तिने वैकुण्ठेमादेतेनदशपूर्वेदशपैरेः १३ पंचा
 वेनदेवेशेस्नापितेकैटभद्भिषि सजीवनेवमुक्तः स्नानासक्तापिपुनर्भवः १४ शालग्रामशिलापूजांमाघेमासिकरोतिथः वाच्छनिकासंस्पर्श
 तस्यदेवाःसवासवाः १५ शालग्रामशिलायस्मिन्हेतिष्ठतिनाद अपिपापशतैर्युक्तंयमलंतेसितुक्ष्मः १६ येमाघस्नानरहितामाघवाच्चा
 विवर्जिताःयेषांधर्मैर्निवेत्तंषांस्वामीयमःस्वयं १७ रोगाःपिशचायसाद्यामाघस्नाविवर्जितं ग्रहाश्रयोडयंतेनयमःपश्चाच्चशिक्षति १८
 नार्यावापुर्ह्वैवीपिकुसुमैर्गंधलेपितैः मासिमाघेमाघवंचपूजितेपावित्रं कल १९ शंखादेकेनदेवेशस्नापयेन्माघवंयदि कलकोटिसहस्राणि
 मोदतेतिसुमंदिरेः २० शंखमध्येस्थितेनोपश्रामितेकेशवेपरि अयलंमनुष्याणां ब्रह्महत्याच्यपोहति २१ पीठस्थःपूजितःशंखेयत्रतिष्ठति
 नाद प्रयानसदृशंस्त्रेत्तद्ब्रह्मह्राहकेशवः २२ यद्देकेकेशवस्यांप्रपूजितोक्षिसुदुर्भवः तेनेष्टासफलायत्नालेनसर्वमनुष्ठितं २३ यन्मूलसर्वेदा
 श्रयन्मध्येसर्वदेवताः यदग्नेसर्वतीर्थानितस्नात्वं संतुपूजयेत् २४ संप्राप्तपातकेद्यौरश्रयश्चित्तविवर्जिते मूर्ध्निशंखोदकंधार्यमितिप्राहुर्मनी
 षिणाः २५ माकाशीमागयांगंगामाफांचीमाचयकार माकेदरहराकांचमानद्यौमाचमानस र्हेतेसर्वेसेवितायत्रशालग्रामशिलोदके ग

गाद्याः सरितः सर्वासागराः सप्तनारद २७ शालग्रामशिलातीर्थकलानार्हनिषोडशं माघमासे द्विजश्रेष्ठशालग्रामशिलोदकात् २८ शिरःप्र
 खालयेद्युतुतस्यशयफलशृणु जन्मकोटिसहस्रिषुजन्मकोटिशतेषु च २९ गंगादिदिव्यतीर्थेषुलातोभवति नारद आजन्मद्वानपायानिज्ज
 तं दृशतानि च ३० शालग्रामोदकसूक्ष्मभस्मसाद्यानि विभ्रतः भोजनानंतरं पशुशालग्रामशिलोदकं ३१ पीत्वा प्रणम्य सर्वाङ्गानि चांद्रायणशताधिकं
 शालग्रामौषण्णं यत्पुल्लसौभक्षयेद्यदि ३२ तेन मुक्तं पद्मव्यं कोटिवारं न सरयः माघमासे तु विप्रद्वयः कुर्यात्त्रभोजनं ३३ ब्रह्मलोकं समासाद्य
 भोदते ब्रह्मवचिः यः कुर्यात्माघमासे तु ब्रह्मपत्रं भोजनं ३४ सोममेधफलं यतिविष्णुलाकं च विदति ब्रह्मपत्रं तु भुजानेन कनैव गच्छति
 ३५ प्रातः स्नानं पूजनं माधवस्य गीतापद्यैस्त्रयैश्च पूजा शालग्रामसोभोजनं ब्रह्मपत्रे मायाभर्तृमूर्तिदानं च कुर्यात् ३६ सर्वेषामपि वर्णानामा
 श्रमार्णचनारद स्त्रीणां च हीनजातीनां भेषधर्मः सनातनः ३७ प्रातस्त्नाने माधवस्याचमेनेषां बुद्धिर्जायते सत्कथासु तेषां लोकाद्युत्थाः का
 मलथा सेषां वशः स्यापि तो विष्णुलोके ३८ ये पुराणहीना मनुजाश्च पूर्वैर्न शिषिता ये गुरुभिर्विपिण्डैः तेषां प्रीतिमाधवमाघमासे न जायते क्वापि
 कुतो न्यधर्म ३९ यः कास्य भुग्ं वेत्वा घेऽसंबूको भवेद्बुव तस्मात्कासिने भोक्तव्यं माघमासि द्विजोत्तम ४० तैलाभ्यंगं तैलभोगं माघमासे तु वज्र
 त् तैलाभ्यंगे कृते विप्रज्वहदो भवत्यंलं ४१ शृंगालो जायते भूमौ माघे वै तैलभोजनान् आत्मानं च यिष्णां कं यो माघे मासि भक्षयेत् ४२ सुराणे
 न गंतं लोकेऽस्तु गच्छति निश्चय लशुनं गुजनं च्छत्रं हतकं भिस्सटं तथा ४३ उपोदकी मलां वुच माघे मासि विवर्जयेत् अतसि पत्रशकंतु यो माघे
 मासि भक्षयेत् ४४ तस्यापराधसाहस्रं मते विष्णुत्वयः माधवं मुनिपुण्यैस्तु यः पूजयति मानवः ४५ तेन वर्षं शतं विष्णुः पूजितः स्यात् न संशयः
 यः पूजयति देवेश शतपत्रं मनोरमैः ४६ विमानं पुण्यमारूह्य स्वर्गलोके महो यते याधात्रीफलमालाभिर्माधवपरिपूजयेत् ४७ तस्य पुत्रान्मह

प्राज्ञान्स्वयं च्छतिमाधवः योधात्रीफलगैर्दीपैर्नीराजयतिमाधवं ४८ मुच्यतेनात्र संदेहो महापातककोटिभिः आलिष्यधात्रीपिष्टे
 नयः स्नानं कर्तुमिच्छति ४९ तावन्मात्रेण मुच्यते नराः पातककिल्बिषैः योधात्रीफलगणैश्चुब्राह्मणाय प्रयच्छति ५० सुपुत्रान्वापहानिं च
 लभते नात्र संशयः धात्रीफलानि योमर्त्ये ब्राह्मणोभ्यो विसर्जयेत् ५१ नतस्य संतेर्हानिभुक्तिं मुक्तिं च विंदति यो माघे मासि सप्तम्यां शुक्लाया विषा
 से ५२ कूष्मांडनिलगव्यां कंत्राल्णाय प्रयच्छति कूष्मांडवहवैजाढ्यब्रह्मणनिमित्तपुरा ५३ तस्मात्स्य प्रदनेन संततिं वैधातामम इति मंत्रेणास्य
 फलं सतीतिः शतपौरुषी ५४ वर्धते नात्र संदेहः स्त्रियो वश्यमयं विधिः माघे तु शुक्ल सप्तम्यां कूष्मांडस्य प्रदानतः ५५ नच्छितिः संतते लस्य सक्रमा
 दो भवेद्विषु पुण्ये भूतपः कुर्वन्वभाषेपि तृदेवताः ५६ स्थितो हंतपसे ब्रह्माशुश्रूषात्र विधीयता इत्युक्तं ब्रह्मणोतेन प्रत्यूचुः पितृदेवताः ५७ वयमाप्ता
 यतपसाहरेण राधेनोद्यमाः अतोस्माभितुशुश्रूषानशकाचिरंतव ५८ इत्युक्ते पितृभिः सोपि शशापातीव कोपतः संतत्यां चांभवे नोऽस्नानस्तानं
 त्वात्कादाचन ५९ अभावे संतेर्युग्मयः पततसालयाः दत्ते शोपेकज्जेन साधुसंतमयाचयत् ६० वंशेः कृते न दोषेण विच्छितिः संतते भवे
 त् दयालोगतिमसां कालेन साहृदसत्वरं ६१ एवं विशापितो ब्रह्मा प्रत्युवाच पितृनय नानृतं मेव चोभूयात्कथये गतिमन्यया ६२ कूष्मांडस्य
 सप्तम्या यो ददाति हिजातये न तस्य संततिच्छेदो भवेदिति वंददौ ६३ कूष्मांडानामर्दनेन विच्छितिः स्यात्संततेः इत्याश्रास्यपि तृदेवान् ब्रह्मा
 लोकीपितामहः ६४ तेषामर्थे च कूष्मांडानाथमस्तु हिंशुः प्रवालमुक्तो सहितं गोघृणेन विलीपितं ६५ सदसिणं सता वृत्तं देयं संततिमिच्छा
 अदानस्य सप्तम्या कूष्मांडस्य हिजातये ६६ ब्रह्मशोपेन सतत्या विच्छेदो भवति शुभ मकारं सक्रमणे भोलो सप्तम्यां च हिजातये ६७ मातुलिंगनिषि
 दाने पुत्रान्वागवतान् लभेत् अदानमन्नं यत्तु मासमेन च गतिक्रमेत् ६८ स्त्रीवनेषु चाडालोपश्चाद्रौ स्वमश्रुते अस्नात्वा चाणदत्त्वा च मासं भ

मा. च नयेद्यदि ६९ स्वर्गस्थैः पितृभिः संहारैरवकलमश्रुते मास्मिन्नेमाधवाययः कुर्यात्पुष्पमंडपं ७० श्रेतदीपवसेलित्यं दशपूर्वदेशापरैः प
 श्रुतपल्लवैर्विशोक्तारणविदधानिसः ७१ तथैलोककलयते युक्तौसौगच्छतिश्रुवे यः कुर्यात्कदलीसंभेमंडपचरमापतेः ७२ क्रमलकांत
 लोकं चपितृभिः सहगच्छति करेत्पुष्पं जतविशोक्तैस्त्रैश्रुदगंधिभिः ७३ तस्यपुण्यफलवक्तुं नालवर्षशतैरपि वासोदानंतुयः कुर्याच्छ्री
 तार्तायद्विजाते ७४ सार्वभौमो भवत्येषकोटिजन्मसुनाद् अलदानंतुयः कुर्याच्चित्रियायकद्रुविने ७५ अन्नवाजायते कामीनिः कामो
 मोक्षमाप्नुयात् मिष्टान्नभोजयेद्यत्तुष्याज्रवंगोहैः कथा ७६ नतसत्तोकाः शीयतेकालकोटिशतैरपि तंपूजयित्वा धनवस्त्रदानैर्गोभू
 जाद्वैरपि त्वभुवद्वा ७७ भुक्त्वाचभोगात्सकलप्रयातिपदहरेस्वदुःखमनैः अपूजयित्वागुरुमग्रबुधाधर्मप्रवक्तारमंनतवुद्वा ७८ हिलच
 कर्णैरविस्त्रस्यतं पातयन्धतमस्यपारे योनिदयत्यमुं मूढः परां तांश्रुणोतिवा ७९ वासोसांधेनमस्मिनुनिष्कृतिनेचविद्यते ८० इतिश्री
 वायुपुराणोमाधमाहात्म्ये चतुर्थोऽध्यायः ४ ब्रह्मोवाच माधवानस्यमाहात्म्यं कथितं विश्वनाथर महालक्ष्म्ये सिंधुतोरमहासाचमब्रवीत्
 ब्रह्महत्पापीडितापंड्रद्रायाचोचमं गज ततः परं न कस्यापि गोप्यत्वानोदितं तिदं ३ शश्रुष्वेच पुत्राय श्रद्धधानाय धीमते वक्ष्यामि परमगु
 ह्यमाधमाहात्म्यमुत्तम ३ माधेमासि सहात्वा ता तथा संपूजमाधवं दत्त्वा न्हि जवर्षय कृतज्ञत्वा भवेन्नरः ४ यो वेदेत्याद्यमाहात्म्यं वाच
 मानं श्रुणोति यः दुयोनिहृत्पापेन मुच्यते गुह्यको यथा ५ नारद उवाच को नाम गुह्यको ब्रह्मदुर्योनिः केन कर्मणा तस्मिन् यो नो कथमभू
 लुत्रासीत् केन संगमः ६ ब्रह्मोवाच गुह्यकः श्वेतनामा बृहलका द्वारपालकः कदाचिद्धिमत्पदद्वैतुक्ता मोषते गणैः ७ संवृतो मदी
 योत्वाथ यौगगातरं शुभं वने मने होदिये मत्तको किल कूजिति ८ वीचि विशोभ संभिल्लपुषडिः शोता वायुना विकसत्कजमुकुलेः स

वैदाशोभितेषुभे ८ लताऊटीरकुसुमेरुसमत्तलिमंडितलताऊडमलसंभिन्नतमालहूरितांतरे १० तद्यविलंविशाखाप्रलसमुष्या
 धिवासिते रम्यपुलिनपंकेसेरामाभिरुहतः ११ नकिंचिजज्ञातवाञ्छेतोदेशकालादिकतथा तदचरोमशोनामकैलासादागतोमुनिः
 १२ तदृष्ट्वा मदिगमत्तोविवस्त्रमनयासह नोत्तस्थौमुनिशार्दूलप्रजहासचतंमुनि १३ तदासोपपृच्छाक्षोरेमशंशशापह मनस्त्वैवापि
 तोयस्माद्रुव्यालोद्विकंदरे १४ इतिशशोमुनींद्राग्राथेयामाससत्वर लयात्सुगृहीतोस्मिन्नमनेरुडसह १५ उपकारयैहल्लुशिशो
 रीतुश्चतर्जनं क्लृपञ्जरुहपालोत्तदीनेमदगतोपिवा १६ धातूनामग्निंस्कारोयावदाभलशोधनं इतिप्रसदितेत्तेनविशापमददाजदा १७
 वामदेवस्यशिशोयोव्याकुर्वीणांकथामिमां यदाश्राथसिमाघस्यतदामोक्षमवाप्ससि १८ इतिदत्त्वाविशापंचयोवदरिकाश्रम श्रेयानु
 ब्रह्मदंडेनत्रिकूयद्रिकंदरे १९ ब्यालोभूद्योजनायामशरोरेनिलभोजनः सोवात्सोर्दूर्ध्वेसाहस्रपशुपक्षिमृगाशनः २० एतस्मिन्नेवकाले
 वामदेवोमहामुनिः सेतुद्रुमुनिगणैः परितोद्रिमसुंपयो २१ सव्यालाधिष्ठितगुहाद्वारिस्थवटपादपे नीत्वाणंत्रिवहुविधैः कथालोपैः सुखा
 वैहैः २२ ततोभर्गोदयेजानेप्रयाणाशोधेतमुनौ तदाशतर्चिनोनाममुनयः शंसितप्रताः २३ त्रिकूयश्रेदेवस्वतेमाधेमासुदितेषौ स्नात्वा
 नेस्नाश्रमंगनुमश्रादवतरस्सणात् २४ गतात्तदर्द्रवस्त्राणामपतलुदर्विदवः वटस्याश्रणादेवः वटोपियतद्भुवि २५ उत्तस्थोपुरुषस्त
 स्नात्तैवाद्भुतदर्शनः तदृष्ट्वावामदेवलुविस्मितीवाक्यमब्रवीत् २६ कोयंकस्माद्यभावोमुक्तकस्माद्देहेतु कीचिंताकुलेमुनिगणैरुत्तम
 स्यतनूद्भवे २७ इतिश्रुत्वावामदेवात्सोयमद्भुतपुरुषः प्रयास्यैशस्नात्सोवामदेवमशाब्रवीत् २८ मार्कंडेयस्यशिष्याहसुतुपानामवैकृषिः
 समिक्षुशफलाथीदमारण्यगुरुचोदितः २९ अगमत्तत्रतनुत्रोनाम्नागुणवतीसती चरंतोकंदुकक्रोडां व्याजात्सासुपागता ३० गांधर्वे

माचाराविवाहेनभद्रं तुमनाअहं आहसोरोषतास्मादीकिंतजानासिमूढधीः ३१ शिष्यत्वमेपितुभ्रातृकथंवाकाक्षसेनुजा अत्यशोभवदुद्वेष्ट
 दोभूस्यांवेनेषुध ३२ यथापमोणुरुसुगतोनाहंवदागतः नजानेकभणाकेनजडजगगमम ३३ एतलुकुतहलश्रोतुकाराणवक्तुमहंसि गुरु
 तस्यगपापयक्तल्पकोटिशतैरपि ३४ नतस्यक्षीयतेयस्मादिदानीभस्मसाद्यौ तद्धर्मसूक्ष्मवदवामदेवकरोमिभूयाप्यचिराणपुण्य ३५ से
 मायलोकस्यभवत्प्रचारेनिकासुकानामिहनास्तिहृत्य श्रुत्वातद्वचनं चामदेवो ध्यानपरायणः ३६ शालातन्काराणसम्यक्विमितोवाक्यम
 ब्रवीत् शतचित्तानामपुगभवोर्योगेशंद्रशृंगेदुतेदेवलोते ३७ माघेचमासेकृतसर्वकृत्यमथोगतास्वाश्रममाश्रयेजसा तदाद्रैवस्त्राज्जलिते
 दंविदुभिः सितोवदोयंतवपूर्वरूपं ३८ प्रातर्जलस्यशर्षणपुण्यलिप्साहंयोगतस्तेजडजगसाधकः हत्यायुंत्तणपमहत्सुभ्रुंगेगताकोटि
 निषेवरां च ३९ तथाप्यदोषाणि च माघमासेस्तीनेननश्यतिसमूलघात नपापवृद्धिनचकर्मबंधोनवाङ्गोनिनिपिशाचदेहा ४० नान्य
 किंसेमानिलंबंधलेशोप्रातर्जलस्यशर्षणमात्रेणैगजिद्वानवक्तियदिमाधवनामधेयंचेतश्चनस्मरिमाधुवपादंपंकज ४१ प्रातरेत्येनचमा
 घमासेस्त्वांचकृतंतस्यहिकर्मबंधः अस्मत्सहागतानां मुनीनांच समागमात् ४२ प्रातर्माधेजलस्यशौभाग्यदः सुसमागमः सर्वेदानेषुय
 तुण्यं सर्वतीर्थेषुयत्फल ४३ तफलंसमवाप्नोति माघस्नानेन पंडितः तादृक् पापनास्ति लोके यच्च पापनाच्छ्रुति ४४ तस्मान्माधेकृतत्वा
 नः सुखी भवन्ति सुने इति श्रुत्वा वामदेवभाषितं सुतपाभुनिः ४५ भूयो भूयो नमस्कृतत्वा तथां त्रयथो वनं श्रुत्वा माघस्य माहात्म्यं वामदेव
 मुखेति ४६ तथैव ब्यालौ निमुक्तः क्रयोनेदुःखकारणात् तदैवाद्गुतस्तेषु भूच्छेतो नमसगुह्यकः ४७ वामदेवनमस्कृत्य तदुजातसमवेवात् गम
 कृतप्रश्नाहामेवाद्धर्षोऽनुज्ञापिलोचनः ४८ अनुज्ञाते विभगेत गोसावलकापुं वामदेवोपि माघस्य माहात्म्यं प्रशंसह ४९ शिष्येभ्यः १०

सानुगोभ्यश्चदक्षिणाशांतोययो तदेतन्नाघमाहात्म्यं कथितं तव पुत्रक ५० अंतंतस्य माहात्म्यं लेशोयं कथितो मया साकल्येन सथा
 वं कुनालवर्षशैतरेपि ५१ नक्षत्राणि च गण्यते गण्यते च स गार्हाप्यः नरेण येन बालोके तेनेद्गण्यते मुने ५२ यथासुगारिः सर्वेषु देवेषु प्रव
 रोमतः तथा सर्वेषु धर्मेषु साधर्मौ विशेष्यते ५३ सुखोपायो महापुण्यफलदः पापनाशनः तस्मान्नाघसमो धर्मो न भूतो न भविष्यति ५४
 इन्द्राद्यै लोकापालाश्चद्विंशतिपाद्यामहीभूतः माघमासस्य माहात्म्याद्ययुः सिद्धिपुण्यं ५५ देवतानामुषीणाच माघस्तानमभोष्यति संसार
 क्लेशमानानामनुष्याणाच काकथा ५६ अहो माधवनामसि माघस्तानमलापहं तथापि मनुजालोके क्लिश्यंतीत्येतद्भुतं ५७ सा
 धीनस्वदेहस्तुनकास्यापिवेशजलं मासोयं स्वयमेथेति तथाप्येते जडा अहो ५८ यदा नृदेहोस्त्रियदा द्विजं त्यपदा च पद्मो कलाप्रवृत्तिः
 तदेवैजंपदमीक्षितं कदाभूतिं त्वेति जनो न वेति ६० वृथा जन्मनुष्याणां मनाश्रयताहारं मृतस्य पुरुषस्य सर्वलंकारमंडनं
 सर्वैवेदाः सर्वधर्माश्च लोके सर्वोणितीर्थानि च यानि लोके दानानि यज्ञाश्च वृथैव तेषां येषां न चेद्भक्तिरंनंतवाहो ६२ प्रायश्चित्तानि चोणा
 नि श्रुतिस्त्वुदितानि च सहस्रनामपठनं नालस्य न पसः फलं ६३ नित्यं सहस्रनामोत्पश्रोकाहं श्लोकमेव वा प्रातर्माघेपि हित्वा तु विष्णोः
 सायुज्जमाप्नुयात् ६४ स्नात्वा प्रातर्माघमासं पूज्य जगदीश्वरं श्रुत्वा भागवतं शास्त्रं विष्णोः सायुज्जमाप्नुयात् ६५ श्लोकाहं श्लोकयादवा
 नित्यं भागवतोद्भव परितामोक्षमाप्नोति नात्र कार्या विचारणा ६६ इति श्रीवायुपुराणो माघमाहात्म्यं पंचमोऽध्यायः ५ ॥ नारद उवाच ॥
 स्नानस्य माघमासेपि शस्तायास्तिय यो ग्रहः स्थाननियमि शस्तानि कार्याणि यत्र तानि च १ वदसि स्तोत्रं ह्यन्यदप्येव च ते ब्रह्मा
 वाच यथा गंगा सर्वदेशेषु पूज्या यथा विष्णुः सर्वदेशेषु सुश्र २ गंगाख्याता स्थानयो रूक्मयपि काश्यां त्रिवेण्या खलु पूज्यते सो व्याघ्रानिभ

गवान्निष्पुसुलसीकाननेशुभे ३ अश्वेषुगविविप्रेषुश्यासन्निहितःसदा तथाभाघस्यतीर्थेषुप्रशस्त्यकथ्यतेभया ४ स्थानानामिहसेवे
 पात्रतानामिहनारद् द्वादशीसर्वतःशस्ततीर्थेषुविष्णुवह्नुभा ५ तस्यास्तानदिकसर्वेकोटिकोटिगुणांभवेत् उपपगसहस्राणिब्यती
 पानशतानिच द्द अमालसुनुद्वादशाः कलानांहीनिषोडशी द्वादश्याभाघमासस्यपयसांशस्वर्तना ७ सस्लाप्यमाधवंदेविष्णुलोकमे
 हीयते योभाघशुक्लद्वादश्याशुद्धैःपंचामृतेहीरे ८ स्नापयत्यनिसाजुंनानात्रकार्यविचारणा सद्गृह्णतेनसस्लाप्यमाघेमाधवमवयं ९ द्वाद
 श्याप्रतिपूर्णापुःपत्रनपरांति द्वादश्याभोजयेद्यस्तुशुद्धभागवतद्विज १० कृतं ब्राह्मणसाहस्रभोजनंनानत्रंशयः देवान्निष्पुसुदृश्य
 ब्राह्मणंभोजयेद्यदि ११ भाघस्यशुक्लद्वादश्यादेवानामनृणीभवेत् तथैवासिद्द्वादश्यापित्नुद्दृश्यनारद् १२ ब्राह्मणान्भोजयेद्यस्तुसमु
 त्तःपैत्कादृणात् योभानुवारेभाघस्यभोजयेद्देवपागं १३ ऋषीणांऋणोत्तमुक्तानात्रकार्यविचारणा यद्दानंक्रियतेमाघेद्वादश्यात्
 विपश्चितैः १४ तद्दानंकोटिगुणान्तभवत्येवमसशयः द्वादशीविवारेणसंक्रमणचयुजते १५ सान्तिथिःपुक्लानामकतुकोटिशताधिक
 द्वादशीभानुवारेणवृत्तीपातेनसंयुता १६ सान्तिथिःशुक्लानामतीर्थयात्राफलप्रदं द्वादशीशनिवारेणश्रवणेनचसंयुता १७ सान्तिथिवै
 स्रधीनाममादंतदुलभाकला शस्त्राज्जलाद्वियात्सपंचाडालानुक्लसदपि १८ इत्यादिहेतुभिर्होत्रैर्दुर्मृत्तियेगतानरः तेषांगतिविहीनानं
 द्वादश्याविप्रभोजन १९ माघेमासिद्द्विजश्रेष्ठगतिरुत्तमनीधिभिः येचलोकैर्लुप्तपैडाः क्रियालोपगताश्रये २० तेषावशेचकेनापिद्वाद
 शीभोजनेकृते माघेमासिगतितेषांभवत्येवमसशयः २१ असंस्कृतप्रतीतानात्पाणिनाचकुलस्त्रियां पतितानांमाघमासेद्वादशीभोजने
 गतिः २२ तद्द्वादशीसमर्दिनभूतनभविष्यति भाघस्येदुस्येभानोस्तानदानादिकाः क्रियाः २३ पितृनुद्दृश्यकृत्वेतिहृतकृत्याः कलौयुगात् ११

अमासेनेनभौमेनरविरागुरुगणतथा २४ संयोगः पद्मकोनामशशिग्रहशताधिकः सर्गेणमाघमासेचकोटौद्ग्रहसंमितः २५ माघेसंयुक्त्य
 रुराणौषेणैमायुज्यतेयदि संयोगः पौड्रकोनामकलौसतानदेमतः २६ योमघायुक्त्तौषेणमास्यागुरूणाचमुनोश्च प्रतिमांशिशुमारस्यसर्वि
 तांयोददातिच २७ मृतापत्याख्यदोषेषुमुच्यतेनात्रसंशयः नमः सर्वप्रहाधारालोकाकात्रुहकारक २८ तवदनेनमेभूयान्कृतसताननिःकृ
 तिः इतिदद्यात्प्रयत्नेननान्यथेदंभविष्यति २९ पौर्णमास्यामाघमासस्यनस्नायाद्यौवहृजिते श्रुद्धः पिशाचतामेतित्राह्मणोब्रह्मराक्षसः ३० अ
 माघयेनेयत्तलोभादालस्याहामुनोश्च अह्वलामाघमासतुत्तानदानादिकाः क्रियाः ३१ माघ्यात्तानंसहृत्कृत्वासूर्णफलमश्नुते योमातु
 लिंगप्रददतिमाघ्यामुद्दिश्यमायाधवमादिहेतुं ३२ स्कीर्तिमंतंतनयप्रसूतयथाजुनेहहृददेशराजा यः पौर्णमास्यापितृभेगुरेचददानिगाव
 त्सुतांहिजाय ३३ सर्गेमसख्याककुलानिविह्वालोकेपिसस्थाथस्वयंमुदास्ते नीलदृषपिगलवापिमाघ्यापितृन्समुद्दिश्यपुवानमग्र ३४
 शूलादिकंस्सुनोस्सर्जयित्वागयाश्राद्धंकोटिवारं कृतं स्यात् स्नानमाघ्यादृषोत्सर्गच्छवणास्नानादपि ३५ जीवतोवाक्यकारणात्संचभिः
 पुत्रतामियात् अनपत्योदृषोत्सर्गछयाद्यदियथाविधि ३६ दीर्घायुषसुपुत्रपसप्राप्तोत्तब्रवीद्धीः दृषोत्सर्गसंप्रणमितिप्राहजनार्दनः
 ३७ दृषोत्सर्गसंमलोकेकर्मश्रथिनिहंतनं नदृष्टंनश्रुतंक्वापिऋणत्रयविभाक्कं ३८ माघ्यापितृन्समुद्दिश्ययोनीलदृषसुत्सेजत् गयाश्रा
 द्भक्तंतेनकोटिवारंनसशयः ३९ गयाश्राद्धदृषोत्सर्गः सममाहुर्मनीषिणः सचेन्माघ्याकोटिगुणमितिप्राहजनार्दनः ४० माघेशुक्लत्रयोद
 श्याफलराशिबिमोक्षणा तस्यैवेसंततेहीनिराकलंनेवजायते ४१ योषिन्माघेत्रयोदश्यामनिशतालपत्रकं संजनंसफलंश्रुप्युगंका
 योसंस्युनं ४२ यावज्जीवत्यथिपुत्रादद्यात्संपूज्यतासतो नतस्याः कंठस्त्रस्यहातिः क्वापिनजायते ४३ माघेमासिचतुर्दशंशोषोपाच्युत

संयुक्तान् दद्याद्द्विजातयेभ्यः ज्ञानं मोक्षं च विदति ४४ माघे तु एतस्य सप्तम्यां त्रींशु फले सुक्ता उभ्याप्यश्रमेण मेस्तानाद्यौ तां वरासती ४५
 एयमालिख्य सवित्रुर्गोष्टं वनेषु च एतस्ये चाष्टदलपद्ममालिख्य धातुना ४६ स्य मंडलं गं विभुं तत्र पद्मे प्रपूजयेत्सुक्तेः पुष्केः क्लृप्त
 मांसैः क्लृप्तं च दनवासं ४७ गुलेन च धूपेन पायसस्योपहारतः तां वृत्तं च तोरुद्यानि द्वादशु योजतः ४८ स्य मंडलं गे विभुः स्वप्ने वक्ति
 हिताहितं ददातीष्टान्तथा कामान्वाच्ये दं द्वै चिद्वेत् ४९ स्नात्वा तु एतस्य सप्तम्यां दद्यात्कृष्णं सुतप्तं नारी सुतप्तं वा प्रोति नो हृत्यां यो
 हति ५० द्विजैश्च सप्तम्यां पायसं भोजयेद्यदि ग्रहयोडादिभिः सर्वैर्भुज्यते न त्रसंशयः ५१ यो दद्यात्सप्तम्यां तिलपात्रं द्विजातये वि
 सुक्तः सर्वेषु भेषु ग्रहयोडां च पोहति ५२ यः कुर्यात्सप्तम्यां हिरण्यं श्राद्धं भोजसंप्रियां ति पितरः सर्वे नैच्छं त्यत्कदाचन ५३ पितृभूदि
 श्य यो दद्यात्दलश्राद्धं तथा दिने तदन्तमेतत्तुल्यं तेषां भवति निश्चितं ५४ यो माघे एतस्य सप्तम्यां भूमे दलं करोति च सकोरिकल्पयेति वि
 सुलोके कं महीयते ५५ राजसूयाश्रुमेधाभ्यामात्मलोको दिक्षीयते क्षीयते एतस्य सप्तम्यां गोदानं च नैवै कचित् ५६ यो माघे एतस्य सप्तम्यां
 ददात्यनं द्विजातये तदन्तं कोरिगुणितं भवत्येव न संशयः ५७ यो तसी पुष्यमात्स्ये न सप्तम्यां भवे यद्वरं भस्मसाद्यानि पापानि न्दधना नीव
 वन्दिना ५८ च तेलस्त्रिययोगो यादुर्लेभास्त्वत्कृतात्मना द्वादशो सप्तमी पूर्णीतथा शुद्धात्रयोदशी ५९ मुक्ताद्विवांसप्तम्यां माघे श्राद्ध
 यसीधुवं अहुत्वा चाप्यदत्त्वा च यस्य गच्छति सप्तमी ६० स तु चांडालतमैति शतजन्म सुनिश्चितं अस्नात्वा चाप्यदत्त्वा च माघमासो ग
 तोयदि ६१ यापं नो नश्यते भूयः कल्पकोरि शनैरपि माघे तु एतस्य सप्तम्यां गुप्तदानं करोति यः ६२ तस्य विभुः स्वयं दंतु जागरूको भवत्य
 ल एशु व्यावहवः उत्राप्येकोपि गयं त्रैजित ६३ माघे च एतस्य सप्तम्यां दानं दद्याद्द्विजातये वांछां क्व वैति पितर एकोप्यस्य सुकृते स्त्विति ६५ इ

रामः १३

निश्रीवायुपुराणे माघमाहात्म्ये षष्ठोऽध्यायः ६ ब्रह्मोवाच माघस्नानप्रयोगे त्रिशं संति मनीषिणः तुलास्नानं तु कोवेयी प्रशस्तमिति मे म
तिः १ मेघस्नाने त्रेवायंगं यो कर्कटे तथा स्थानान्ये तानि शस्तानि प्राजस्तानि षु नारद रनद्यः समुद्राः सर्वास्ता सुस्नानप्रशस्यन्ते त्रिरात्रप्र
लदानद्योयाः काश्रिदसमुद्राः ३ बह्वृत्तिपद्मसवनफलसागराः पृथक् सागरेणामासवेन फलदः सरितो यतिः ४ गोदाघणामास
सवनफलदाचरस्वती वसन्तयागफलदाकालिंदी गोसवप्रदा ५ जाल्दवीवत्सराख्यस्य जस्य फलदा मता पद्माकरश्चक्रांतस
वनस्य फलप्रद ई तथा संक्रान्तिफलदं देववातमुनीश्वर सौत्रामणीष्ठिफलदं नटाकं पल्लंतथा ७ बह्विर्वाण्योष्ववभृथफलदः
परीकीर्तिताः ततः स्थानफलं यत्तु माघे कीर्तिगुणं भवेत् ८ माघे सप्तनदीसंगे स्नानं यः कुरुते नः एजस्य श्च भयानं फलं प्राप्नोति सप्त
शयः ९ यः कुर्यात्सप्तगंगसुयथा सप्तसुमानवः माघस्नानमुनिश्च ते षं एण्यमनंतकं १० जाल्दवीवृद्धगंगचकालिंदी च सरस्वती ॥
कावेरी नर्मदा वेणी सप्तगंगाः प्रकीर्तिनाः ११ माघे मासि सहस्राला गोमत्यां कृष्णसंनिधौ सायुज्यपदवो याति दुर्गमापि कृत्वा भवति
१२ यो माघे प्रातस्तथा योगी संसरेद्यदि संगोमती स्नानफलं प्राप्नोति किमु सेवया १३ क्षणमात्रवसेद्यत्तु गोमत्यां कृष्णसंनिधौ गोघ
मासि मुनिश्चैष्टस्यो गो भवति ध्रुवं १४ कोवेयी माघमासे तु मकारस्थे दिवाकरे त्रिरात्र स्नानमात्रेण मुच्यते नात्र संशयः १५ माघे पुष्करमा
साद्ययः स्नानं कर्तुमिच्छति तावता मुच्यते योपैः किं स्नाने न मुनोऽश्वर १६ प्रभाते स्नानमात्रेण साधमकारो लौ सविश्वजिद्यत्त फलं दिनमा
त्रेण यच्छति १७ माघे त्विदुसंशयि प्रगोर्कणे सागे तु यः स्नानं कर्तुं शतफलं सेवकमविमोचनं १८ कुरुक्षेत्रे तु यः कुर्यात्सप्तम्याभानुवसरे
संपूज्य माघवेदे वं कष्टेरेण द्विसुच्यते १९ यो भानुश्च सप्तम्यापुकरं यकरे लौ स्नात्वा संतर्प्य च पितृभृत्यं चैतैः कदाद्यात् २० स्नात्वांगार

मा. चो. त्रुहृयांमाघेमासिसरोवरे शार्ङ्गग्रामशिलादत्तामुच्यते चक्रात्रयात् २१ माघेमाधवमथर्च्यत्वात्माघेसरोवरे सवत्सांगानथादत्ता
 गोसहस्रफलंलभेत् २२ चिदम्भारसिस्तात्वामाघेमाहमीदिने नभूमौजायतेक्वापिचिदभस्यप्रसादतः २३ माघेभुक्त्वापुद्देश्यापवते
 श्वेतनाभके स्नात्वाच्येतस्रसिश्चेतद्वैपेवसत्यसौ २४ माघेहस्तिगिरियस्तुस्नानान्तसरोवरे दत्ताचशेषत्रयप्रतिमाश्रित्रिगोपालमुच्यते
 २५ मूकांविर्कोगिरियत्रस्नात्वाकामसरोवरे विलङ्घीतथापूज्यतेनसायुज्यमाप्नुयात् २६ माघेपैठिनसिश्चेत्रेगोदायास्नानकृत्वाः पिपा
 लेशप्रसादेनसुजातीजायतेभुवि २७ ब्रह्मेश्वरेतथारौद्रेक्षेत्रेगोदावरीतः स्नात्वाब्रह्मेश्वरलिङ्गंदृष्टुमासमवाप्नुयात् २८ स्नानाशक्तोमा
 घमासिपरिधायचवासि प्रयागसाराणकृत्वामाघस्नानफलभवेत् २९ प्रयागदर्शनान्मुक्तिर्नेजानस्नानजफले तत्रापिमाघमासश्चेल्ल
 वावणीपितुह्रमः ३० प्रयागेमाधवदृष्टुमाघेस्नात्वापितृनथ उद्दिश्यकृत्वाश्राद्धं चकृतकृत्योभवेत् ३१ व्यनोपातेखोमाधिब्राह्मि
 णान्मोजयेच्चदि पायसेनघृतोक्तंनवंध्यापुत्रमवाप्नुयात् ३२ माघमासेभानुवारेविग्रहशताधिके माघेमकारेगोभानोभानुवारेविशि
 ष्यते ३३ तत्रसूर्यगतंविष्णुपूज्यकामानवाप्नुयात् खेवोरुहतेस्नानंश्रौभोजनवर्जितं ३४ पायसंभोजनंदत्त्वाब्रह्महत्याव्यपोहति यः
 शुक्रवारेचाष्टम्याकृत्वामाधवपूजनं ३५ मल्लिकाकुसुमैः कृत्वालक्ष्मीस्थैर्यमवाप्नुयात् योमाघेकृजपंचम्यामाधवमालतीस्रजैः ३६
 सपूजाढकदानानिकृत्वाभ्युजयेत् ३७ अत्रैवोदाहर्तौममितिहासपरातन ३८ कालमृत्युहरसौम्यमहापातकनाशनं प्रशस्येवार्द्रेश
 सोनान्मावसुपतिर्वली ३९ तस्यासीतनयोनान्माविचित्रथइत्यथ शस्त्रविद्यासुनिस्मानोदृद्धसेवीबलान्वितः ३९ बालासुरासमप्र
 ख्योद्वितीयइवभास्वः तस्मिन्नातुदिशेजित्वाकृत्वाविश्वजितंमखं ४० सर्वसंदक्षिणादत्त्वासोभसूर्योप्रनोरथः एतस्मिन्नेवकालेनुमुनिः

र्गस्मदाक्षयः ४१ आजगामसमिंशायैयत्तस्याध्वदोक्षितः सुतिंचसुपतिद्वेषप्रसुत्यापार्थ्यापाद्यकैः ४२ पप्रच्छकुशलं ह्यस्मितेतेप
 रोमुने अद्यमेसफलं जन्मपावितेसकलकुले ४३ यनवांप्रियुगांभोजेदेवाहृष्टियथंगते अद्यमेपितरुष्टासुकृतंफलितंमम ४४ य
 त्वाध्रियुगांभोजेमन्मूर्च्छाभ्रमण्यते भवदागमनमह्यमुपदिश्यानुदृहता ४५ इतितहचनंश्रुत्वासुंनोद्रीवाक्यमब्रवीत् आगतंयत्न
 भिक्षार्थेतेहृतव्यंनृपत्वया ४६ कोटीस्त्रिस्तदादलाप्राहिरादाश्रमायच मुनेदंभोजयामासशान्तंमृत्समदंततः ४७ भुक्त्वोपविष्टुगुह्य
 पुनःपप्रच्छतमुने सुतस्त्रेहाज्जातकंचअस्यदृध्यभिकांक्षया ४८ इतिष्टुत्तदागत्तोकिकिचिद्दध्यात्वाजगादह अयंपुत्रःपुंगकोलिसुश्री
 नामवैद्विजः ४९ सुसंमतःस्यःप्राज्ञःस्त्रीजितःस्त्रीवंशेस्थितः पितासंत्यश्रमानःसन्भार्योपुत्रेनिधायच ५० ताम्रपणोनदीप्राणमो
 क्षमार्गमुपेयिवान् ततःस्वभार्यीचचनंश्रुत्वामातुःकरोतिच ५१ विरोधंतजनौद्यैश्चक्रुहोतिदतिदुःखितां नप्रयच्छतिचाहारुःखान्मृत्यु
 मवापसा ५२ दोषात्पश्चिमोविप्रसत्यायुथ्यमवापच चत्वारिंशत्समायुथ्यमवशिष्टमभूत्तदा ५३ तथापिमातुर्दोषेणामृतोसावपमृतुना
 इदानींलसुतोभूत्वानीतमायुथंशेषितं ५४ इतिगामत्रयादूर्ध्वमिष्यतिनसंशयः इतितहचनंश्रुत्वात्पुत्रःशोकपरगणाः ५५ पादौ
 प्रगृह्यब्रह्मर्षेवहृधाप्रार्थ्यदुःखितः ययाचेससुतस्यायुभिवहृथितुंपुनः ५६ इतिचार्यार्थितोरज्ञानुनिश्चिंतापरगणाः स्मृत्वाशि
 वोक्तपवैत्येतजगादहृत्पापः ५७ शृणुभूपप्रवस्थाभिषिक्तगिरिजाकृते योमाधेकुजपचभ्यास्तात्वामाधवपूजनं ५८ हत्वाह
 कावियोदद्याद्दुडंवंदयुतांश्च बलिर्वेदोद्वाहितानिमृत्युजयतिनिश्चयं ५९ राजन्भोतवपुत्रस्ययदिकल्याणमिच्छसि एतद्दानं
 तदंदिहिसृजिलायुष्यति ६० माधेतुक्रुजपचभ्यांसुतंस्ताप्यनदीजले दानंदापयशीघ्रत्वमाविलिंचितुमहसि ६१ इतितहचनं

श्रुत्वा राजार्चमेव तीजले स्नापयित्वा विधेनेन पूजयित्वा च माधवं ६२ त्वरीण्डियुक्ता लुट्टेष भो ह्यहिता सुताः दापयामासु विप्रापते
 नमसु विनाशितः ६३ षड्षष्टिवर्षमायुषं वष्टे स्नानदानतः ततो गृहसमदः प्रायात् स्तूपमानः स्वमाश्रमं ६४ तस्मो ह्येकजपंचर्यामाधे
 स्वात्पुत्रान्ति आढकदृषभे सिप्तदातव्यं हितमिच्छता ६५ माधे तु ह्यसमन्नतपूर्वकानि कार्यानि सद्यः फलदानिसत्य उप्तानि वीजा
 निफलानि काले काले वलयानि साधुवाद् ६६ निष्कामं वासकामवाघनिवृत्त्यमानवः मासालोदिरगुणं पुण्यं फलसेवनं संशयः
 ६७ अवश्यकामुकं कृत्वा माघव्रतमनुत्तमं माघमासि मुनिश्रेष्ठ फलमाप्नोति श्रियं ६८ इति श्रीवायुपुराणे माघमाहृत्य सप्तमाध्यायः ७
 ब्रह्मोवाच वस्याभिभूयो माघस्य माहात्म्यं पापनाशनं अनुष्ठानवतान् नृणां कर्मश्रेयिविमोचनं १ जन्मप्रभृति यो मत्सौदुराचरो निरा
 श्रयः वर्णाश्रमाद्विहीनोऽपि माघस्नानेन मुच्यते २ अत्रैवोदाहंती ममिति हासं पुरातनं श्रूयतामवधानेन न शृण्वतां पापनाशनं ३ पुरा
 शतवर्त्तिनो मद्भूधर्मविवर्जितः लोभो ह्यपि परः क्रूरस्तथावद्दुषिकः शठः ४ तेनाजितं धनं भूरीदानभुक्तिविवर्जितं जातौ तु तव योत
 स्य सुभद्रो भद्रसंज्ञितः ५ तल्पिता तु मृतिं प्राप्तेन सं प्रत्यपद्यत ततो युवानो रूपाढ्यो मनोधर्मपराद्भुवौ ६ व्यवायकर्मनिगतौ सदाद्युत
 पाययौ सैरिणी काक्षिणौ नित्यं च तौ धर्मगर्हितौ ७ ब्रजखेटकपल्लीषु न गरीयत नारिषु प्रातिलोमेनोपश्रुनो वरुणं संकाकाको ट
 एवं कालेन कियता तद्वननिधनं गतं पित्राजितं ततः पश्चान्निस्वै जातौ न राधमौ ८ औषधी मंत्रवशाच्चैः पद्मरागभिकाक्षिणौ चौर्य
 धर्मो वनस्थौ तौ जहनुर्धनसंचयं १० ताभ्यां भीतानाः केपिन चंति हि पद्मतौ ततो मृगयुधै र्मणचेतुः पिशिताशतौ ११ तद्वनेपि मृगाः संवेता
 भ्यां मृतिमुपागताः संपर्कालापिनोर्भूमावनादृषिर्वभूवह १२ दुर्भिक्षमनुलजातसदेशो निजने भवत् कुमुदतुल्लतो गाश्च महिषादिपुः सरान् १३

शुनोवृकानादंभांश्चिद्वृहत्सुकुक्कुरान् तद्देशेतेपिनो लभ्यास्ततसौविषयांगं १४ जामनुः पापनिर्गोक्रूरोस्वार्थविवर्जितौ ततः
 कलिं गदेशे तो प्राप्य चंपापुरीं विद्ये १५ चौर्यमत्रौषधौ चैश्चिन्यतु दिवसनिच चंपायां ब्राह्मणाः कश्चिद्दुर्वोयुप्रपोडितः १६ संप्राप्य
 यच्चिकित्सांथं जीवने निर्गतौ तदा नौ चक्रतुर्महाव्याधिपीडितस्य महात्मनः १७ चिकित्सांथौषधैर्दिव्यैस्तया व्याधि शमो भवत् ततो विप्र
 ययाचते वैद्यत्वं च प्रतिश्रुतं १८ सविप्रो द्रविणाभावात्सुभद्रावरं जंतदा याचयित्वादापयितुं दोहि त्रिपातिकयथौ १९ ग्रामानं दिव्येण
 नामं च योजनदूरतः चंपायां ब्राह्मणावांसोयत्र चंपावती नदी २० सास्या नौरसुहार्तुद्रश्चंपके श्वरसजकः नित्यं सन्निहितस्तत्र कलि
 गां कुले श्वरः २१ दिनानि त्रीणि ह्यगमद्गामे भद्रसंज्ञितः ब्राह्मणो द्रविणं दातुं देवाकाले वलीयसि २२ तदा सीमाघमासोपि सर्वे ध
 मी लोपो महान् ब्राह्मणानां संगेन जातवृद्धिः सपादजः २३ चंपावत्यां च त्रिदिनमाघस्नानं चकार सः ततश्चंपापुरे प्राप्य सुभद्रासम
 न्वितः २४ श्रांतो भद्रः सुभद्राणकस्मिंश्चिद्विरिगकरे उपविश्य सांगं किंचिज्जलार्थं च संयेथौ २६ गृहस्थो महोत्थायः सुभद्रकाल
 चेदिनः कंठे जग्राह भद्रोपि जलमादाय सत्वरं २७ आगतो भ्रातरं हृष्टुव्याघ्रशसितमग्रज विक्कलः खड्गमादाय वा प्रहृतुमुपाद्रवत्
 २८ तं दृष्ट्वा कुपितो व्याघ्रसंविहाय ययावमु तं जग्राह गले तहस्तौपे विव्याध खड्गतः २९ त्रयोपि मरणाजमुव्याघ्रो भद्रः सुभद्रकः त्रौ
 नेतान्ते तु कामासुयमलोकाद्यमानुगाः ३० आजमुः सह माकूरं दृष्ट्वा शसिपाणयः पाशैरेव धत्तानेतात्पुयमेनिकेतन ३१ आज
 पयजदा विष्णुः पार्षदाश्चतुः शुभान् भद्रमानयतः श्वप्रमाघलानपरापण ३२ इत्यात्तन्नाभगवता विदुद्रुताः समागमन् सध्यात्साप
 रानेतांश्चतुर्वेदाहुमनोहरान् ३३ इदुद्रुभयतो विप्रतान् दृष्ट्वा विष्णुपाषाणदान् तानूचुर्भगवद्दहासाधर्मज्ञान्यर्मां ककरन् ३४ भद्रमुचन विव्या

मा. वा. पं. ना. य. म. हे. ति. या. त. नां. इ. तु. त्का. य. म. द. ता. से. भ. ग. व. रा. श्र. व. ती. भिः. ३५. प्र. त्पू. त्ते. य. म. भ. य. वि. सि. ता. मु. त्त. लो. च. नाः. नां. य. या. पी. दु. रा. च. रा. ग. भ. व. इ.

१५. ने. तु. म. ह. ती. ३६. भ. व. इ. त्त. ने. तु. म. ह. ती. ३७. अ. णि. स. र्ष. प. म. अ. त्रि. पि. ध. मे. ना. नु. ष्ठी. ना. मु. ना. ३७. इ. ति. ने. इ. ति. ने. वि. सु. य. र्ष. दाः. पु. न. ब्रु. व. न्.

य. इ. र्पू. य. ध. म. भ. य. अ. व्र. त्त. ध. र्मा. न्य. मा. दि. ता. व. ३८. इ. तु. त्का. वि. सु. दू. ते. य. मो. क्ता. च. ब्रु. व. न. क्त्वा. श्रु. ति. स्मृ. ति. पु. रा. ण. चै. इ. ति. ना. ध. म. उ. च्छ. न्. ३८. श्रु. ति.

स्मृ. ति. पु. रा. ण. ना. वि. रू. द्ध. स्त. हि. प. र्य. यः. ये. नि. त्य. क. म. ना. ता. ये. च. श्रा. द्ध. का. न. रः. ४०. प्रा. तः. त्ना. न. ता. ये. च. ते. न. या. ति. य. म. आ. ल. यं. ये. चां. गृ. हे. क्तु. ल. सो. रो.

पि. ता. व. धे. ति. नि. शं. ४१. शा. ल. ग्राम. शि. ला. वा. पि. ने. या. ति. य. म. आ. ल. यं. ए. का. द. शी. प्र. त. स्था. ये. द्वा. द. शी. ना. ति. लि. धि. ता. ४३. द. र्श. श्रा. द्ध. पा. ये. च. ते. न. य. ति. य.

म. आ. ल. यं. ये. वि. श्वो. दी. प. दा. लो. के. ये. च. पु. थ. स. म. र्थि. याः. ४४. गु. गु. ले. धू. प. दा. ता. रो. ने. या. ति. य. म. आ. ल. यं. ये. न. म. मी. स. क्त्वा. पि. वि. सु. ना. रा. य. रा. ह. री. ४५. ये. चे.

द. शा. त्त्र. नि. र. ता. ले. न. या. ति. य. म. आ. ल. यं. ये. षा. जि. क्त्वा. व. द. त. य. द्वा. र्गो. वि. दा. च्छु. ग. मा. ध. वं. ४६. हे. क्तु. स. मु. क्तं. दे. ति. ने. या. ति. य. म. आ. ल. यं. स्व. य. ध. म. च. र. त. श्रु. प.

रे. वां. च. प्र. व. र्ते. काः. ४७. प्र. द. क्षि. णं. प्र. क्तं. वे. ति. ने. या. ति. य. म. आ. ल. यं. गा. दा. न. स्य. प्र. दा. ता. रो. गा. या. त्रा. ण. य. णाः. ४८. गो. पी. चं. द. न. लि. प्रा. गा. न. ते. या.

ति. य. म. आ. ल. यं. ये. सा. य. म. ति. थिं. प्रा. त्त. भो. ज. यं. ति. स्व. श. क्ति. नः. ४९. ये. मा. न. पि. तृ. भ. क्ता. श्र. न. ते. या. ति. य. म. आ. ल. यं. ये. चां. गृ. हे. भा. ग. वं. तं. लि. खि. तं. पु. त्त. कं. य. दि. ५०.

गो. ता. या. पु. त्त. कं. वा. पि. ने. या. ति. य. म. आ. ल. यं. ये. वा. मा. ध. व. पू. जा. र्थ. भो. ज. ये. नो. प. लि. ष्य. च. ५१. रं. ज. यं. ति. च. प. द्मा. च्छे. ने. ते. या. ति. य. म. आ. ल. यं. ये. चा. शि.

श्रु. भो. य. छं. ति. प. यो. घृ. त. स. म. न्ति. तं. ५२. ये. वा. यं. ये. क. दा. लो. के. ने. या. ति. य. म. आ. ल. यं. गु. ल. सी. स. द्म. आ. लि. ष्य. ये. चा. स्तान. प्र. क्तं. वे. ति. ५३. ल. ला. र. ति.

लं. कं. वा. पि. ने. या. ति. य. म. आ. ल. यं. ए. का. द. शं. यां. प्र. क्तं. वे. ति. जा. र्गं. के. श. च. आ. ल. यं. ५४. ये. चा. य. क. या. स्ताना. न. ते. या. ति. य. म. आ. ल. यं. चा. तु. म. र्थि. प्र. ते. प्रा.

त्त. मा. सा. चै. शा. क. व. जि. ताः. ५५. द. धि. त. त्का. हि. तो. ये. च. त्ती. ये. तु. प. स्य. स्था. च. तु. र्थे. व. हु. बी. जा. नि. हि. द. ला. नि. वि. व. जि. ताः. ५६. ज. यं. तो. नि. र्वा. य.

चनेत्यांति यमालयं येगुप्तदायिनो लोके ग्रीष्मे च जलदायिनः ५७ शीते कंच लदाये चनेत्यांति यमालयं तुलसी मणिमालां तु
 ये विश्रान्तियं लेमुदा ५८ पद्माक्षमालां धात्री वाननेत्यांति यमालयं इत्याद्या वहवो धर्मा अस्माकं तु यमो दिताः ५९ नेतेष्वयं कंचिद
 पिहान्तवान् भद्रसन्नकः कथं वायं भवद्भिस्तु नेतु महती पापधीः ६० नयामे न वयं मूढ भवते जोहता वय इति ते षा वचः श्रुत्वा पिभु
 दृता अथा ब्रुवन् ६१ विस्रयोयं किमर्थं वानोक्तवान् धर्मगडिमं अयं भद्रः कृतस्तानो माघमासि दिनत्रयं ६२ माघस्तानं तु पापानां प्रा
 यश्चानं परं स्मृतं न चास्मिन् पापलेशो स्ति नायमहं सियातनो ६३ तस्मादेन विमुच्ये न यूयं गच्छतस्त्वर इति ते रूढि ते चाययम दूता विहा
 यन्तं ६४ भद्रसुभद्रं व्याघ्रं च द्वौ शिष्टौ नेतु मुद्युः ते विष्णुदूतास्तं भद्रमधिरोप्य च पृथक् ६५ आदाय गतु मुद्युक्ता भद्रं वै वाक्यं मत्प्रवी
 त् आतरे तु लपापानो व्याघ्राय प्राणिहिंसकः ६६ तन्मध्ये सुगतिं मे घतयोर्वा दुर्गतिः कथं वै षम्यं भवतां च षितं देत हृफ महेश
 ६७ ताहमतसुखं मन्ये सहायतौ विहाय च तस्मात्सहायानयनं मां विमुच्याथ गच्छतं ६८ इत्युक्ता से विष्णुदूता भद्रं वाक्यं मत्प्र
 ब्रुवन् शृणु भद्रप्रस्थामो लोको वै त्रिविधो मतः ६९ अधो मध्ये ईसंस्थां सौहार्दो लोकास्तु नाकाः मध्यलोकास्तु सर्गाद्या
 श्रोद्धोः सत्यादयो मताः ७० सर्वलोकाः कर्मजिता लकर्म त्रिविधं मतं पापं च कर्म कास्यं च निष्कामो धर्म एव च ७१ पापे न निर्या
 लोकाः कास्ये न च सगदयः निष्कामे न तु सत्याद्या इति वेदं त्रिनामतं ७२ स्वयात्त्राजितं पुण्यं त्रास्रणा न समागमात् दिनत्रय
 माघमासे स्नानानेन दृशी गतिः ७३ पापं भवार्जितं ताभ्यां पुण्ये लेशमात्रं कं ततो गतिस्तयोर्भिन्ना तव च यमुपागता ७४ अतो भद्रसु
 खं गच्छतौ गच्छतां च पापिनो इत्युक्तौ देवदूते तु भद्रो देवानथा ब्रवीत् ७५ साधूनां समचित्तानां ये जनाश्च प्रगेताः नैतेषां दुर्गतिः क्व

पितृसादेतौविमुचय ७६ इत्युक्तान्तेतुभद्रशिविसुदूतास्तमनुवन् अथचेदन्तितेपणदिनद्वयसमुद्रवं ७७ माघस्नानतोदेहित
 योमैक्तिभेविष्यति इतितेषावचः श्रुत्वाभद्रः पुण्यददौतयोः ७८ तेनपुण्यप्रभावेनोक्तोयमपाशतः तयोर्विमानसप्राप्तुवददा
 दित्यसंनिभे ७९ दयालूनास्वभावोहिपाप्रहर्तारिसक्तिया शार्दूलस्यततोभद्रोददौपुण्यमनुमं ८० तिसुदूतेस्तथासप्तद्वयत्त
 किल्बिषाययुः माघस्नानप्रभावेनत्रेनाग्न्यदवापारः ८१ युयगच्छतस्त्रैकनयामदतितेब्रुवन् स्वर्गेनहृतमौलिकोनागच्छामाव
 यततः ८२ सुखसुगणप्रसादाच्चभूलाचिह्नजन्मसु तत्रमाघपुनः कृत्वास्नानदानादिकः क्रियाः ८३ तेनपुण्यप्रभावेनविश्लोकोक
 मबाभुमः इतिविज्ञापितोस्तेस्तुदत्ताविप्रभुजन्मच ८४ धर्ममतिथयापुण्याविसुभक्तमहेतुकी विसुदूतायलोकंविश्लोत्वमहा
 त्वनः ८५ तेषाप्रसादान्माघस्यस्नानजातफलादपि चक्रमोघेनुवैस्नानभुविबौद्धजन्मसु ८६ तेनोच्चानिलमासाद्यमोक्षमापन्न
 योपिच इतिहासमिमपुण्यपत्रलानेसमीरितं ८७ नकस्यापिसमाख्येयगोप्यभगवतोस् यद्देष्टुण्यनित्यमाघस्नानप
 रण्यः ८८ सकर्मवंधूमक्तः सन्विसुलोकैर्महोयते इतिश्रीवायुपुराणोमाघमाहोत्स्यअष्टमाध्यायः ८ ॥ ब्रह्मोवाच स्ना
 त्वानाघमघाउकपूर्णया विसुतत्परः गुरुनिंदाकृतात्पापानुचतपरिधिथया १ नारदवाच कोवापरिधिनामासीत्कस्यासौ
 शिष्यतांगतः अनिंदयद्गुरुकसादेतद्विज्ञायमवद २ ब्रह्मोवाच कोसलेशयूतीरप्रगाथोनामवेऋषिः शतोदानस्तपसीच
 वददेदागपारः ३ यस्याश्रमेविरूहानानाभूद्वैरमहात्मनः सर्वतुफलसपत्तिसहितापादयाअपि ४ ओषध्याकृष्टफलिताभव
 तिचतपोवलात् तस्यासीत्यरिधिर्नामशयः कोशिकगोत्रजः ५ वेदः सागाश्रमोपागाः कलाविद्याश्रतुदेश अधोतस्नातक

व्रतमकरोद्भुवेनुचया ईजगामतीर्थयात्रार्थं ह्यत्रोद्भुयजिनांवरः सर्वविद्याः समाप्याय प्रगाथस्तपसिस्थितः १ दूवोमूलानि
 चाद्यपेधथत्वाचतद्रस आहारार्थं कल्पयित्वा सचकारामयोमहत् ८ वर्षोत्पेरिधिश्चागादुरेतिकमेवसः तदागमनवेला
 यागुरुः सायान्हसल्लिया ९ कृत्वा दूवांमूलसंफेनिलंसंपौमुनिः तदृष्ट्वापेरिधिमौहात्सुरणोत्पेवनिश्चितः १० नननामगु
 रोः यादौ ननु ज्ञानमवोचत जह्यान्नारीपेथिभ्रश्रापतिर्वेणीगुरुस्वक ११ इति धर्मविदः प्राहुस्तस्मादेतत्सजाम्बह प्रगाथम
 निमंत्रैवसुरापीतिचनिदयन् १२ स्वदेशप्रयोगीपापीगृहाश्रममुपेयिवान् ततः प्रगाथो देवद्रुसभाप्रतिययी मुनिः १३ देवा
 निवारयामासुमेनाहसितासभा प्रवेयुर्निदितोयस्मात्सुरापीतिचशिष्यतः १४ स्वभावाद्वास्वभावाद्वा निदितोयोजनेभुवि
 नेतषामूर्ध्वलोकासु स्तस्माद्भिमिपुनर्विश १५ सर्वेषां प्रतः पितृदूवांमूलसंफेनिलसंपिडितैर्वीरितोभूयो प्रगाथो ह्यवनेगतः
 १६ तपोभूमिपुनः प्राप्यतपस्तनुभयाद्यतः जनानाहृदयो यानुवाच जलोस्थह १७ नमेभूखननेशक्ति दूवोमूलानिहेज
 नाः आहृनुतेद्रसाहारस्तद्रसाप्यायनव्रते १८ तस्माच्च दूवोमूलानिमुनेजलायमे आदाय पितृदूवांमूलसदास्यप्रत्य
 हं १९ तपस्विनाचट्टद्वानासेवाकर्वतियेनारः तेषां दातास्वयं वस्तुभूक्तिमुक्तिनसशयः २० विश्रव्यचचेयालाकास्तद्राभस्था
 दयालवः तद्भ्रामस्थिजंकेचित्ज्योतिषाणवसंज्ञक २१ सेवार्थकल्पयामासुः प्रगाथस्य महात्मनः प्रगाथस्तपसप्रागान
 तो वैज्योतिषाणवः २२ दूवोमूलानुपाहृत्यसायान्हेतानुल्लखले अत्रहृत्यचपिष्ट्वाचसंघात्रेनवेश्यच २३ प्रगाथागमयन्ते
 तद्गृहेस्थापयत्यसौ सचदूवारसः पात्रिफेनिलो जायते स्रगात् २४ सायमग्निगतो हत्वा प्रगाथो ह्यपि वद्रसं तदृष्ट्वातीवनिवेदमापेथे

मावा ज्येनिषाणीवः २५ दद्यायोनिदितोस्माभिः सुगपीतिवचोवल्बान् परिधेत्सस्यशिव्यसजनांस्तानितिचात्रवीत् २६ पश्यात्तोपनसं
 नप्तामिथएवभाषिरेमिथ्याभिशसितोस्माभिर्निदितोयमहासुनिः २७ धर्मार्थकामानर्थनिहाविचारितकारिणाः यलोकेपदेस्य
 श्रव्याहृत्यविचारिणाः २८ मिथ्याचेद्विगुणापापं संचेत्समभागिनः कोलोकः परिधेत्सशिव्यस्याप्यपवादिनः २९ परिधेः पापिन
 त्ससवचोविश्रमणाह्वय अभिनिघ्नमहात्मानयापभाजोभवाहमे ३० इतिनिर्वेदमापन्नाः श्रथयामासुंजसा प्रगाथतेनसोमदु
 हामस्वागसिपापिना ३१ अस्माकत्वभिशस्तानादयाक्रुदयानिधे इतिनेषोवचः श्रुत्वाप्रगाथोवाकमप्रवीत् ३२ सुखदुःखतथा
 चित्तवहुमानजयजयौ भयशोकश्रुहानिश्रुलाभालाभोजरासृतिः ३३ पूर्वकर्मनुरूपयोदेवमेवददतिदि यस्मिन्कालपदेशेषुय
 सयादृशनच ३४ यादृगेवकृतकर्मजीवः ससात्त्वितिभिः अवश्यतेनेनेवतादृगेवानुभूयते ३५ असंयलोकविद्विधुधममप्याच
 रन्तु कृत्वानकमज्ञोनितस्मात्सर्वमंतचेत् ३६ अतोचनिदितमपिनक्तलानेवदुथते सतायेनोपकारः स्याद्दुहसायनेचवा
 ३७ दधीचिदुर्मनिप्राणदेवाथेसद्गतिययो शिविर्मोसान्यभशाणित्वाकीर्तिचसद्गति ३८ हत्वाष्टत्रेहिजेद्रवैवृत्रहेतिचविश्रुतः पि
 त्रथभागेवोरामाहत्मानसंगना ३९ अतिकीर्तिसमापेदरामाएजीवलोचनः पुणकश्चिद्वृजवोरसत्वादीजितेद्रियः ४० तीथे
 यात्राप्रसंगेनविपिनेवचत्कोचिन् दिगंवरोगिनाहोमासुक्तविवर्जितः ४१ पल्लेषुचगुल्मेषुनिषसादसुनीम्नः तदानीलुब्ध
 कः कश्चित्तृशुतोगाद्द्विजान्वये ४२ तगुल्ममूलोनाः सुनोपश्लुब्धकोप्यमून निषसंपल्लेहेदृश्रुवाधोवाक्यमुवाचत ४३।
 किंनजानसिप्रेद्रुहजातत्रगताः क्वचित् वदतोनास्तिभेकृत्यततः सत्यपाएयाः ४४ तेविप्रागुल्ममध्येतुनिषसाइतिचात्रवीत्

अथनाल्लुचकोदृष्ट्वाहत्वादायधनयौ ४५ सप्रह्वहत्याविप्रेन्द्रपीडयामासंचाजसा देशकालानुगच्छुंकीलीनवेदचोदितं ४६
कर्षेत्सुखमवाप्नोति सर्वसुजनसंभतं भवेदृष्टिनिरुद्धं प्रीतोद्वयोसोमया ४७ ममायमपरयोहिनफस्यापिहताहसः नपाप्लेशो
भवतामितिषोषां वदौ ४८ ततोभूमोक्तानिदांपरिहृत्यमहासुनिः देवदृष्ट्यासभाप्राप्तो देवाद्यौपिपूजितः ४९ परिधिस्तिनदेषण
मुक्तामन्वतेषु च चतुदशत्विचायातनोरेवततः ५० अरणनिर्जलेदेशेयुक्तेकटकपादयैः क्वायाहीनेमहाधोरसोभवद्वह्वरा
क्षसः ५१ तत्राब्दानिब्यर्तातोत्यर्चुदानिहिसप्तच आजगामवनतत्रैवान्नौद्गलनामकः ५२ यज्ञार्थपाञ्चगजस्यतस्मिन्नागेदृशत
आहार्यप्रद्वैतेजसाचनिवर्तिते ५३ उर्व्यकेशविरूपचचलज्जिह्वीदंगचं तदृष्टुमौद्गलः प्राहकोसित्ववदमाचिरं ५४ इति
द्वचनश्रुत्वासोत्रैवोद्गाक्षसस्तदा अहंशुप्रगाथस्यथिथः परिधिनामकः ५५ अज्ञात्वात्कृताहारसुरपीत्यभिनिदितः गुरुमयाह
तन्नेनप्रगाथैश्चैकविश्रुतः ५६ तेनकर्मविपाकेनजनिहं ब्रह्मणक्षसः अत्राब्दानिब्यर्तातानिनजनिर्जनेवने ५७ वदसुक्तिकश्च
भूयादनायासेनकर्मणा क्वायाविषायतेमह्यजलेमेज्वलनापते ५८ कीलायतेपादपश्चउद्धिर्मेपवनायते आहारेमलमूत्रमशका
रुद्र्यासभसणं ५९ ब्रह्मन्शोरितपूयंचतथानारोजोमले अतोद्यालिष्कृतिर्मेद्यथाभूयातथाकरु ६० कर्तुंनशक्याहिमया
निष्कृतिः पापकर्मणाः दयाकरुदयाहीनेसाधवोहिक्कपालवः ६१ अथानिविस्मितोदृष्टुमुद्गलोद्ब्रह्मणक्षस जगादपर्यावाण्या
साभैधीरिति तंसुधीः ६२ इत्यतोनातिदूरेतुकावेरीनामवेनदी तस्यामहंकरेष्वाभिमोघमासुरगोदये ६३ प्रातः स्नानेमाघमा
सेप्रोत्पेमाधवसंचिते त्वचागच्छमयासाहूकोष्वाभिमचिनिष्कृतिं ६४ आवाह्युत्ताकशत्रयैतेनसाहूनिशाचर यमः साशात्व

शकते न शक्यमिति चाब्रवीत् ६५ इत्याश्रास्यततस्तेन साकं कीनाश्रयालिता दिशं ययो मुनीन्द्रोसौ क्रमाकतिपथैर्दिनेः ६६ का
 वेर्षिप्राण्यमाद्येसोप्रातः स्नानविधाय च आवाहितकुराग्रथिसहितः सत्यभाषणः ६७ देवर्षिषितृवृद्धियदनुवातुदकाजलीनं मा
 मेकं चकारैवं कुराग्रथिसंमन्त्रितः ६८ ततो भूयर्षिर्धिमुक्तः कुराग्रथेऽश्रमज्जनात् किं साक्षात्कृतमाधस्य न भुक्तिरिति को वदन् ६
 तस्मान्माधस्य माहात्म्यको वदेदु वनत्रये गुरुनिंदासंभाषणं न च्छापि श्रूयते क्वचित् ७० गुरौ निंदाहरेर्निंदातथातच्छास्त्रदूषणं देव
 स्वहारेणैव ब्रह्मसहारेण तथा ७१ तडागं सुच्छेदश्च ब्रह्महत्यासमानिषद् तस्मात्पापतादृगपि माघस्नानव्यपेक्षति ७२ इति स्वे
 ध्यपौर्धिते न स मङ्गप्रजितः पांड्वेशनगरं प्राप्य शिष्यैः सह समुद्गलः ७३ परीधिः पापनिर्मुक्तो यौवदोकाश्रमं तदेतत्कथितं
 पुत्रमाधमाहात्म्यमुत्तमं ७४ यदुक्तं हरिणा पूर्वे महालक्ष्म्ये पयोनिधौ मया चो लोडिताः सर्वधर्माः शान्त्रेषु चोदिताः ७५ न माघलान
 सह शोधसौ हृष्टः कदाचन सर्वधर्माः स यच्चाश्रदानि च व्रतानि च ७६ तुलानामारोपिताः पूर्वमाघलानंतथैकतः तदा सकलधर्मेषु
 माघधर्मोधिको भवेत् ७७ बहुकर्मविपाके न जाता बहुविधा गतिः माघमासि जलस्य शान्ते च्यते क्वतकिं लिषात् ७८ यथाश्राविय
 ति पुण्ये पिशाचा बहु रूपाः समिक्षुः शदानपरात्सु यच्चादितैस्त्रिभुने ७९ इति श्रीवायुपुराणे माघमाहात्म्ये नवमोऽध्यायः ८॥
 नादुश्वाच सुयज्ञः कस्य शिष्यो भूक्तत्रासोत्सुनो मारः पिशाचानां कथं तेषां स गतिर्भवितात्मनः १ किं चाकरोत्सु यत्रोपितेषां
 निष्कृति कारणं शिष्यापश्रद्धधानापश्रोतुकोत्सुहलापच २ पुत्रायैतच्चित्रकार्यभूयो विसृतातो वद ब्रह्मो वाच पुण्यसुषुमन्वेतद्दृषण
 लेभुगोपि च ३ जावालिनो मतश्चासौ तनयो वेदपारगः संघोपनीतो विद्याश्रीसुमतः सप्तवार्षिकः ४ शाडिल्यगुरुमाहाद्यचकार ध्या
 रमः १८

यन्ततः एवंसदशवर्षाणिगुरुशुश्रूषणोरतः ५ समित्कृशपलाशार्थकदचिदृवीयथौ तत्राप्रथमंमहावृक्षसप्तशाखासमन्वितं दे
निर्जलेनिर्जनेदेशेदशोवचूवितं ततःसप्तद्विताक्रुगसिदृष्टुब्रह्मराक्षसः ७ दृष्टुभक्षयितुवालमाजमुल्बयाल्लिताः नीलां व
रसमप्रत्याभयदांलोलकपयः ८ दृष्टुकालवदनाशुक्रकठोसृतालवः घृणयन्मृताग्रासाऊर्ध्वैशदोदाः ९ तामृष्टुभा
तभीतःसन्सप्राचौदुवेभयात् अनुजमुभक्षयितुंजहुभयविक्लं १० रुद्रुस्तूणमागत्प्रचीमार्गंततोभकः दुद्रवदक्षिणामा
शोतेभ्यःप्राणपरीसुकः ११ तत्रापश्यदृकं चिच्छतशांलिनमुच्छ्रितं अटमानंततो दृष्टुवयत्तस्मादथाययुः १२ पिशाचाःसप्तकृष्णा
दासुजादानतसूईकाः खवद्रुककंबंधाश्चतानृष्टुनीवविक्लः १३ प्रतोचोदिशमापेदुत्तं प्राणपरीसुकः शाल्मलीपोजनायामा
दृष्टुतामभियद्यत १४ तस्मादथाययुःसप्तपिशाचाडाकिनोगणाः जानुदशशिरःकोश्रुद्रुदशशिरःपरः १५ तथैवभुजमृधोच
कटिसूधीतथापरः तथाप्रकोष्ठमूधोचलनसूधीतथापरः १६ पाष्णिमूधोचसप्तैतडाकिनोयोनमाश्रिताः दृष्टुतानदुताकारानु
दीचोदुदुवेभयात् १७ तत्राभयमहावृक्षसदृष्टुचप्रतिपद्यत तस्मादायतुद्वौचवकवाघसमानौ १८ आगच्छेत्तौदृधरोदृष्टुशा
नोदिशयथौ दृष्टुकदंतत्रापितबूलप्रत्यपद्यत १९ तस्माच्चत्रयअजमुष्टुघृणीषोभयकराः नृकारदीर्घैदेहाशकिनोयोनमा
श्रिताः २० तमभकंभक्षयितुंतीक्ष्णानुडोभयकराः तानृष्टुनीवनिविषःप्रपेदेविकल्पलिनं २१ तत्रौदुवमासाद्यद्वावपश्यद्वयान
को प्रताचहारहितौनिगौमांसपेषिनौ २२ तावप्याजमर्तुदेनंस्पर्शाशोरजिकामिनौ तोदृष्टुनीवनिविषोदुदुवेचदिशोदरा २३
धावसेवंमुनिमुतेपिशाचालेपरस्परं अहंपरंगमिषामिमासृशालेषमाभकः २४ ममायंचममायंचममायमितिचापरं मयागुरु

वंद्यशेषं यथासहः पुरातनं २५ इति तेषामभ्युद्धं सुष्ठु मुष्टिकचकचि नकेचिदसुशंभेन परस्परवधे च २६ ततो निर्वैदसापेदे मुनि
 पुत्रोभयां कुलः अनन्यशरणाः सुखेभयात्कते व्यसूद्धीः २७ शरण्यं चितया मासदुःखाद्वाद्यजलाकुलः दिशो नजाने नले भे चश
 मेपश्यामिकचापुरुषंदयालु २८ नान्यो हि विद्याः परमो हि दाना सुखाय दुःखाय विमोक्षणाय तस्माद्दिसुशरण्यं भक्तवत्सलममु
 तं २९ यस्माज्जगदिदं जातं रक्षितं भस्मितं यतः तेनेदमखिलं व्यापन्नजगत्स्थावजगम ३० कर्तो कारयितो विष्णुः प्रेक्षः ससिं चेतनः
 शरण्यं तमहाविष्णुं प्रपेदेदुःखमुक्तये ३१ एवं विचार्य नारायणस्य ताभूदशशेरावाकृ मुनि एतन्नदीगच्छजपत्न्यत्र मिमशुभ ३२ तत्पत्र
 तेजसादूतिष्ठयेत सुदारुणाः तेजसाहतेजस्का विवदतः पत्स्यर ३३ एतस्मिन्नंतरे तंच निमज्जच नदीजले उस्थापययसासिच
 पिशाचनागतो निमान् ३४ तेमुकाः सुनसंदेहस्ततः सुखमवाप्स्यसि आगतो विप्रमोघोपमित्युक्त्वा विरामसा ३५ ततः पिशाचाव
 तएव विप्रो नृसिंहवीजाक्षरं च मुग्रं जपन्दीमापचकौ शिकार्यानि मज्जतस्यापयसासिषेचे ३६ तैवैतदस्थापयसाभिषिक्तानु
 नोद्भूषत्रेण दयान्वितेन ते शुद्धभावाः शिरसा प्रणेमुः पूरौदुसं काशमुखमहांतं ३७ तानागतान् त्यक्तनिजस्वभावा नृचे गते ज्ञेशभ
 यो महात्मा कैकेभवंतो भवता चकमेदशेदशेषेन समागतान् च ३८ इते हेतुन पृथगेव महात्कर्मनुं जन्मयते श्रुजातं इति गिताने सु
 निपुत्रमूढः पुरा कृतं कर्म यथानुपूर्वं ३९ ब्रह्मणससा ऊचुः शृणु नाना निवस्थानः सप्राना प्रापकमणा दग्धपाणिरहपूर्वो दग्धजि
 दस्तथापः ४० असाचो यत्तृतीयस्तु चतुर्थो दूतिको मतः निदकः पंचमो ह्येषः षष्ठो वै मलभजनः ४१ सप्तमो देवतो नाम सप्तानं च
 रितं शृणु माधवे हंपरकाराणाम्ब्राह्मिणां ग्रामज्योतिषः ४२ वेदवेदागतततः सवेधमपगद्भुवः पौरहंकारयित्वा श्राद्धकर्मणि भूयः ४३

४३ प्रत्यहंतत्रभोक्ताहंनगृहेक्वापिभुज्यते नदीतीरजलेः शालग्रामपूजां करोम्यहं ४४ धनस्याजतचित्तेननपुण्यांशं कृतं मया ॥
 लोभेनधूपोदीपोवादेवायननिवेदितः ४५ वेदिकायां गृहेक्वापिपूजितो नैव केशवः पूजितो तु गृहे विस्मौ नैवेद्यादिभवेदिति ४६
 सेकते चोदके नैव पूजयित्वा न्यमानसः वेत्स्ये सावधयित्वा त कसे निक्षिप्यदाभिकः ४७ पुनर्यात्रा प्रवर्तेहं श्राद्धदानाहं कांक्षया
 याम् गृहंतत्र तत्रैव न जस्य न हंत मया ४८ मातापित्रोर्दत्ते प्राप्ते व्याजमुत्पाद्ययासहं ग्रामात् स्वगीत्येव पुनर्यामि च वेगुहं ४९ नव्या
 ख्यातं मया क्वापि नाच्ययित मयापि वा श्राद्धदिकांक्षिणाक्वापि न श्रुता तु होः कथा ५० ग्रामाद्वेत्तुं ध्याहं त्रावायामैव च प्रतो
 क्षितो मया कालो मृताहं मभिकांक्षिणा ५१ तिलभाः कुशभाः इतिलोकावदंते मां कुर्यापाणिः शखावधो धौतवस्त्रः सदाशुक्ति
 ५२ देवपूजा कक्षपालः कुशौपाणो कंमंडलुः च लदो ह्योष्टया धर्मवादी हं भक इत्यहं ३३ वंचयित्वा जनास्वीनर्जयित्वा धनवह
 नमुक्तं च न दत्तं न सुहृदः पोषिता जनाः ५४ पश्चादागत काले हि जातो हं ब्रह्मराससः प्रतिग्रहं गदगुं योपाणि मे ते न कर्मणा ५५ द
 ग्धपाणि गेति ख्यातो नाम्नाहं ब्रह्मराससः लक्ष्मिन्नीरणतीतानिमवर्षाणि संततैः ५६ तवाद्यदृशना देवजातुः खविमोक्षण ३
 तिसर्वं मया ख्यातं मद्दत्तां गंजुगुप्सितं ५७ दग्धजिह्वुवाच अहं हि जः पुनर्दिशं मुद्गलंगोत्रजः वेदवेदार्थतलजः कृत्या कृत्यवि
 वेकवान् ५८ नाम्नासु कर्मनामाहं अभक्षाभक्षोत्तः नतप्तं न हंत जस्य च किंचिदनुष्ठितं ५९ गृहाण मे मयोत्यादिशि शुशकानि मूल
 कं वृत्ताकानि कलिगानि निष्ठावानि च गृजं ६० संधितानि कलिगानि विविक्त्वानि चैव हि उपोदकी च कौसुं भृशं घृतकोशातकी तथा ६१
 शांशी कुशरी चैव श्रूकशाकं नथैव च तं दुलीय कशाकानि विधितानि गृहे मया ६३ मद्गृहो पाषैवाच्छतुर्बुत्थान संस्थितः सांगनोत्सप

तत्तद्योपहृताहत्वायुना ६३ भूमिचरिसंगधर्वो गत्वो गोदावरीं नदीं मोघेत्वा तामासमेकं मंतं गोकुमं स्थितः ६४ तेन लब्धप्रभा
 वेन यथो लोकस्वयं भुवः चानुमास्य हृदशेषु तया पुरयदि नुषु च ६५ संक्रमेषु च सर्वेषु तया न्यदि वसेषु च भक्षिता निमया ता निनि
 ष्यान्वैव भक्षित ६६ पाचयित्वा न लिन मुक्तम लमया निश अघान लषोडशं लच प्रार्थय ना पूर्वकं तथा ६७ बहुधा भुक्तमस्यं तं
 विल्लमौदुवं तथा पिशो चैभ्यश्च नागेभ्यः शक्तिभ्यो यल्लि वेदित ६८ तथा न्य देवता भुक्तमया भुक्त सहस्रशः भानुवारोपवेणि का
 याश्चाद्दिते नुषु ६९ एत्रौ भुक्तमया जिह्वालालसेन दुरात्मना आर्यैश्च गुरुभिश्चैव बहुधा बोधितो ष्यह ७० जिह्वा चापल्य द्रो
 षेण नास जनशुभक्तत द्यधजिह्वोसितेने वनाम्ना हव्रह्मराससः ७१ इत्युक्त्वा दग्धजिह्वुशिशोसांतं प्रणम्य च वाचोहितं प्रसा
 द्याथ विरामसगससः ७२ इति श्रीवायुपुराणमाघमाहात्म्य दशमोऽध्यायः १० अमाघ उवाच अहं पूर्वद्रो विडिषुना म्नास्यो
 द्विजाधमः जमदीग्निकूलोत्पन्नो वै देवदागपारगः १ लिगभस्मजटाधरो शूद्रः पाखंडमार्गगः ब्राह्मणादुचममन्यवर्णो भविव
 क्षितः २ तीक्ष्णः कोतुकविद्यासुवाचालो गायकः शठः वशकरो भैरवो धैमत्रै वै देव विनिदकः ३ कदाचिदागतो दुष्टो भिक्षाकासी
 चमद्गहं कोतुकं दर्शयामासे न लोको वशो भवत् ४ भिक्षादना मया तस्मै गृहीत्वान्तरधीयत नतो महत्त्वच्यो त्से प्रणामस्तु मया ह्यनोः
 ५ अलुंवेकपटं वेषद्ववत्पति तो भुवि त्वं रुद्रोसिन संदेहो भाग्या दृष्टिपथातः ६ कस्मत्पुनरदृशो सिद्धपाकुरु कुरु यानि धे तव वाग
 मृतैः सम्यक् मामुज्जीवयतापस ७ निष्कला जायते क्वापि जानादृष्टिमेहात्मना तदर्थं जौवनं चेदं स वा भक्षवा प्रभो ८ पश्यादपि एभः
 रसूयापीजटिलः सिद्धपादुकः कृत्वा तु पादयो लैपति त्वा मेरु पर्वत ९ जगाम तत्र सर्वाणि विशेषाणि च यानि च दर्शयामासो विप्राय २०

१० हिमवंततो गत्वामद्दुहपुनरागतः भुक्त्वा तु मद्दुहपश्चात्स्यंगं तु मुपाक्रमत् ११ पादौ गृहीत्वा तं पापं सत्सं
 स्था तु मद्दुहसि प्राथितोपि मया सोपितस्यैवाधिकमासकं १२ स्थित्वा पाखंडधर्मं गमामवोधि पुनश्चसः तेनाहं वै धितः शीघ्रं पाखंड
 निरतो भवे १३ मां विधापयतः शिष्यसो गमद्विषयांतरं तस्माद्नुपदमाधमासोपि ह्यगमत् १४ भायमे स्नातु कामासायाय च मा
 पुनः पुनः नापि चात्तामयादत्तो वेद मार्ग विनिंदकः १५ सापि मावोधया मासधर्मवोक्तेः पुनः पुनः वेदाभ्यासिकुलीनश्च जमद्गिनिकुली
 द्ववः १६ कथं पाखंड मार्गेषु वर्तसे ज्ञातुर्वल मंनिषेधसि कस्माद्द्वामाघत्तानविधौ रता १७ इति ब्रुवाणता भार्या देहेनाह ज्यवत्तय न
 सादुःखात्तज्जेन्माघत्तानवाभ्याकलेसणा १८ न क्कान्तं तु मया स्तानं दूषितं तु पुनः पुनः तेन दोषेण चाल्यायुरस्मात्पापान्मृतोऽस्य ह १९ जा
 तोह गृणातां मे वं पि ष्यं लेत्रह्यसः अमां धैने वसुते तु दूति को वाक्यमत्र वीत् २० अहं काश्मीरदेशो ब्राह्मणो वेदपागः धनैर्ब्रौवल
 गोत्रोहनास्नावाफलसंज्ञकः २१ मृतेपितरि मे चासीत्कालः षोडशवार्षिकः पितुः सकाशाच्चाधीतं वेदं वेदांगपंचकं २२ विस्मृतं च म
 या सर्वे न पुनत्त हि मर्षिते ज्ञाने लुप्यते तः पश्चाद्दासी संगे रतोऽस्य ह २३ त्यक्त्वा गुणवती भार्या कात्रपस्मात्तमजा मया ह्यमं नानुष्ठितं किंचि
 न्नाश्राद्धं दिमया कृतं २४ भार्यात्वे कलिना दासी दीसीत्वे च क्लो गना दासी पत्राश्च मे पुत्राश्च त्वारस्ति ममानुगाः २५ एवं कालो मया
 नीतः सर्वोऽप्यंबुदुरात्मना ततो मृनिमवाप्नोह सर्वधर्मवैदिकृतः २६ कमेरातेन जातो हूतुते को ब्रह्मस्य सः इमुक्त्वा विरागमायानि
 दको वाक्यमत्र वीत् २७ मृणुविप्रप्रवस्थापि मम वृत्तान्तमजसा पुराहं मागधदेशे ग्राभे च जनाद्दये २८ ब्राह्मणः काश्यपो नामपे
 त्प्रगोत्रसमुद्भवः शंक्रकणस्य शिष्याह नत्राधीताः समस्तशः २९ वेदाः षडंगाः स्मृतयः प्राणैश्चेतिहासकं आन्वीक्षिकी नया विद्याभि

मा. वा. मांसाह्वयेवच ३० गीतायाश्चकलाः सर्वाणाधीर्नवेद्यतेमया ह्यपरस्ययुगस्योत्तरेजोऽप्यतिष्ठतीपते ३१ धर्मादिकारणापन्नः योगोहितेनयो
 जितः लोणमुद्राप्रसरेनजगशीलोनिराजलः ३२ राजह्वारिक्रयासर्वेविद्यासोनिजिताः सृणात् अविद्वानयमितुक्ताप्रत्यवादिमुधीरपि ३३
 नरापितं चकस्यापिक्वोपिपरणदिनेष्वपि मदीयाः पोषिताः स्वनेनराजानहात्मना ३४ धनं गृह्णतीकानि अधमधर्मइत्यपि साधयित्वा
 क्वचिद्दुर्ममधर्ममिति चावदं ३५ आचाराद्यवहाराश्चमयासर्वेपिनिदिताः नकोपिपश्यशोलेकेनभूतो न चर्तते ३६ इत्यहकारसूढेनमहा
 तोपिविनिदिताः कदाचिद्दुरूपत्रोपियत्तार्थीराजमंदिरं ३७ आगतोममसुखेनसमयापिनिराकृतः दूषितोबहुविद्यानांप्रसंगेननल्ल
 ना ३८ सत्सूणमगमद्देहमयासौविभनोद्वतः ततोऽसृतिगतः प्रपोकर्मणोत्तेनदुष्टधीः ३९ नाम्नाचिन्देकानामजातोहव्रह्मराक्षसः तस्य
 वाक्यविगमोत्प्रेषोवाक्यमथाब्रवीत् ४० देवयजोतिनाम्नाहमंगदेशधनाधिपः अगस्तिगोत्रेचात्तलोश्रामेमुडलसंज्ञके ४१ दृष्टिहीनो
 मन्नात्मानोजठौपितरैमम नाचिनौपितरैतौतुकलत्राधीनचेतसा ४२ कश्चालं दीयतेताभ्यामिष्टमश्नामिसर्वदा अद्यश्रीवागारिव्यासः
 स्वादुकिंचिच्चदीयता ४३ आवयोर्दमितल्पं प्रियमित्युतरेपिच नदंतं चमया किंचिद्दुस्मितौचपुनः पुनः ४४ आतिथ्यनागतैवैवैचानम
 न्यत्सदीयते मयाचमुज्यतेमिसंनचित्ताभिसुक्रामया ४५ तेनकर्मविषयकेनमहतामुनिपुगवः नाम्नाचकमेणाचापिजातोहमलभोजनः ४६
 मलभोजनवाक्यातेदेवतोवाक्यमब्रवीत् शृणुब्रह्मत्रयस्थामिनिदानममजन्मनः ४७ एतद्वेदविक्रयस्मिन्काश्याकाशपगोत्रजः नाम्ना
 भिद्रुतद्रत्यासर्वेदेवागपागः ४८ यथादेताधिकारलुनतोदेवालयेभम हंतं देवसमर्वसंधान्यतैलेष्टुततथा ४९ पिंशुंशकं गुं देवत
 दुलामरिचादयः कड्याचारमकालेधुजीविकार्थमयाहृतं ५० गृहीतमनुलद्रव्यभौगक्रमैवैवतन एजह्वारिप्रवेष्टुं गेदे वसं दीयतेमया

५१ अपिसर्षपमात्रं वा धर्मार्थेनोपपादितं व्यथीकृतं तु देवस्वमपात्रे कीर्तिमिच्छता ५२ नाहो ह्ये च व्ययं कर्तुं व्यथो मे वहिरेव तु न शिशाः
 पूजिताः क्वापि पूजिताश्च न यदयः ५३ पश्चान्नोपो न च वासीत्स तोषो वदते मम देवदृष्टो वेदविश्वासादा निगीतासक्तो न ते विद्या रतिश्च
 भोगे लौल्यनिदया कर्मणां च स्थितिर्जाता पापिनो मे निशं च ५४ न ध्याते परमेश्वरस्य महतां स ध्यापि नानुभृता संतः क्वापि न मे वि
 ता महदपि स्थानं यत मया नो देवाः परिपूजिता अपि न त्वेधो मोषिनो पाजितो वृथा वासुति वंधमोचन करी विद्या मया साधिता ५५
 तेन चो देवतो नाम जातो हं ब्रह्मणः ससः भिन्नदेश मृतानां च संगति नो वदाम्यहं ५६ पुरा सप्तापि च यनिष द्याधिपतेः सुताः सुवाह
 वा वाहुश्च दीर्घवाहुर्वैलोचनः ५७ दीर्घकोयो दीर्घजंघो दीर्घोष्ठ इति सप्तमः वने नराश्चो यकर्म निरताः प्रापकोरणाः ५८ अस्मिन्ने च
 रंतश्च धनुर्वाण धरातकाः एतदश्रुत्य मूलतुका दाचिह्नैश्च यत्र काः ५९ मारिता धनिवोस्माभिर्युगपत्सप्तैव ततश्च कियता काले स्वा
 मिशे त्रभनुत्तम ६० प्रयातमानुलाहूतैस्साभिः शुभकर्मभिः कार्भिक्या द्वा नि कार्या गत्तदासीत्युण्वद्वह्नः ६१ तत्रास्माभिः कृतं स्वाभि
 दर्शनं मानुलाशया तेनास्माभिरुपुण्येन जात विप्रकृतेषुपि ६२ पूर्वकर्मतुंगे धननास्माभिः सुकृतं कृतं तद्देशतादृशे काले तस्मिन्पि
 प्लवटुमे ६३ तीर्थयात्रा प्रसंगे न मीलितान् श्रुत्वा कर्मणा वयं तु मृतिमापन्वा वसामात्रतो धुना ६४ पूर्वकर्मतुंगे धन सुहृदश्च परस्पर
 मिदर्शनं पुण्यं च फलितं तव दर्शने ६५ जानिस्सत्त्वे दूनी जायते पूर्वजन्मनः अद्य नो भगवान्नुहो गतिरद्वय भविष्यति ६६ न क्वापि च
 वृथा यति महता दर्शने शुभ इत्येतत्सवमाख्यातं चादित पापकारिणा ६७ अस्माकमुनिशाई लसस्वकरुणा वलात् इत्युक्ता न प्रण
 सुत्सर्वे प्राजलया भवत ६८ इति श्रीवायुपुराणे भाष्यमाहात्म्ये कादशे अध्यायः ११ कूष्मांडा ऊचुः शृणु नामानि सार्थानि नः कर्माणि

न च गुणानि च दुर्गो न वेदंतापकारिणो १ उच्छिष्टभोजनस्त्वाद्योहितो यो भद्रसंज्ञिकः ततो यो निसो न म चतुर्थो हीनमत्तः
 २ प्रथमो नियुक्तो नाम षष्ठश्चापि निराश्रयः शस्त्रोद्धर्ता सप्तमस्तु कर्मण्ययनिशमय ३ उच्छिष्टभोजन उवाच ब्राह्मणो ह्येव च शस्त्रो
 त्रेच्छायाग्रहाद्वये वीतिहोत्रस्य तनया कालिदृष्टिनामकः ४ चासुडो देवता भक्तो वेदकर्म वेदिकृतः पिशाचयुशुनागनागोरियाभू
 केषु च ५ पिशाचयुशुनागानैवेद्यभूक्वानह हरेर्निवेदितं कापि भक्षितं न मया हि ज इ पिशाचादिषु द्वासानां हीनजानां मुनीश्वर
 निदिता न च दासो ह तत उच्छिष्टभोजनः ७ तेन कर्मविपां कन जातो सिव षट्पादये कृष्णोऽख्यगणो विप्रशरो हीनमुजाक्षेक ८ ना
 शस्योच्छिष्टवाफुह्यभद्रौ वाक्यमब्रवीत् पूराभो मरथी तोरक्षेत्रे नोलास्ये शुभ ९ जैमिने गौत्रजश्चाह नास्माज्जैत्रमहात्मनः निःश
 काव्यस्य तनयो वेद वेदार्थकोविदः १० पाखण्डिना च ससर्गात्पठितो स देवगमाः व्याख्याताश्च मयानेन बहुशाथनिःकृशः ११ करोमि
 भैरवी चक्रं कार्यामि परैरपि यस्मिन्नहंते विप्रद्रसा जात्यप्रतिपद्यते १२ अष्टादशानावर्णानां यावद्भस्म मापनं यो निहि द्वित्रिभयो यत्र न फ
 लं याप कर्मणा १३ चांडालो ब्राह्मणो गच्छेत्स्यपचा मपि वैद्विजः स्त्रीलंपुंस्त्वहूयी जतिरितरभूमि कल्पिता १४ इमे भोगाश्च बुद्धि
 सुभ्रौत्या चाल्मनैव मतिः कर्मणा जायते जंतु नोपैति हि कर्मणा १५ अग्राधात्युत्प्राधाव्यकर्तकर्मनिगद्यते चराचरदृश्यमान
 जगदेतन्निःश्वरं १६ वैराग्यात्परासाद्यस्मात्सर्विद्विच्छेदसंज्ञिकः आत्मनो जायते मोक्षो नित्यकल्पो यत्र नश्यति १७ इत्यादित्यमिथा
 वशांतैवो धितं मया कृतं क्वैदे विद्या च मखाद्या अपि दूषिताः १८ मदावासे न तं स्त्रे त्रनीलमित्यभिधीयते ततो मूर्ते मवापन्नो न र
 काश्च त्तिपद्यते १९ तेनाभद्रं जतो ह कर्मणा षट्पादये पिशाचो भद्रसंज्ञो हूष्णाडामागणश्रणीः २० इत्यभद्रवचः शुलाभाजह

भावे कल्पितमानसः ४० तेन कर्मविषयिकेन हीनकृष्णान्दयोनिजः जातो ह्यमुनिः शार्दूलवने स्मितरपादये ४१ इत्याक गयीदितं हीनमियुवा
 २३ कासब्रवीत् एगंहं चंडकोविप्रकौशिलीकिलोद्भवः ४२ सुभगस्य तथापुत्रो धनाढ्यो वेदपरायः दृढगोदातरो संजातो निष्ठुरभाषणः ४३
 वैश्वदेवस्य प्रहृत्तौ हंसदेवतीवकोपनः अथीतुरस्य मेचासीन्नगुरुत्वात्सुहृत् ४४ सदावाधुषिकः क्रूरः कृत्याकृत्येषु मूढधीः कदापि
 दुर्वेदमृण्टधुषिकासया ४५ तद्गृहीतागुरुः प्रायात्संनदानमवैद्विजः प्रयागभाषया साधेपुत्रभागनिघाय च ४६ प्रयागमुजम
 क्षेत्रगलाकनिपयैर्दैनैः पंचत्वमभिपद्यथैमोसमागमुपेयिवान् ४७ भार्यचंचदुभिः साधेपुत्रातिवसुषययो तस्य श्रुत्वा तथापि
 तस्युजगृहे कधीः ४८ पिताते स्वर्गतः पापी ह्यकृत्वा क्रणनिष्कृतिं क्रुणोसदृष्टिकं देहिमाविलवितुमहोस ४९ क्षणानस्थीयते पुत्रो
 गृहीत्वानगम्यते इत्युक्तेन तु शिष्येण गुरुपुत्रतु मेव दत्त ५० कृत्वोर्ध्वदेहिकमपद्वेयतच दीयते क्षम्यतां च महापत्नौ लुहासः लल
 वाधयः ५१ इत्युक्ते तु पुनश्चोक्तं मया पापेन तस्मात्समभक्तो नाजयितुं समर्थो न वा गृहे चोत्तिपितुं मे हृद्धन ५२ न विस्मसेत्वा च पल्युषा
 नंतावत्तया देयमनर्ध्ववस्तु इत्युचित्वा संकृपणमहात्मा प्रत्युचित्वा तित्वा याकिमासीत् ५३ अहं च भायाममचवमाता लहासतां मत्स्य
 सामगोहे इत्युक्ते मुनिपुत्रेण अहं वाक्यमुदाहर ५४ त्वं सभायः सुखं तिसृचं कापि च मद्गुणं प्रतिददितुं मद्गुणं स्यात्तैषां तु विधीयतां ५५
 तदेतद्दृचनश्रुत्वा विस्मृतो मुनिपुत्रकः मानैषां वावयोस्तां शिष्येषु पुत्रेण पश्यति ५६ किं न जानासित न्मूलभवंत्येषां गृहे तव भार्यो मे
 स्थीयतां वावद्यावन्ने क्रणनिष्कृतिः ५७ इत्युक्ते मुनिगतो न तथा त्विति मयोदितं आस्थिता महेशुण्या त्रिदिनं च पतितत्रा ५८ आ
 दरे मुनिपुत्रोपि सगत्वा भजमंदिरं व्रतं निरशनं कृत्वा त्रिदिनं क्रुणोदौ ५९ मोचदत्वा च जननौ जनकस्य च कासः भक्त्यापितुं महात्मा

मोसकलंपारलौकिकं ६० तेनक्रमेविषाकेनकृष्णानिचुरोभवं एवंनिचुरावाकानुश्रुत्वाचरतिराश्रयः ६१ सुमित्रस्यात्मजःपूर्वनाम्ना
 गोपीथसंश्रिकः गार्ग्यगोत्रसमुत्पन्नः पुराणागाह्येहिज ६२ पित्रामयाचंसपूरांमुपायैर्वह्मधर्जितं धनंपश्चाद्दिनेष्टुचचष्टुषिषिषिषिषिषि
 ६३ तननुधनलोभेनमहतामूढधोहं निष्क्रान्तौचपितौवांधवाश्चमदाश्रयाः ६४ नोदृष्टः पूजिताः क्वापिनचभिस्त्राणिनः परे षिपि
 भेतुमयात्यंतौमृतौस्वर्गपुंगौ ६५ तनुमात्रेणसकलकृतवैपालौकिकं नक्षताः पचयज्ञाश्चनाधीतंचष्टमेवच ६६ तेनक्रमेविषा
 केनकृष्णानुनिराश्रयः निराश्रयोदितंश्रुत्वाशास्त्रोहृतस्त्रमब्रवीत् ६७ पुराहंचंद्रदेशेनुग्रामेफुकरसंश्रिके सुकच्छइतिनाम्नाहसु
 क्वापस्यसुतोमहान् ६८ सवीन्वेदानधीत्याहंसेतिहासपुराणकान् नक्षतशास्त्रविहितजानतापिमयानुने ६९ धर्मस्ववृत्तासपूरा
 नानुष्ठाताकदाचन तेनक्रमेविषाकेनशास्त्रोहृतोभवाम्बह ७० एतेषामेवसत्यानांजातोदेवीचसगतिः वदस्मिन्विपिनेद्यौरमृताम
 नगजाह्वय ७१ वटेकृष्णान्तंयाताः सप्तवैनिधनंगताः पुरासोमान्वयेजाताअस्मिन्नागाह्वयेपुरे ७२ सर्वहृषः सत्रियस्यसुतास
 प्रापिमानदवहिर्जीन्मपदेगाश्चहृताश्रौरैः कदाचन ७३ एष्टानुयापिनलेषामभवंच्छत्रपाणयः भीताश्रारवटेह्यसिनिषत्सा
 ध्यानक्रमेणि ७४ अज्ञानलिंगाभिधितोलोनालेदुदुवदुन ताडयामासतान्त्रिप्रानशस्त्रेसन्मार्गवर्तिनः ७५ शशापुंस्तमहात्मानो
 दुर्विचोरेणजत्परान् मत्तत्त्वाद्भवताभूयान्मृतिर्मत्तसंगजात् ७६ अस्मिन्वटेवनेह्यस्मिन्समकालसृतीययुः अस्मात्पापाह्वयसर्वे
 देवास्संगतिमागताः ७७ युगपन्मजमानंगान्मृताः सर्वेवटेवय इत्येतत्कथितं सर्वेअस्मालुद्रापंडितः ७८ दयालुताचमहतानलवैश्वसि
 नीश्वते ७९ इतिश्रीवायुपुराणोमाघमाहात्म्येद्वादशोऽध्यायः १२ डाकिणीगणऊतुः दृतातमपिचास्माकंशृणुविप्रसमाहितः डा

सनूद्वः २० भागिनेयोमयासाधंपयोहेमपुरीद्विजः शिष्यानध्यापयामासहादराद्यद्वंमर्तद्वितः २१ क्रीतंतत्पुण्यमतुलंगृहीलानुल्लो
 किकं धनहेमपुरीक्षेत्रेशिष्येभ्योपुरुदक्षिणा २२ दत्तासपिमयासाधंप्राप्तौवैशाल्मलीदुर्मं चौरैभ्यश्चमृतिप्राप्यडाकिनोभुजशोषकः
 २३ ब्राह्मजायतः क्रीतंतस्माद्भुजशिराभयं विद्योपजीविनोवृत्तिब्राह्मणानाश्रुतीरिता २४ अयाचितेभ्यः शिष्येभ्यः शुश्रूषभ्यश्चमान
 ददक्षिणापुरवेदनासावृत्तिः श्रुतिचोदिता २५ ब्रह्मसत्रियैशैश्वर्यधनाढ्यैश्चमहात्मभिः वेदाध्ययनशैलेभ्योव्याख्यातभ्यामुनीश्वरा
 २६ षष्ठांशोदेयइत्येवचोदनाश्रुतिचोदिता अजेकानांचषष्ठांशोविप्राणांस्वीयउच्यते २७ षष्ठांशोब्राह्मणानांचक्रियाणांधनिनाभवेत्
 इतिविद्योपजीवित्वेविद्वेदंश्रुतिचोदिता २८ कालद्रव्यमतिकृत्वयोध्यापयतिमूढधीः शिष्यानध्यापितोवेदास्तथावेदांगपंचक्र
 सर्वदत्तक्रियोनामनेनपातयतिभुवं शतं कुलानिनकैविष्टाकूपेचौरैवे ३० ब्रह्मकल्पसहस्राणिस्वयंभुक्त्वाचयातना सडाकिनोभव
 त्यापीसतेवेदविदालिदं ३१ तस्मादयंमहापापीक्रीत्वैवचाहुजायच गृहीत्वा धनमत्यंतमयोसाकमहाद्रुमे ३२ चौरैभ्यश्चमृतिप्राप्तः पापी
 तैनेवकर्मणा अयंजातोभुजशिराडाकिनोशाल्मलीदुर्मे ३३ तुर्यश्रुपेतषस्त्रेयोनद्रामरयोदुर्गमवान् भारद्वाजकुलासनः सुचरि
 त्रसुतोवलः ३४ नान्नाद्रीद्रोपापात्माबृहशास्त्रविशारदः मयाहेमपुरीप्राप्तौवैशेष्यंभ्योदत्तमौल्यकः ३५ तेभ्यैवप्रतीगृह्यह्यभक्त्वा
 पंसनः यज्ञान्वहुविधान्कत्वाप्रतिज्ञातचमौल्यक ३६ प्रतिगृह्यमुनेक्रीतंतत्पुण्यवदुशोमुना उरुजेभ्योयतोदत्तपूर्वपापत्रयादपि ३७
 यत्तोलब्ध्यायशस्तस्मात्कटिदेशशिराअयं शाल्मलीप्राप्यचास्माभिः चौरैभ्यश्चमृतिगतः ३८ पंचमोमातृषस्त्रेयस्तथासंस्कृतिगोत्रजः अन
 यस्तथापित्रोनाम्नासंस्कृतिौत्वपि ३९ प्राण्यहेमपुरीमेभिः सहायधनकातरः तुलाभासेमेषमासेमाघमासेहिजाधमः ४० प्रातस्त्रान

तथासस्मृकृष्णालांयप्रतिवार्षिकं तज्जातमनुलेपंयुक्कलेकोलुङ्कसमं ४१ क्रीलाप्रभुस्यतुयंगृहीतंभूवैधनं धारापूर्वयथा
 हलाहृहीतयापनामुना ४२ ततोप्रकोष्ठभूयोपडाकिनीशाल्मलीडुमे अस्माभिरस्यतन्कूलेचोभ्योनिधनगतः ४३ षष्ठ्यांयममदो
 हित्रस्यथामौद्रलग्नोज्ञः सनामकोमहापाप्योप्राप्तोहैमपुरीमिमां ४४ अपुत्रायत्रयः पुत्राः क्रीताः पापेनचेतसा गुणाढ्याः श्रोत्रिया
 प्रायाः कुलोत्तरोहेतवः ४५ क्रीतायेनौरसाः पुत्रोत्सनेवैस्नसमूर्धजः क्रयास्त्रव्यधनभूरीगृहीलास्साभिवच ४६ चौरभ्यामरांप्राप्तो
 शाल्मल्याडाकिनीपातः सखायसप्तमोनामकशश्रीवत्सगोत्रजः ४७ वाचसंतेस्तथापुत्रेः प्राप्तोहैमपुरीमिमां अनाथप्रतसक्तांपौर
 भ्योभौल्यमाय च ४८ कृतद्वारदशवर्षेषुप्रत्यस्यपापचेतसा अनाथप्रतसंक्तांकोरियज्ञ फललेभेत् ४९ इतिज्ञानपितृमुपैपैरे
 भ्यः क्रीतेमेव च तस्माद्यपाणिमूर्धोसोप्यस्माभिः सहाययो ५० पंचत्वेमेत्चौरभ्योडाकिनीशाल्मलीडुमे मौल्यमादाययोदेत्तुप्राणपाप
 नचेतसा ५१ अस्माकगतमोज्ञोतिनात्रकार्यविचारणा परापकारः पुण्यायपापापपरपोडने ५२ पुणिकैलासशिखोपावैत्येशकावदेत्
 डः सहकिनेसाधूनांकिमपायदुगतना ५३ एतस्सर्वमयाख्यातमसद्वृत्तानुजमं तयाद्यमुसिचिनोजानापतसास्सास्मुद्धर ५४ इतिविज्ञा
 यनेतुल्लोवभूखमुनिपुत्रक ५५ इतिश्रीबायुपुराणेभाष्यमाहात्म्यत्रयोदशोऽध्यायः १३ उददिक्थाऊचः प्राहृतेदिलानामागध
 वौदेवगायकः अगाह्वैदसदेनेकदोचितानुगुणं १ शवाणैः सभायांतेनिविष्टाविजयाइमे वसवोऽष्टौद्वदशाक्नोअष्टौदिव्यालका
 त्तथा २ एकादशतथारुद्रामनवश्चतुर्दश देवर्षीयानादाद्यास्तथासप्तर्षयोमुनेश्च्यसकिंपुरुषानागाक्रमजाः पितरस्तथा वि
 द्याधराकिनेरश्चभूमिपावहवोपि च ४ प्रसंगादहृद्वोजानानाख्यानपुरःसगः तदाप्रसंगानुमयाकलाविद्यासुवेकृताः ५ प्रत्य

वस्थापिमुनिनामतंगेनमहात्मना संनिदितोमयादुष्टुचिनेनात्मप्रशंसिना ६ क्रपैलशाशनस्त्वच्चापलायाः कलाः शुभाः क्रो
श्यामातरुणीप्रौढादृष्टोविदशनः क्वच १ क्ववारसिकसंगितक्रेयमान्वीक्षिकीकलक्रेवामुक्तामयीमालाक्ववाशास्वामृगाश्रुला
दजराकर्कशदुष्ठांगः स्वयमेवगुहाशयः सुशिक्षितसदाभ्यासीसदालभयप्रीक्षकः ९ नस्यलक्षणसंवेनात्तादृशोहसभांतरे अनात्म
जेनमुनिनाप्रत्यवस्थापिकोनयः १० तदासावशपन्मूढमहकोराणदूषित अस्यहकारुक्तत्वात्तभूमौक्षेत्रयोभव ११ इतिशुद्ध
स्तनेनभूतनातिदयालुना भोजवेशत्वहेनाम्नाश्रुतकीर्तितिसृणात् १२ वलीसुरूपोविद्याढ्याज्जातोस्त्वभरथात्मजः ब्राह्मण
त्विसुरवादीसदाहकारदूषितः १३ तादृशेनमयाक्षारकर्मविष्मादिनत्रये द्रुतनिषिद्धदिवेसवोरुक्साद्यवन्नया १४ तेनकर्मविपा
केनजातोदृकसमाननः अभयाशारित्वनप्राप्यशान्तिनीत्वमवाप्तवान् १५ पुरादिग्विजयेकालेकार्तवीर्जुनोवली भोजेशमगभोजो
महाहकारदूषित १६ प्रत्युत्थितंशोयमीक्ष्यमयादत्तेनधोमता अभूद्वांसहायुद्धहेहयाधिपतेमम १७ तदाजनेनचिच्छेदयोदमे
युधिनियुर एतद्दृशतस्तेमहावृत्तिदिवेनचोदिता १८ रणारणेमृतस्यापिनस्वगोभूद्गुगत्मनः विष्णुप्रियतेमशुद्धेव्रतवैत्रिदिनात्मके १९
निराहृत्यवहृन्विप्रान्कृतुंक्षारकर्मिणा इतिवाचोविगमेतुनुदिलस्यमहात्मनः २० व्याघ्राननस्तुमुनेस्यदृष्टान्तमथोवदत मस्यद
शपतिश्चाहंजर्मिलेनामवीर्षवान् २१ दृष्टकैतोः सुतुः पापीवीर्यैप्रयमदान्वितः नित्याभ्यग्नतत्त्वेनपवनभ्याधितोमया २२ कृतोव
कुरुदिवंसनत्यक्तपापवृद्धिना तेनपापेनमहताजातोव्याघ्रसमाननः २३ प्रवस्याम्यस्यदृक्ष्यमूलवसतिकाराण एतद्देशपतेः कन्या
नाम्नैचित्रथस्यच २४ दत्ताकामिनोनामवेद्देहायस्यपवर मयाहृतापसाकन्यातस्यराज्यः सभांतरे २५ विदेहाधिपतेस्तूर्यसबलः

मान्साः सानुगोवली युयुधेचमहावीर्यस्त्वहनंवलमंजसा २६ हयात्प्रायान्गजान्यनीलिरुधचमदोदहतः गृहीत्वामातयाबद्धुक्त्वापंचशिल
 २६ शान् २७ विहायमायकन्यामादायस्वपरीपयी त्रोटयामेपुं प्राप्नुमन आसन्नजातुचित २८ एकाकीभ्रममाणस्तुष्टुसमेनमपुश्रितः
 एतौदृष्टश्याननुसिंहोमाषवधीहली २९ तैलाभ्यजनदोषणाविष्मोः पृथदिनत्रये शक्तिनीयोनिमाश्रयजातो व्याघ्रसमानतः ३०
 इति ऊर्मिलवाक्यानेत्रयउचुः कदवगाः वयंक्षत्रियदापादाः कृतिभोजसुताख्ययः ३१ नीलकेतुः पीतकेतुश्चित्रकेतुरिति त्रयः शौषोदा
 यदिसुशणैर्महद्वसदृशवर्षं ३२ कदाचिदृद्वी प्राप्तामृगयासक्तचेतसः भ्रममाणवागुरिकैः वृद्धभिश्चसमाहृताः ३३ मृगान्नाविधिश्रापि
 जालाभिवृक्रदारुभिः रणतोधावतोलोनास्यालीनाम्यतितानपि ३४ मृगान्नाविधैहत्वांगृहीत्वा मदालिताः प्राप्ताशोणान्तं भोक्तुम
 स्माभिर्जगैः सह ३५ तत्रैवैवालयं दिव्यं विष्मो देवस्य चक्रिणः तदाप्रविष्टुमस्माभिलीलयाचानुगेः सह ३६ तदाविप्रास्तुवहवृक्रुष्यः सशि
 तत्रतोः आजमुदेवसवार्थविविशुश्रुतदालयं ३७ मानितास्तुपुणैवेयमंचितादयात्ववः तदादेशिकमाहूयकृद्दोद्वलकवयं ३८
 अवमानतदशेषाद्विस्मृणिसुक्रतस्तव नस्तानं किं त्वया लोकापतयः स्वागताइति ३९ तस्मान्निविदुषेदंडो ह्यस्माभिलुविधौयते अनान्मना
 कृतस्माश्चदृथाहकारुषिताः ४० एजालो कपितात्रातादानमाताचशिक्षकः अस्माभिः सुखिनो ह्येतैकयमेतच्च विस्मृतं ४१ इत्युक्त्वावेह
 रागत्य ऊहृत्वा प्रविलोचनाः आहरामसदेवंसंब्रह्मस्वखिलतथा ४२ स्वदत्तपरदत्तचमूमिधान्यनदिक तस्माद्दोषान्मृतिप्राप्तअ
 नुभूयचयातना ४३ बहुधाकलयसाहस्यपश्चादतत्कद्वगाः शक्तिनीयोनिमाश्रयगृध्रशोषोभयान्विताः ४४ निष्ठायसुचिंचकालंचिज्जा
 लासमाकुलाः पूर्वजन्यनिचवयंयवनाधिपतेः सुताः ४५ अस्मिन्नक्षेत्रेनास्माभिर्गोभिर्प्राहिदनात्तद अस्मिन्नन्यपिपिततः कंदेवेस्मिन्महदुभेदं

राम. २६

वसेनक्तुकालेचवनेस्मिन्नमदागणाः उपविष्टासहास्माभिर्भोक्तुं वष्टिस्तदाभवत् ४७ तं प्राणिनिपातेनमृतिर्जीतादुरात्मना तस्मादेतद्द्रु
 मेवासोभविताकर्कशोमहान् ४८ वाक्येनेगृध्रशिरोप्रतापोदुर्बालयौ परब्रह्मस्तुतोर्धोर्धुबहुमेनमहीभृतः ४९ समाकारोसमाचारोप
 मोसमविभूषणौ समावरोसमर्थोसनाभानोवलात्विनौ ५० विदोषविविध्यातोकालमत्सुरिवापरो वंगदेशपती आवां प्रजापतिर्वाडाप
 रयणौ ५१ ततश्चाचमहापुर्यास्थितौ लोकास्यकटको आवाभ्यापालिते रज्येनासीत्सोपिसुखिजनः ५२ विनापराधसंवेपिदिदिताविष
 यान्तरे श्वेभोक्तुं विनेकस्थपिनसोद्राजेमुनीश्वर ५३ आवाकदाचिदरवीमायातुविषयेच्छया वसेंतेकालिनावेकोमलेकसुगोले ५४
 ज्जुमंचेकपुष्पाद्यैः किंशुकाशकमंडिते पलाशानीलगगेनभ्राजद्वज्जलार्के ५५ मनभ्रमरदुकास्जनितालापनिभरे कोकिलाकलकलावे
 मीलद्वंशस्वेनशुभे ५६ रसोत्तरमणीप्राणोक्तोरोप्यथेच्छया ततः वायुप्रेगेतुप्रद्यतावधनायुधौ ५७ ग्रामशस्त्रोभृगलाखनजनपदश्रय
 पद्मकाल्यश्रुद्रसतद्रुमाधिपतः सुतौ ५८ कीडंतौमृगयासार्गेधृताभ्यातौमहावली ग्रसद्वाकलिकेकादीशिक्षिताभ्यामुद्रुमुहुः ५९ आवा
 भ्यायचित्तौश्येनोकीडताः शूद्रपुत्रयोः लोभाद्दुवतुः शूद्रकर्मोसुदोशुभौ ६० आवाकोपकषायोक्षोष्टृष्टारन्वीयतुः सणात् शौस्तयोः शि
 रश्चत्वाशेनवाभ्याहतास्तदा ६१ आवयोस्तेनदोषणनाभूस्तानमुनेमं निःसंतानैततः कालात्कालधर्ममुपागतौ ६२ प्रतापोदुर्वेष्टेन
 दुःस्तसमाजलो मूर्तिरोदुर्वेष्टेचक्रयोः कारणात् ६३ आसुकोशिकोनामयसार्थगृहगतः ययाचेद्रविणोचक्रावाभ्यानिगृहगतः ६४
 आवालोकेगृहीतोरेनदत्तारोकादावन तदीयेचेदस्तिघनदत्तागच्छेतिवैशुनिः ६५ संकोपादशयतौचमदद्विस्तृतसज्जनौ आरण्यदुर्वेष्ट
 क्षेमनिवीत्यादितिस्तु ६६ एतौचित्तयथायथाधवैस्यमहात्मनः आजभतुः सनारोकावस्यकोडावनंचत् ६७ तच्छ्रुत्वावनैयः शोघ्रश्चा

वांजातक्रथैततः ताभ्यांयुद्धं चक्रिष्वहेजितोदुदुवतुभयात् ६८ तावृचतुस्ततः पित्रेदुःखं चित्रथायच श्रुत्वापाभंतक्रोधादासरोहाशंशनेः ६९ गंधर्वे
 आयथोतावद्वृक्षस्मिक्कंठमावयोः छिन्नावयात्तथादायशिसीपुत्रयोः पुरा ७० निधायसुखमायेदेतिर्वेलोकं महामतिः तस्मादौदुंबरेवृक्षे आनेय
 यश्रसोभवत् ७१ आजक्रंतोर्जंपराक्रान्तमासच एत्राभावादेवोश्चप्रतलंदुःखप्रति ७२ ननिरुतिदानीं चकतेव्याभवादाया ७३ इति श्री
 वायुपुराणोमाघमाहात्म्येचतुदशोऽध्यायः १४ ब्रह्मिवाच ततः संभूयतेर्वेषिशाचागतकल्मषाः आत्मवातीमनुद्वैवप्रणम्यशिरसामुनिं १ तुष्टुबु
 विविधैस्तोत्रैः संतोषानुमुहुः नमस्तेमुनिशार्दूलनमस्तेकरुणानिधे २ महापावननः पंकशेषोतलकोविद असत्यमोदाब्धिनिशाकरायनमः
 प्रणोकाब्धिकोराजन्मने ३ नमोस्तुविध्यातदिवाकारयनमोस्तुनेभूरिविभक्तिदाय संसारोणकञ्जानंदीनानामृतात्मना ४ कृपासुधोषधंदेहि
 कृपालोपातुमहसि परामहान्तस्तरिमत्रपातानिधायधीराः सुकथाकृपाभिधा ५ एवंपराभागवताभवाद्दशास्तीलास्वयतारयितारणे भवा
 दृशानांखलुसेवैवलभ्याः पुमथाइतिवेद्वादाः देभवायसमायचएष्विष्णुभवंस्तुयशेषचगोषुयस्मात् भवाद्दृशानांखलुसंगमोपहनकज
 न्मार्जितपापनाशः ७ समस्तपुण्योदयपादपंचकलसंयनान्दुपायकेश्च महानुभावाः समदर्शिनो येसुदुलेभाभागवताहितोके ८ दुरा
 त्तनांसगवताहिसमाप्तमस्यपारंपतनापसस्यात् गुरोराष्टकामृतसंगसंगिनोभागाः समस्ताः सुखदेहनाशाः ९ यथांतः काराणेनमलेनिदाने
 सत्क्रियापरा पुमर्थाननिदानंतुमत्सेवाचसमोरिता १० क्षेत्राणितीर्थानिचंद्रैवतानिपुनतुचांमुखलुसेवयाने गताहसोवीतमदाः सुशिक्ष
 ताः पुनंनिलिकान्खलुदर्शनेन ११ तीर्थानोसेवनात्कर्मकराणात्सगतिः सता सत्संगस्तस्मात्प्रवेवपनात्वेवनसंशयः १२ नैधृतपापानस्ताश्च
 दर्शनाज्जातसंपदः गान्दुष्टस्वभावांश्चलुमुद्धर्तुमिहहसि १३ इति तैः प्रार्थितः सम्यक्प्रभुवाचसुनोश्चरः मानिभ्यंतभवंतश्चमविषोदतवा

क्वचित् १४ भविताभवतांविष्णोः प्रसादोवंधमोचनः अपिट्टेराकालेनशुभ्रमह्यप्रभावाक्र १५ आहमाभैषतातेतिस्वोध्यनृहरेर्भु ३
 यदृश्यभयादीनांमोचकंपलदंशुभं १६ माघोयंवर्तते मासोमघायताचपौर्णिमा नक्षत्रेकौशिकानाममहाभयनिवारिणी १७ तत्र
 स्नात्वाभवान्पूर्वेषुश्रादेतांश्रमिंचयतेतेतेशुद्धभावासुर्भवतश्चयंशंवलं १८ अद्यैवभगवान्विष्णुः प्रायशेहिधियास्यति इत्याश्रास्यत
 तत्तस्यौकौशिकायामुनीश्वर १९ प्रत्येकनामगोत्राणामुनिः शुद्धेनचेतसा समुच्चार्यकरोत्स्नानमृदालिषमहामतिः २० देदौतत्कर्म
 जयंयंतस्मानुक्तिः सणादभूत् शशेरगणयथतेसेवपूर्वकर्मोजितानिच २१ विहायापूर्वदेहांश्रप्रापः शुद्धेनकर्मणा ततः परस्यालाप
 मुदितेद्रियगत्रजाः २२ साद्यंगंतप्रणोमुश्रुनितंशंशिनन्नंतानुसाय्यसुयज्ञोणिसखजेप्रमकातरः २३ एतस्मिन्नंतरेत्वासिदुर्निमित्तं
 महाद्भुतं उल्कापातानिपुनुश्रुदिशाभूजाश्रसंवंधः २४ गोमायवौदिवाक्रोशंखर्वत्यूध्यमुत्वासादात्तृष्टीश्रुत्सादाचासीद्विवाणवंगृह
 शया २५ चलेतिवानगात्राणशोडित्यस्यमहात्मनः तथादक्षिणगात्राणिधर्मपत्न्यामहात्मनः २६ तदाभयानकापत्नीस्वाश्रमेजान
 मद्भुतं दृष्ट्वासवेपथुः ग्राहपतिसंध्यापरायण २७ मुनेद्भुतान्यत्रभवतिचाश्रमेनभूतपूर्वाणिचहानिदानिपुत्राद्भेमेसुखमेवचाभवेम
 मासतेसत्कृतयानियुक्तैः २८ किंवाद्भुमपादपाश्रगावश्रग्निस्तथोषधीः शिष्योवगतोनागात्कालोभूयान्गतोवत २९ किंवाद्भुः
 पीदितोवालः किंवाभेतैर्गर्भैर्भुतः अशिवंस्याद्भुतेनस्यनान्यथातद्वथाभवेत् ३० इतिनस्यावचःश्रुत्वाशादित्योमुनिसत्तमः सदृष्टता
 न्यभद्राणस्तीयान्यथशिवानिच ३१ शिष्यस्यपिपदेनेस्यद्रष्टृमगान्मुनिः पुत्रैः कतिपयैः शिष्यैः स्वयंशकाकृत्तेशणः ३२ सदृष्टपूर्वले
 शिष्यस्यपदान्येवचपहतौ गच्छत्सैनवमार्गादिव्यपत्ससेवित ३३ शिष्यदृशदेशेवाभंगुहमुक्तमिवोडुपं आश्रितव्याश्रित्यथतंशियश्रुथं

न्याध्रायस्त्वं ३४ वंदमानं चतैः सां धि शोडशो वाक्यम ब्रवीत् कृत आसिदिशान्कालः पूर्वैर्नैवं विलंबितः ३५ दुर्निमित्तान्यहं दृष्ट्वा लियं
 कोसमाकलः आगतं तु मया रायं कश्चित्ते लस्मिमेवद ३६ श्रुत्वा तद्वचनं शिष्यः पूर्वोदं तमचोदयत् ते च प्रोचः स्वदृत्तांतं प्राणस्य च पुनः पुनः
 ३७ श्रुत्वा शिष्याद्विपत्तिं च श्रुत्वा तेषां च संस्थितिं दुर्नेमिजगततः स्तृत्वा मनसा विस्मितो भवत् ३८ तानाम अगततः शिष्यसहितो गतमुद्यतः
 सुयज्ञं तेषां स्तृत्वा सुनन्नाद्विपत्तूषाः ३९ शोडशं त्यजन् महात्मानं प्रच्छुभं निपाव दिव्यशूरपुत्रजुः दिव्यास्माकं शिष्येतामुक्तिरासिज्जा
 तेयुष्मदंशेनैव प्रवर्य ४० वधोपयानस्य शते च मायाभूयो नैवं लभ्यते जन्मजाते केन वा जायते जंतुः केन वा बध्यते पुनः ४१ केन वा मुच्यते
 वधादेवं विसातो बद इति न स्मृद्विद्योतेषां वचः श्रुत्वा महा मतिः ४२ तोत्रयुवाच शं डिल्यः प्रसन्नेनोत्तरात्मना शोडशोऽवाच वधद्वेषा
 श्रया ह्येषा प्रकृतिश्च गुणत्रयं ४३ मूलमात्राः शिवास्तस्य गुणयोपफले तथा परिमारास्तया सजाव्यवहारजनित्तथा ४४ हासदृष्टीषड
 त्वास्यैवोस्यैरुधिराणि च तड्मासचर्मैरीमज्जाधानो वै विटपास्तथा ४५ देवदानवगंधर्वास्त्रिपिशाचकाः राक्षसास्थावगाल्य
 शे कोटैरुत्संगो लकं ४६ देशद्रियाणि पत्राणि बाहुलभूतपंचकं प्रवृत्तनिर्माणस्थौ र्गोनिर्गममाश्रितौ ४७ एतकाराणं केदेहं च
 क्षमं न्निशमय ब्रह्माश्रयतस्य फले प्रवृत्तैवेति वृत्तकं ४८ तिस्रो वस्था जागृद्यास्तन्मूलपीकीति तं तमश्चैव प्रकाशश्च स भोगे स
 च्चत्सः ४९ तथैव कर्ममूलानि पंच प्राणाः प्रकीर्तिताः शोक मोह ज रा मृत्युः पिपासा अशनापि च ५० एतत्षड्भास्त्रं दंसि दधानो भूत
 पंचकं मनो विद्धि हकार अष्टौ च विटपास्तताः ५१ च वहाः कोट्यगिरादरा प्राणाश्चैतानि च अविद्या काम क्रोधादि वधस्यैतस्य को
 रणा ५२ जगद्बीजप्रधानसत्रयः सत्त्वाद्योगुणाः चिद्रूपे निर्गुणो जीवस्तयोर्जीवप्रधानयोः ५३ अहंकारनिदानेन कर्मणा सगतिर्भ

विम प्रकृत्याच्छलरूपसुजातो मृगो मृतः ५४ अमस्यंमहाघोरं ससागच्छौ पुनः पुनः सतुषंतु यथा वीजं पुन वीजत्वमेति च ५५ तथा
 प्रष्टमि वदुस्तु पुनः संसृतिमेति च यथा दग्धतुषवीजमुषुनामधिगेहति ५६ एवं दग्धप्रधानाख्यलिगं देहो न जायते भूतानि पचन्त्या
 त्रामेनो बहिरहं कृतिः ५७ महत्तत्त्वं दशाक्षाणि प्रधानं चैतदात्मकं सस्मन्निजगर्हजं मित्रांतं च विस्तुना ५८ अष्टधैतवदंत्यनस
 प्तविंशतिचापरं पंचविंशतिधा केचि त्रयस्त्रिंशत्तया जगुः ५९ ते तु व्याससमासायां कलात्मकमेदस्सुते यथाग्निशिवया सुक्वजनुना
 हंमलियते ६० तथा महाविद्यया च सोभिनात्कामकर्मभिः प्रधानाद्ध्यते जीवो न स्माद्दुःखानि विदति ६१ तत्संवादादयजोवसुतत्क
 मा एतेनेकशः देहांतारंभकारिणो करोत्यहंपुनः पुनः ६२ मुनिः सुधर्मशीलो पि कुर्वन्नेके दिने न वेदशाखायां देहानां कारणं प्रतिपद्यते
 ६३ तादृग्वधमहागुल्ममूलसत्कर्मसंततिः अनिमूलं दृष्ट्यथावगागुल्मपिवानलः ६४ कर्मणः क्रमणा ज्ञानं न ह्यात्यनिकानि कृत्स्नि
 प्रायश्चित्तानि चोक्तानि मुनिभिर्भोवितात्मभिः ६५ गानिलोकं च जन्तूनां ज्ञानां च जडात्मना ज्ञानयोगो देहत्याशुवंधगुल्मसमूलकं ६६
 ग्रीष्मधर्मः पंकमिव नीहामिव भास्करः तज्ज्ञानकर्मणा साध्यं कर्मसस्यक्ष्यं योजितं ६७ उत्पादयति तज्ज्ञानं तस्मात्कर्म समाचरेत् विना
 कर्मयत्नानो न साध्यं मधिपद्यते ६८ अहंकारविहीनस्य परुषस्य फलतया विना कर्मण्ययजोवः फलनाप्नोति जातुचित् ६९ शाल्यलीप
 लमादाय भोक्तुमिच्छोपैथान्क्रिया उभे विद्ये च ते ये तस्माद्धितमभोसुना ७० अनुष्ठानविधिं तेन योगिनां चरितेन च कर्मणा क्षीयेत्सुसु
 संसाराख्यः सदानुगः ७१ योगी मोक्षमवाप्नोति ज्ञानविज्ञानसंपदा कर्मक्षयीत्सदा विद्वान्कृतं स्वार्थं विहाय च ७२ कर्तो कारयिता विस्तुभे
 रकः साक्षिचेतनः कर्मणां फलभोक्ता च स्थितः कर्मण्यकर्मणा ७३ एवं ज्ञानासदा कुर्वन् स लिप्यति कर्मभिः यथादाय शिशुमाता पापयि

तुर्वस्यानदधीनतदाश्रयं ५५ तत्कहेतानदाधीनतथाजीवस्यकर्तृता तथाप्रवृत्तिर्जीवनाभिच्छांसजापेत्सदा ५६ यथेच्छंतिनथाविसु
 जीवकारयतिध्रुवं पिपीलिकांताब्रह्माद्याजीवायेचांडगोचराः ५७ तंप्रकोपिकचित्काधिकमुत्सृजतेनः यदाश्रान्तदाश्रान्तियदावक्तिन
 धैवमः ५८ यदाजिघ्रतिजिघ्रान्तियदाजीवपरावृणः यदागच्छतिवादेवस्तदागच्छतिदेहभृत् ५९ शृणोतित्रयदाब्रह्मंतदाजीवः शृणोतिच
 यदेवस्यशतेकंचित्तदायंस्तृशतेजनः १०० किमत्रचहुनोक्तेनवाह्यतेक्रियतेजनैः एवकर्तारैरेवशक्तोहभित्तमन्यते १०१ तेनसंसृतेजी
 वोडुः लीजन्मसुजन्मसु एवविद्वान्विनीतः सन्तिस्तरश्चफलेषु च २ अनुध्यायन्सदाविस्मोः स्नानं च सर्वकर्तृता फलादित्तदाश्रान्त्युक्तयान
 कर्मविचक्षाणः १०३ अनुष्णान्तपस्वीचसर्वधर्मपरोपैवा विनामदपराणसम्यक्फलवाभित्तसंशय १०४ देहिजायः प्रवर्तते प्राताराभ्यस्ताः
 क्रियाः ताश्चविष्णवयोगेकर्वेत्कर्मयोगेर्विमुच्यते १०५ सेवार्थंभावात्विष्णुदेशकालक्रियाश्चणां सृष्टवाङ्मगवानादौतस्मात्परिचोन्निशं द
 इति संकल्प्यचोत्थायसर्वकर्मसमाचरेत् विष्णोरर्थेकारण्यामिचाहुरामिददाभिच १०६ आत्मार्यमिति वैकाण्डिकापि एतत्कर्मयोगिनियः श्रान्तस्
 मिहरेगज्ञानसाहचरुगः सदा १०८ तस्यह्याज्ञाघराभूत्वायावज्जीवेवसामाह इत्यंजानन्सदाकृष्वेभ्यायेद्विष्णुमन्तद्वितः १०९ कर्ममिद्विम
 वाज्ञानिननथातुक्तदापन ११० इतिश्रीवायुपुराणोमाद्यनाहात्म्येपंचशोधायाः ११५ शांडिल्यउवाच स्वतनोपिस्वयंविष्णुदैवैस्तत्वाभिमा
 निभिः करोति तनुभूत्कर्मगज्यागेरिचभूमिपः १ अच्युक्ततत्वरूपेणोभारतीचसरस्वती ब्रह्मवापुमदात्मनोमहत्त्वनिधायमकौ २ शेषंवा
 इमृदुह्येगह्यहेतत्वाभिमानिनः मनस्तत्त्वस्वरूपेणोशचीर्षानिभगाभवे ३ आद्यात्त्वयुक्ततत्वात्तद्वीलस्वीरुदाहृता महत्तत्वात्तत्वात्
 स्तामृदोहृद्वनिरूपवान् ४ मनस्तत्त्वपार्वतीचकोमेद्रावणिरुह्येणो दिदेवतापंचमश्रुश्रोत्रतत्त्वभिमानिनः ५ प्राणास्त्वगात्मासुषुप्त

दृढाभवे षडप्यंगानिक मारिणिक्रियमाणसकमेणः २६ श्रुतिस्मृतिविनारथश्रद्धासत्संगतिलथा आराध्यं देवताभक्तिस्तथाऽहं
 सस्यवर्जनं २७ दिवेनयतिस्वीणितत्साध्यागनियानिच कालकालप्रवोधश्रयथाशक्तिविमर्शने २८ मनः स्वास्यं धित्वचप्रधा
 नांगत्विदं मतं विस्मारयेणमैवेकं सर्वेषां क्रमणामत २९ निष्कामत्वहरेः प्रीतिः कायानलोचनद्वयं श्रेयवत्तदुपागिनितानि
 विदोविदुः ३० गंडुषदंतकाष्ठं चेशोचात्तमनमेवच स्नानवस्त्रपीधानं सप्तमपट्टधारणं ३१ एवकमविजानियारश्राल्कमसमायेत्
 कर्मणानेन संज्ञानजायते मोक्षसाधनं ३२ एतज्ज्ञानविनाकर्मकृतत्वावहशोधनं नतनवध्यतेक्वापिनो कनीयान्यवेत्कचित् ३३
 वेदस्मृतिपुराणेषु चोक्ताफलचोदना यकमेविसखांमंदास्तेषां कमेप्रवृत्तये ३४ रूच्यर्थमुदितासाचनिःसंगः सर्वतः सुखी यथा
 ताशिशारदौ सर्वेण प्रशानये ३५ ओषधंदातु कामासागुडदत्ताततः परं प्रयच्छौषधंपश्चात्तथैवश्रुतिचोदना ३६ मेतिहासपुण
 नियश्चान्निष्कामचोदना अथैवेदश्चसर्वत्रोक्त्याऽक्ताः सकामिकाः ३७ ताएवामुख्यादृत्यादेवतास्वितरस्वपि सर्वैदाः सद्योषाश्च
 सर्ववर्णाः स्वरा अपि ३८ समात्राः सविसंगोश्च साजुस्त्रापदास्तथा गुणसास्ये महाविस्त्रोमहाज्ञानयोगैरवाः ३९ प्रतिपादयति तेह नमु
 स्त्वापिस्ततः पराः तदर्थे च देवताश्चपश्चात्कमेयथाक्रमं ४० इतिजानन्वेदविधिय आचरति स्तनः सकमेफलमाप्नोति नानया
 तु कदाचन ४१ त्वत्वेव कृत्वा कर्माणि तस्मात्फलवानुयात् तस्माद्गुरुलेवासः सर्वत्रादौ विधीयते ४२ यज्ञादिसर्वधर्माणां गुरुत्वा
 परस्सुता तन्नो गुरुत्समासाद्ये च याने प्रसाद्य च ४३ ज्ञानयोगक्रियोपागन्नात्वागुरोर्गुरुया क्रियोपागन्नात्वा योगसाधयेत्सुसमाहितः
 ४४ ज्ञानादिसुः प्रसादोय प्रसादात्मासमानुयात् भुजंतपथं मेवान्नं गतुदतिस्त्रोयथा ४५ नेद्रियाणितुदं त्येन शनैर्भियमकारिण इ

मां च द्वियाणि प्रवृत्ते विषेष स्वभावनः ४६ ते शंजयेते तादौ पश्चाद्योगमवाप्नुयात् सहायमनंते पांडुजेया नां स्वभावतः ४७ तत्राण्ड
 जयं चिमेव योरिव सुदग्रहं संततश्रवणो नैव मनोजयति सुध्रुवं ४८ नाल्यापुपयो मनसो विनाश्रवणमादागत इन्द्रियाणि पुरस्कृत्यथा
 वमानं गुणेषु तत्र ४९ श्रवणाज्जातविज्ञानो नैव वायितुं क्षमः षट्सपत्नाजिगोशुश्रुगृहपूर्वेषु संश्रयेत् ५० यथादुर्गमाश्रित्य दुर्वा
 लोपि जयसीत् क्रमाज्जिगिषु विषया न्यूनैर्माशय कल्पते ५१ तूणैवैव जतः पुरः समाकषति वैवलात् तानि जिवात्र भेषो वयोगो
 गमना नुयात् ५२ क्रमेण धिक्कृतो ये च देवाः सूर्यादयो खिलाः विनो विसुसात् स्य साश्रुजयते जनान् ५३ नानधः पातयत् सद्दाससाद्यो
 पुनः पुनः देवान न्या नूनयद्विरयं यद्यप्युजितः ५४ देवा विष्टुर्षीतो कृत्वा सूजास्त्री यो र्वाजितो किंचिद्दृत्वा षोडशं निंसाद्यो पुनः पुनः ५५
 स्वामिभक्ता यथा चोत्तलदीयं प्रतिशुह्यं च निवेद्य स्वाग्नेने सर्वे दृश्यंति यथासुनि ५६ तस्मात्कर्मण्यधिकृतान् जयेत सुगोदृजाः पूजय
 त्सं दत्तं श्रद्धां सिद्धिमवाप्नुयात् ५७ देवाद्धित्वा यजतोपि विष्टुं देवेशमकथं नाधिगच्छन्ते तैर्विष्ठाः प्रसादं मोक्षसाधनं ५८ अपृजिताश्च
 धर्मोदितानां नयनः सुराः यथा प्रजाः पातयन्ति मानवैरपरस्कृताः ५९ अवज्ञाना राजभक्त्यो न च्छन्ति स्वामिसेवनं हे गेहिषो देवभक्ता
 हरिभक्तः सुरद्विषः ६० उभयोरेव जल्यह्मदात्तान्यातनालयान् यथाश्रुतिं तथाचारः कर्तव्यो हितमिच्छुभिः ६१ तस्माद्दृष्टवन्तु गार्दे
 चानिष्पृसेव यथाक्रमं पूजयन्तु क्रमोत्सिन्हायतेन च वैरीणः ६२ निजगतिमवाप्नोति नात्र प्रायश्चित्तं एवञ्चि ज्ञानयोगनपत्कृतं
 कर्मविद्यते ६३ तदेव ज्ञानमुत्साद्य क्रमान्वासाय कल्पते ६४ इति श्रीवायुपुराणे माघमाहात्म्ये षोडशोऽध्यायः ६६ शण्डिल्य उवाच
 एवमूत्वा कर्मयोगमहात्मा ज्ञानं पश्चाद्भक्त्यं मे सुदृढव्या तच्च चांगलभ्यं तेषां सुसंगते साधवः समत्तिना महंतः १ इन्द्रियाणि निपण्या

११
 यमवेसंगेषु निस्सहः श्रद्धावाननस्य श्रमक्तिमानयद्योक्षजे २ जिज्ञासयेततो विष्णुसर्वधर्मपरायणः ३ गुणपूर्णे रूढोऽप्युपासम
 षमजसा ३ श्रवणमनने ध्याने जिज्ञासेत्यभिधीयते आदौ शास्त्रोस्ते एषो महात्मानो ह्यन्नावेदगमो जनेषु ४ तथा वेदाननु
 वने निगानि शास्त्रिर्माने सायेते वेद वेद्यः साक्षादेनानुमानाच्च को नैवे स्मते नोपिमानानराहा ५ अन्तर्भवे जीवेषुः कदाचित्सा
 नुनैवेदयंतीति वेदाः उपक्रमदिल्लिगे श्रुतेषु सम्यक्चिचरिताः ६ स्वायंते सापयत्सद्गत्येतानि निबोधय अनुक्रमोपसंहारो युक्ति
 रस्यास एव च ७ अपूर्वता समाख्या च साने प्रकरणात्तथा फलचरते महावाक्यता नयसायते वधेः ८ जिज्ञास्यो हरिवा न्या न जिज्ञास्य उदा
 हृतः अस्वान्त्रास्ताननाश दुष्टत्वादप्यशक्तिः ९ याचान् देव जिज्ञासापरायणपिपदा निवृत्तत्रैथे वैलवस्त्रिगे श्रेयो विष्णोसमन्वयः १०
 स एव मुत्वनतः सहवाच्य एको जनार्दनः मुख्यप्राप्याहात्याशब्दानां बहुधा मना ११ वाचकत्वहरेव स च शब्दसमन्वयः कृतसमन्व
 येष्वन्ततो जिज्ञास्य इत्यने १२ समस्तनामधा विष्णुः सर्वदोषविवर्जितः यत्प्रवृत्तिनिमित्तच विष्णोवेदो ह्युज्जते १३ अतः सर्वास्तिनामा
 निविशं त्येवंगुणाकर समन्वयात्कृता सम्यक् विष्णोश्रुणुपूरितात् १४ यथाधिकां जीवैस्तुज्ञायंते तधि कारिणः ज्ञेयावहविधात्तत्र
 वेदो गतसंशयः १५ शान्तो दानो निस्सहश्च हृत्तत्रः विष्वथमथयन्तोऽस्य नमोऽसाथविभुश्रमः १६ स उजमो धि कारि स्याते तु दे
 वानेषु पूर्वे तमद्गुणोपेतो नोऽशार्थविष्णुमथयन् १७ समध्यमो धि कारि स्यात्सोपिलोके षु दुलेभः वेदाध्ययनहीनस्तु पूर्वा क्तगुणस्यतः
 १८ अधमते विज्ञाने यत्तोपि मोक्षाय कल्पते नारीणो चैव श्रुद्राणां तत्र मार्गे धि कारिता १९ तत्र मात्रेपि श्रुद्राणां ननु ग्रथपुः सरं तत्र यात्रा
 ह्यणो नरितस्याग्रथपुः सरं २० तत्र ज्ञाने धि कारो लिके चित्सकज्ञातयः एतेषामानुपूर्वेण क्रयानात्र धि कारिता २१ चेदालपुलकसादे

भावः नान्यसमात्राधिकारिता तत्राधिकारिणो देवा उजमाः परि कीर्तिताः २२ ऋषयः पितरो भूयामध्यामाः परी कीर्तिताः तत्राधिकारि
 णाः सर्वे अधमा मातृषो जमाः २३ विश्वभक्तिविहीनो यननेषामधिकारिता तस्माद्हरिप्रसोदे नलभ्यो मोक्ष उदाहृतः २४ जिज्ञासाभा
 वात्समात्स्वत्वालक्षणो ह्यो जन्मादिजगतो यस्मान्ब्रह्मसहस्रिः स्मृतः २५ यस्मादिमानिभूतानि जायते तद्द्रव्यानि च जीवंतियेन
 भूतानि संहृतानि युगात् २६ तद्ब्रह्म परमतेयं सविभुः परी कीर्तिताः उद्यत्राणानाशानां प्रकाशस्यार्हते स्या २७ वधस्य मोक्षस्य त
 या कर्तोर्यो नियमस्य च तद्ब्रह्म परमतेयं नान्यब्रह्मसमीरितं २८ कर्मविद्याप्रधानं च तथा कालो गुणाश्च ये न तेषां कर्तृता क्तापि न
 स्मादेते अचेतनाः २९ यत्र ब्रह्मादयश्चोक्ता कर्तार इति वस्तुतौ तत्र ब्रह्मादिशब्देभ्यो हरिं वेदेत् ३० नान्योस्ति कर्ता जगतश्च विष्णोः
 पूरणं चान्तर्णशक्तेः सदापि लीलालोच्येषा पूर्णो कामस्य कावाकांसावासात्सि वतस्य स्वभावः ३१ जगता यस्माद्ब्रह्मसुदं द्रपूर्वीः कथंते
 षासा भवेत्कदाच सृष्ट्या चैताननुविशेषं सर्वैकैरात्पद्मालोककृतसमस्तं ३२ ब्रह्मेशाद्याः प्रेरणाद्यस्य विश्वं सर्वं कृतं त्य कर्तुं मन्त्रे
 मथाः विना विष्णोः प्रेरणां क्वापि ते तु सर्वे देवाश्चालने चाप्यशक्ताः ३३ सूत्रप्रोताः प्रतिमात्तुलनादिकरोत्ये प्राकर्मतद्ब्रह्मसंस्त वि
 श्वं चैतद्विष्णुनेव करोत्येवं खहितकर्मजातं ३४ यदि नाम परो न स्यात्कथं मेतज्जागृह्य वशो यदि जगतस्य नित्या नदकथन
 हि ३५ अथवा जगदेतन्न नित्या नदकथं भवेत् एषिवीवरवीजचमक उप्ततयव च ३६ कालश्च वतनेद्यापि नुप्ररोहति चाजाः जा
 नीयान्ते न जीवांस्य कर्तारो एते मन्त्राः ३७ औषधव्याधिशमयोस्तथैवैव श्रुतदेहियोः जानीयो हि सुव्यापारं इत्येवं चैव काशतः कुर्वन्तु
 वैजगत्सर्वं तत्र स्थिपि महात्प्रभुः नलिप्यते स्वतंत्रत्वात्सुगत्या हि भुक्तगतः ३९ संपूर्णज्ञानवलाचनिसुहृत्वाच्च कर्मकां उक्तो चैव

३२

३२

यास्तुष्टान्तुजालंचतद्गतः ४० अवच्छृण्वंस्वीश्रुजंतं त्वंधयतिस्वयं पश्चात्तदेवग्रसतिगद्देवहरिः स्वयं ४१ तत्रविश्य
 चतद्गोपिकतोषेणं वनलिपते निदेशनार्थमज्ञानासुशक्त्याद्येहिताः परे ४२ अनीवाघटशक्तिश्चप्राकख्यायग्रहत्तमो तेना
 शक्तस्यजीवस्यशक्तिर्नैतादृशीखलु ४३ किमुत्सृष्टुरितिज्ञातुं स्रष्टाश्रुणीदयेखिलाः अपादगमनेत्रैचसुश्रुत्यवयोनच ४४
 दृशंतायसचेसृष्टेमहासर्पोमहात्मना द्रष्टुर्वितानवैचसुः समर्थोहमितिस्फुटं ४५ ज्ञापनायास्तजन्तुः क्रिमिचक्षुर्विवर्जितं
 सौधानिसुरभिलोकैकिल्युद्गलतिस्वयं ४६ द्वादत्यभिमतान्कामासाथायंभगवान्हारिः अतिदेषप्रकरणज्ञापनायत्व
 यपशु ४७ तथासमस्तफलदज्ञापनापचसृष्टवान् जडैश्चेतनेश्र्वजडक्रिया ४८ अहंकारयितुंरक्षः
 इतिज्ञानायसप्रभुः चिंतामणिंकल्पतरुपवतास्तृष्टवान्हारिः ४९ जडंचेतेन क्रतुंचेतेनचजडंतथा कर्तुसमर्थोभगवान
 चित्याहुतशक्तिमान् ५० गुणाः सुमंगलाः पूर्णाः सुविरुद्धाश्चलोकतः सतिविस्मोजगद्वाप्तेज्ञानाज्ञाताः श्रुताश्रुताः ५१ अ
 नंतगुणवत्वाच्चतत्रवृत्तिनिमित्तकाः शब्दाः सर्वैविष्णुमेववदत्यन्योन्यमुखतः ५२ एकैकगुणयोगेनशब्दः कतिपयैः परैः
 वृत्त्यालमुख्यवाचजिज्ञेसूविषयाणिच ५३ दुःखैकत्वात्साराग्रसादादस्यचक्रिणः मुञ्चतेकर्मणेश्लुनान्योपायकदा
 चन ५४ तस्मान्मुसुभिः कर्मपाशादस्मादनर्थकात् नारयणस्तुजिज्ञासोपरमोविष्णुख्ययः ५५ प्रसादः कर्मणाजानः सहरे
 रधमः स्तुतः जातसिद्धवर्णादिभ्योमध्यमः परिकीर्तितः ५६ अपरोसदृशजानः प्रसादोऽस्तु नभामतः अधमास्तुर्गलोकादि
 मध्यमाद्ब्रह्मणः परं ५७ उत्तमान्मोक्षमानेनिप्रसादाच्चक्रपाणिनः गुणोत्कर्षोऽहंशानुरूपं संभवेद्भुवं ५८ नज्ञायतेगुणोत्क

भा. वा. षोडशशब्दसमन्वयं तस्मन्वयविज्ञप्तिवहृद्याश्रवणोपिच ५९ मननेनभवत्यहृद्युयात्संतंततः प्रह्लादिमानुषांताश्रजे
 यास्तारतमाः क्वचित् ६० शोतेतरतेभवेविस्त्रोर्माहात्म्यमंजसा जायतेनिक्रंतंततस्मादेतल्लिशस्यता ६१ कोशशोयवयः
 त्रदेहदाह्येयतस्यच सप्तद्वीपवतीभर्तुर्यसुखं जायतेतुल ६२ सएकोमानुषानंदोमोक्षेनुप्रतिपद्यते तस्माच्छतगुणानंदोमहे
 शानंनिगद्यते ६३ तस्माच्छतगुणानंदो गधर्वामानुषात्तकाः तस्माच्छतगुणानंदो गधर्वादेवसत्तकाः ६४ तस्माच्छतगुणा
 नंदोभवेत्यित्यगणस्यच पितृभ्यश्चशतानंदोअजातेयाः प्रकीर्तिताः ६५ तेभ्यः शतगुणानंदोअकभदेवाः प्रकीर्तिताः कर्मजेश्योय
 नपतिविषकोनगणाधिपाः ६६ शतानदासथैतेभ्योऋषयस्त्रिभ्यएवच शतानदासुनिदिष्टाभुगुवन्दिप्रस्तपः ६७ तेभ्यश्चनार
 दोब्धिश्चशतानदस्ततोपिच चद्रसूर्योमानवौचयमवायूतथेवच ६८ शतानदास्ततोदस्यधिषणोभनुरेवच एतिशचनिरुद्धश्च
 शतानदास्ततः परं ६९ शतानदाविद्रकोमोतगतस्तुभाचबालुणोपणीचशतानदावोद्राहीद्रमडासथा ७० शतानदाततोवुद्धि
 र्गीश्रवताभ्याततः परं विधिस्तत्रैशतानंदोलक्ष्मीः कारिगुणधिका ७१ ऐतभ्योभगवानिस्तुनंतगुणवान्प्रभुः अनंतशक्तिभेगवा
 नंततोगुणात्वनतासितरूपधामा ७२ सर्वेषुरूपेषुसमानशक्तिगुणैः समानोऽखिललोकभगो प्रत्येकशो गुणाव्यक्तासथैवगा
 निसर्वेशः ७३ ज्ञानानिशक्तयश्चापितेनज्ञाश्चनसूरयः सत्वादिगुणहेनवा निगुणोद्गरीश्वरः ७४ अक्षिष्टकारणोत्पादरू
 पोभगवान्प्रभुः असंख्यानवयैर्योनीनिर्गंतविदुध्याः ७५ अक्षिष्टकारणोत्पादरूपाः ७६ अक्षिष्टकारणोत्पादरू
 पुकदाचन ७६ वद्धवहुः खिवच्चैनविद्धवहलहीनवत्प्रपश्यत्वधाः पप्रमाययाहृतचेतसः ७७ नकाश्चिजत्वतोवेत्तिपूणे

षाड्गुणविग्रहं सर्ववेदेषु चोक्ता गुणविशेषोः सुमंगलाः १८ तानेव भगवान्ब्रह्मावेनितस्मीलनो धिक्कान् अज्ञानाश्च यथाल
 क्ष्याः कोरिशः सति ते गुणाः १९ नानेन सदृशः क्वापि नानेनाभ्यधिकोपि वा भूतो भविष्यद्वर्तमानो हृशयेन श्रूयते एष २० विभक्ति
 रूपाणि सहस्रशो यं शैमाय लोकास्य चरणरस्य अभिन्नशक्तसुगुणनिविष्टानित्यानिदोषैरहितानि २१ अविद्यया संवृत
 नेन सोपपत्तिना न ह्यवतारस्य विपश्चित्तजगदीशमच्युतपश्यति निदोषमनंतमयं २२ भूतेषु देहेषु तथेन्द्रियेषु चित्तेषु जी
 वेषु च शत्रुषु च तथैव वाह्येषु च वस्तुजाते स चादिदेहेषु भगवाननेनः २३ अंतर्योगिस्वरूपेण विवसानो ह्यसौ होः सूत्रांगुप्रमा
 यो न ह्युपैन्द्रपुवस्तस्य २४ देहेषु रूपनामासौ स्थित्वा प्रयति प्रभुः तस्मान् एव जिज्ञास्यः परमो मोक्षमिच्छता २५ इति श्री वायु
 यणे भाष्यमाहात्म्ये सप्तदशोऽध्यायः १९ शाडिल्य उवाच निमित्तत्वेन संशयः स्रष्टा दीनं जगत्पतिः तस्मान् त्वे च विज्ञेयं जगमाज
 गमादिकं १ वेद्यं च वंधकं चैव तत्कर्मो रविचिंतयेत् जीवां न च जडानां च शुद्धानां च परस्परं २ तथा स्मिन् जडानां च तथा जीवेश
 योरपि भेदज्ञानानुमोक्षेच्छु संशयैव जडजीवयोः ३ तद्देदप्रति योगितात्वात् व्यतत्त्वमजसा स्वांत्यपारं तत्राभ्यां हि विधं तत्त्वमि
 ष्यते ४ परानपेक्ष्य तत्त्वं स्वज्ञानप्रवृत्तिषु स्वतंत्रतत्त्वमित्याहुः सविभुर्भगवान्प्रभुः ५ पराणेषु स्वरूपे च प्रमितौ प्रमितौ च यत्
 अस्तं त्रैद्विधा तच्च भावाभावस्वरूपवत् द्वैविधिप्रतीतिविषयो भाव इत्यभिधीयते अभावत्तु निषेधात्मा तत्र भावत्त्रिधा मतः ७
 प्रागसत्कार्यनाशः सदाभाव इति त्रयः चेतनचेतने स्वेन सभावो द्विविधो मतः ८ दुःखसृष्टतदसृष्टं द्विविधं चेतनं भवेत् दुःखा
 सृष्टं सौदेवी सृष्टदुःखालया परं ९ मुक्तामुक्तप्रभेदं दुःखसृष्टद्विधामंत तत्रासुक्तमुक्तियोग्य अयोग्यमिति चिद्विधा १० मुक्ति

मावा योग्यं पंचविधं देवानासृष्टयस्तथा तथैव पितृगोदेवांगधर्वासानुषोतमाः ११ द्विविधं मुक्तयोगं तजसोगोपं सृतिस्थितं चतुर्विधं
 तसोगोपं दैत्यरक्षः पिशाचकाः १२ मत्स्यधर्माश्च तसैव प्रत्येकं द्विविधमताः प्राप्ताधतमसः केचित्स्निहसंस्थास्तथापि १३ नित्सृ
 न्तिस्था द्विविधा स्वर्गमात्रेण भोगिनः यतमानास्तथा केचित्स्वेगेषु न केचुच १४ अचेतनं तथा नित्यमनिसत्तद्विरूपवत् इति द्विवि
 वतत्तत्तं नित्यवेदाः समस्त्वथः १५ तथा वर्णाः समस्ताश्च तथा व्याकृतमंषं नित्यानित्यद्विधा मोक्तकालप्रकृतिरेव च १६ वेदानु
 कलाः स्तूतयः सेनिहासं युगाकाः दीर्घकालेन नित्यत्वसाराद्यैरप्यनित्यता १७ कालस्य प्रकृतेः श्रुतिप्रकार्यकारणरूपता स्मरा
 द्या अर्थेनो नित्याव्यक्त्या सोते विनाशिनः १८ असंसृष्टसंसृष्टनित्यानित्यद्विधामनं मन्वानहृद्यद्विचंद्रद्वियाशीदेशवत् १९ एत
 भूतानि नत्मात्राः किंचदेते विवर्धिताः त्रयोविंशदसंसृष्टसंसृष्टचिद्विधामनं २० ब्रह्मांडतद्गतचेति प्राहुस्तत्तलविदोजनाः सृष्टिः स्थ
 तिः सहृतिश्च नित्यमोज्ञानबोधने २१ वर्धमासौ सुखदुःखमावृत्तिर्जीनिरेव च विष्णुनास्य समस्तस्य समासव्यासयोगतः २२ स्व
 तंत्रादस्वतंत्रसुभवत्यस्य नस्ययः एतत्सर्वमानवेद्यमानतच्चतुर्विधं २३ तच्च प्रत्यक्षमनुमागमोज्ञानतथैव च ज्ञानं च त्रिवि
 धं तच्च तत्राद्यपारमेष्ठ्यं २४ द्वितीयमाह ब्रह्मानंदः संसृष्टतत्तय कथं गिजायोगिजवेनदुःखसृष्टद्विधामनं २५ तत्रेशज्ञानस्य
 पराखिलगोचरमिष्यते स्वसत्तादौषतंत्रचस्वपारखिलगोचरं २६ द्वितीयचरतीयचत्रिविधं प्रकृतेः द्विदं क्रमनात्तलिका
 नां च तालिका नाचभेदतः २७ आलोचनेन सर्वरूपमोशादम्यत्र च जेव तत्र स्वरूपं बाह्यं च द्विविधं गीकीर्तिनं २८ अनादिनिर्
 तत्राद्यं क्रमाद्योगो द्विविधं प्रवाहो नादिबाह्यं विनाशिपरीकीर्तिनं २९ तालिका नापु पूर्वस्मात्क्रमाद्भासेन संयुतं पूर्ववद्वि

धंत च स्व रूपं नित्यमेव च ३० वा हांतवनां च नित्यं च साद्य नित्यमये निज एतत्प्रमाणा प्रतिभिविष्वधीनमिदं जगत् ३१ वैराग्याय
 प्रभवति येन मोक्षो भवत्यलं नित्या नित्यविवेकशो ममता तु पोत्यजेत् ३२ ममते का भवत्येषा निदानं सुखदुःखयोः तदीयमि
 त्यभिमतैर्गविषुष्टे मोक्षे ३३ होसेदुःखमवाप्नोति स्वकीयस्य जने ह्यहं क्रमात्परवशयति मदीयत्वं च गच्छति ३४ ननु यानि
 चो गच्छेद्दोहासाजस्य नदुःख्यति यथा नद्यासमत्प्रेषु ममता सपरित्यजेत् ३५ योगी वा ममता युक्तो महानयमवाप्नुयात् ममदमि
 तिवुध्या तु होराणो भजो मुनिः ३६ अतुध्यायं स्तमेवांते हीराण्यमवाप्तवान् निषिद्धभोगा हि तौ निषिद्धममता त्यजेत् ३७ ज्ञानी तु
 कर्मणा प्राप्तं भुंजनि सुवशे स्थितः यत्सपकोत्प्रिया आसन्विषया विषसन्निभाः ३८ तस्मिन्नेव सदा सिंहः कर्तव्यो हितमिच्छता
 यस्मिन्नुदिनि विषुष्टु ब्रह्मण्यमिने जसि ३९ स्वास्यादिव्यवहारेण स प्रेमविषयो भवेत् यस्मिन्वियतिसत्येन पौतमिति तं विदुः ४०
 तंदुःखविषयं तस्माद्दृष्ट्वाः को नु परः प्रियः सर्वे स्यादधिकं तैर्हो भक्तिरित्युच्यते वधैः ४१ सौचनसूधं नयति साक्षात्कारयति ह्यसु
 तस्मात्साभूयसी भक्तिः सेकालिः श्रेयसेष्यल ४२ भक्त्या तु ममता हानिर्जायते नात्र संशयः पुरा तु जने कोना मगजर्षि लोके विश्रुतः ४३
 हो भक्तौ वममतां तस्या जखिलस्य पदि पुरा तु मिथिलाभ्यां शस्यजर्षि महामतिः ४४ व्यासाच्छुश्रावसकलाहस्यं मंगला प्रदं शश्रुव
 स्तेन साकं च मुनयोपि सहस्रशः ४५ विद्यमानेषु यतिषु मगवाब्वा दरायणाः जनकं तु निरीक्ष्य व व्याजहार महा मुनिः ४६ एकदा मु
 नयः सर्वे वंद्यं न परस्परं प्रभुत्वाज्जनकं वीक्ष्य प्रत्यवोधि महामनाः ४७ चीरच्छन्ना नृथावाकांक्तो तस्मान्वाधयत्ययं येकं च
 नतपो दृष्ट्वा शानं दृष्ट्वा लथैव च ४८ वयो दृष्ट्वा सथासर्वे धनं दृष्ट्वा किं करः राजा धिरां जनकं धनं दृष्ट्वा महामनुं ४९ संभावय

मा व स्यंक स्माद्दिद्रुकांश्चीरवासिनः यतीति ततो जालाकृष्णैश्चैषा यो मुनिः ५० सुदीकतुमुनीनां सचित्तकालुष्यमंजसा मनःशुद्धिं
 नृपस्यापितो मायासस्रैसः ५१ मायामिथिलाया च वह्निवाधा महत्तभूत् तदा व्याख्यानसदसि मेव त्तैको शपालकाः ५२ इह
 सन्निःपुरे संवत्कोशे दधौ धुनेति च तच्छ्रुत्वा जनकः प्राहनमेकं चित्तदह्यति ५३ तच्छ्रुत्वा यत्पुत्रमुने यो यत्प्रभिमामिनः मठ
 शालाक्षणा र्थमभिसंन्यगुरुत्तथा ५४ भूत्याश्च पुनरप्युच्ये देयं मत्तः उंत्विति तच्छ्रुत्वा जनकः प्राहनमेकं च न दह्यति ५५ पौष्णग
 त्यं प्रोच्ये र्गधाः सो चादिकांस्त्विति तच्छ्रुत्वा जनकः प्राहनमेकं चित्तदह्यति ५६ तदा भिद्रुयमुनयः सर्वतैलयासिलाः वीहज्जाला
 कुलं वीक्ष्य मठस्तं सुदुःखिताः ५७ गलागला पुनः प्रोचुस्तं नृपयत्तयोसिलाः अस्माकं च मठः शालादग्धौ चैषाकं मंडलुः ५८ सोप
 स्कराणि चान्यानि तावन्ना विद्यते मनः पुंकोशगृहचपि दह्यते चापि ते नृप ५९ यस्मिंस्थितो भवान्भूयते देवाद्यतुगच्छति श्रोत्राणि
 याने श्रोत्रानुशमयां जनेः सह ६० शान्तैर्गोना वशिष्ठं चैकं चिद्वा शिष्यते नृप स्वार्थं चापि पार्थं च गत्वा शोभा प्रमुपद्रव ६१ शमयति च तद्दक्ष
 नृपाणां हृत्तानुनो नरे श्चरीयमिदं सर्वं कोशवितथनादिक ६२ पूर्वकर्म विपके न दत्तं तद्दरीणा पुण स एव हर्तुं चेदानीं न मे किंच न
 दह्यति ६३ लाभानुजं मोलाभः कथयैकैः उभद्विधः कोठलाभो तु लोलाभो गते मयि गमिष्यति ६४ अभाशे च मुने स्य मदीयं वीते
 स्तिले मिथिलादह्यमाना सा न मे किंच न दह्यति ६५ रगो यति गरांश्चैव इतश्च तश्चतश्च धावति हाकसु मनुल प्राप्नुहा कसु मनुलस्त्विति
 ६६ पश्चात्तांशमयामासमायां सत्यवती सुतः पुनरगत्य राजन्याः प्रोचुस्तं नृपपुंगव ६७ अपि ज्वालागतं सर्वतैकं चिद्रुगधमित्यपि
 तच्छ्रुत्वा नमुनो दसौ श्रुत्वा पूर्वे न शो कवान् ६८ यतिभ्यो दर्शयामास चित्तशुद्धिं महात्मनः प्रोचयानत मूर्च्छं नो मुनयो जातसाध्वसाः ६९

क्षमस्वेतिवदंतश्च सर्वे प्राजलयो भवन् तु द्रुबुधिविधैः शोत्रैर्महापुरुषमव्ययं ७० भूमन्निभोवयमिमानविदामशक्तिं देवैकगम्य ५
 हेषात्तमविष्णुरूपं सख्याननिवृत्तितनोक्तएवतेस्योद्वेष्यमस्यजगतोहितमिच्छतस्ते ७१ लोकैर्महापुरुषैर्गोतृप्रशापनश्रुतस
 त्ताननिवृत्तिरभूत्किलभूरिकाल अभ्यर्थितः सुरगणैर्जगतोहितायनारायणः परमकारुणिकोजगत्प्रा ७२ खेजे भवान्किलकलि
 दक्षुमारिकायौद्वेषे चलोकात्तमसंचिनिराकरिषुः त्वमेवसाक्षाज्जगतः प्ररुतिः स्थानंविधानंजगदाश्रयस्य ७३ अविद्ययासंभूत
 मानसांयेदोषाविलास्वामनुजवदंति तस्माद्दयत्वांनविदाममोह्याक्लगावतां रजगतोहिताय ७४ व्यासेदिभगवान्साक्षात्कस्मद्दृष्या
 यनोहरिः नतस्यमनुजेः कृत्यवृथासाभिः सुदुःखितः ७५ मुनेर्पाहिमुनेर्पाहियाहिनोभवसागरत्वं वयमंघादुगत्मानोवयपंडितमा
 निनः ७६ करावलंबनंदत्वावर्त्तयानिद्यवर्त्तति अभिष्टुतः संतैः सर्वैर्भगवान्वाटारयाणाः ७७ यतीनुवाचपृश्नाच्चमेघगंभी
 यागिरा युष्मन्ननस्थकालुष्यपरिहर्तुंमयाधुना ७८ सख्यसायानसावद्विस्तयावोद्वहकृतिहेत्वा ममताखलुसर्वेषांतिदानं सुत
 दुःखयोः ७९ भूषोयंममताहीनोनामयिसत्यस्तमानसः तस्मात्प्रियतमोप्यासोद्भवद्विष्टमहाभ्रमतिः ८० अहंशानिप्रियोति
 त्तानिनोपिममप्रियः ज्ञानं प्रतिष्ठिततस्मिन्ममताहीनचेतसि ८१ इतः परं भवेत्तश्च हित्वा तु ममतामतिं भजध्वं मां ततो गो
 वास्यथ न संशयः ८२ इति तान्त्वोचयन्भूषो त्रैवसीच्चिरमुनिः तस्मात्तु ममताहीनो ज्ञानी योगित्वमाप्नुयात् ८३ इति शो
 षुण्णो माघमाहात्म्ये अष्टादशोऽध्यायः १८ शंखिल्य उवाच एवं निष्कलं संस्थानो योगी ध्यानं समाचरेत् यमनियमासनं
 प्रत्याहारैश्च पंडितः १ ध्यानेन धारोणोपि युक्तश्चापि समाधिना योगो गैरुष्टिभिर्विद्वान्योगी सिद्धिं मवाप्नुयात् २ दुर्ज्ञेयानां म

मा. च. भिंद्रियाणां स्वभावतः बलान्निवर्तनेन यच्चतं यमं तद्दोषविदुः ३. क्षमासत्यं च शौचं च तथैव द्वियनिः क्रुहः मनसो निग्रहश्चैव यमइत्यपेक्ष
 ३६ गुः ४ तत्साधनव्रतादीनि नियमं तत्र चक्षते पद्मस्वस्तिकपूर्वाणि ह्यासना निविदो विदुः ५ प्राणायामः त्रिधा प्रोक्तः कृभकोचक
 साथा पूरकोचक सत्रनासारश्चाच्चरक्षिणात् ६ निरुध्यवामं धृतुनसिंकार्यं विसर्जनं निरुध्यदस्त्रिणारं प्रवामं श्रावणप्रकं
 ७ तथैव वायोगुष्मत्पूरकं तु तदुच्यते रेचकात्पूरकान् श्रौहूरेनासयास्तथा ८ संनिरुध्यदृदिस्यात्पवायंतिष्ठत्संक्रुभकः आगभे
 अत्र सगर्भश्च प्राणायामो द्विधा मतः ९ अगर्भो ध्यानहीनस्तु सगर्भो ध्यानसंयुतः अगर्भोक्तोऽतिगुणितः प्राणायामः सगर्भकः १०
 सोपांशुत्पुनः पांशुश्च प्राणायाम इति द्विधा निरुध्यं क्रुभकाहं युगावच्छंक्रं कर्हं हि ११ ध्यायेत्तमनसा विस्तृतनासाग्रदृष्टिकं
 इन्द्रियाणि प्रवर्तते तेषु येषु स्वभावतः १२ प्रत्याहृत्य पुनस्तानि स्यापयेद्दुध्ययवस्तुनि विषयाद्ध्ययेत्तच्च प्रत्याहारः सुउच्यते १३
 विस्तारानंत रूपेषु यद्दिष्टं रूपमात्मनः तच्चिंता ध्यानमित्याहुयेन विसृः प्रसोदते १४ पुनः संचलिते रूपे मनासा स्थापिते हि यथा
 तच्चिंतनं रूपे धारणेत्यभिधीयते १५ अनंतानंत रूपेषु विसृमिति तैजसः यत्स्वेष्टं रूपमत्यंत प्रतिमानस्य कारयेत् १६ यथा मुल
 क्षणां स्मामनो यत्र प्रसोदते प्रतिष्ठितां स्वचिंतानां पुनः स्थाप्यावलोकयेत् १७ तामूर्तेतु हि दिस्यात्पथो यो हि दानतं दितः पुनश्च
 चलिते चित्ते प्रतिष्ठाप्येवलोकयेत् १८ दत्तनासाग्रदृष्टिश्च पुनर्ध्यायेद्द्वैरे हि दियथैव विकलागः स्यात्तथा ध्यायेत्समाहितः १९ अथ
 क्रमश्चैव संतां गध्यानुमादौ यद्दुष्टमेवादीपादौ गुल्फे च जानुनी २० क्रमादुरुत्करिं गभित्तै नो हृत्हाहु युग्मेकं कंठचव
 दनं च सुनीसां श्रोत्रिललाटकं २१ शिरोध्यायेत् क्रमादेवं ध्यायेद्दिसुमंतं दितः पूर्वाध्यायं देकां गृहं यावद्भवेत्सुनिः २२ तावत्तदेव स

ध्यायेत्युनंगान्तरं ब्रजेत् यावत्सूर्वांगसंपन्निस्त्वावद्द्व्यायैद्विचक्षणः २३ एवंसर्वांगसंपूर्णो भगवान्हरिश्चरः यदाचलतिवैध्याना
 त्रनिभामवलोकयेत् २४ पुनर्नासाग्रदृष्टस्तु ध्यायेद्वमधोक्षजं सैषानुधारणाश्रोक्तसमीहितफलप्रदा २५ द्वालेनधारणायला
 तुनर्जन्मानोपिच सैवागच्छतिस्फोएद्व्यासनाद्वापुनः पुनः २६ अविच्छेदेनदृष्टानिजन्मानस्यनिरुध्यच यः पुमान्यारणासक्तः पु
 नर्जन्मानोपिच २७ सुधर्मैवासदाचारो सुश्रुतः सुतपः स्थितः गुंशान्तसमासाद्य धारणायात्यंचत्वा २८ पुरुषो धारणादीनोद्
 हः कास्येहितः सदा दुष्टजन्मानं प्राप्य हानियति पुमानथ २९ श्रवणादिमहायासाज्जानज्ञानादिसंपदः धारणातुतेतः कौण
 यंसो वै हितमिच्छता ३० धारणाभ्यस्तमनसि हरे वैवासानामयः निश्चलः सुरनिहोषध्यातुर्वैहृदये पुनः ३१ तत्राविष्टमना भू
 त्वा ध्यायेद्व्ययमधोक्षजं एवं ध्यातुं महाविष्णुस्वरूपविष्णुसंज्ञकं ३२ कृपयादर्शयत्सद्गुर्यायोग्यमनोरमं निर्दोषैस्त्वप्रकाशेन म
 च्छिदानंदविग्रहं ३३ सूर्यकोटिप्रतीकाशसुस्माननसुदं प्रपन्नः प्रणमन्तुष्यन्स्यदानंदवाच्यकः ३४ सदापुष्टवपुः शोभ्रहृष्टो
 माचकोमुनिः तन्निविष्टमनाभूत्वा पूर्णोत्सावं संभृतः ३५ नैवतिवाहो किमपि कुर्यात्पिचाहतः नस्यशंसुस्वमाज्ञानिनश्रुणोति न
 पश्यति ३६ दुर्लैवास्तिपिपासाचनलानिर्नोपिचिंतनो विस्मयवाह्यमखिलेनिवातस्य लदीपवत् ३७ यावत्सुरतिवैविष्णुस्त्वावेत
 सतिष्ठति एवसाशाहतेविस्मोसतिनागभिकर्मणा ३८ सद्यएवभवेन्नाशः प्राख्यनावशिष्यते प्राख्यकर्मणोन्यस्यज्ञानो देवस्य
 भवेत् ३९ प्राख्यकर्मणोद्भूतं शुभवाशुभमेव वा तत्रयच्छुभमारख्यं अनुभावयति ह्यसुं ४० क्रमाद्द्विषुः स्वयंप्रीत्यानेथेवाशुभम
 च्युतः गत्वा तां घतिजन्मानियुगपद्भगवान्बिभुः ४१ अनुभावयति ह्येनं ततो भोसद् दतिच अवस्थानं हरिदृष्ट्वा वाह्यज्ञानविभक्ति

मानवतः ४२ तदेकतामनःप्राप्तिः ससमाधिरुद्रहृतः प्रात्यस्यसयोभोगद्विजामानुतोमुनिः ४३ लिंगदेहविसृज्यैवप्रस
 रणसहमुच्यते गुणैरूपासितोविष्णुयथायोग्यमहाप्रभुः ४४ वधभंगकरोत्प्राप्तुप्रसन्नोभगवान्गौः ब्रह्मणासर्वदेवैर्नो
 गुणैर्ध्यायामहाप्रभुः ४५ ब्रह्मणयाद्याः क्रमादूनासाभयमानुषोत्तमैः गुणैश्चतुर्भिश्चोपास्थानान्यक्तिचिदुपास्य च ४६
 त्रिदोषः सच्चिदानंदोव्याप्तः स्वामीममेति च अखिलाजपितेरेयागुणाः शक्तनुसारातः ४७ नोपासः सकलैर्विष्णुमंत्र
 धेर्भोवितात्मभिः यथायोग्य क्रमादेवगुणैः सर्वैः सुमंगलैः ४८ देवरूपास्यभगवत्तनुभिर्मानुषैरपि विस्मोरूपासनादे
 वनाशैर्लिंगावृतेः परं ४९ स्वस्वरूपचिदानंदगुणविभवंलक्षणा मोक्षसाक्षात्तियोगीवैजन्ममृत्युविनाशिन ५० अप
 रमसदृशः प्राग्नेययोगीकर्मणिस्त्वजेत् नरकादिमहादुखप्राप्तौत्येव न संप्रायः ५१ नप्राप्तानिकमलेशमपरमसदृशः पर
 तश्चापि तादृग्योगीवाकर्मकुर्यादतद्रितः ५२ मयादाथैतजगतः क्रयोद्विस्त्रोत्रुत्तयो तेनानदस्यदृष्टिः स्यान्मोक्षतस्यमहा
 त्मनः ५३ तस्यापिमहताद्रोहेकतश्चत्वारणांशगत आनदस्यभवेद्वासो नान्यत्कर्मविलिप्यते ५४ ह्यसो नानामनभिव्यक्तिर्वि
 द्यमानस्यतस्य तु अभिव्यक्त्युत्तस्येवदृष्टिस्त्रिभिधीयते ५५ तृसादिजातिजीवानां सान्विधेयवतस्ततः मुक्तिर्तेनैव रूपे
 यायानितेकामरूपिणः ५६ सस्तानन्यथाभावेतथातनुभूताकिल तत्रस्थानरुक्तेभ्योवराजंगममुक्तिगाः ५७ तेभ्योमा
 नुषमुक्ताश्च तेभ्योमुक्ताः द्विजाः पराः मन्त्रोपदेशकतोरैमुक्तास्तेभ्योधिकामताः ५८ तेभ्योधिकाश्चभूपालामुक्तिगाः पीली
 र्जिताः भूपेभ्योभ्यधिकामुक्तापितस्तेभ्यएव च ५९ ऋषयोभ्यधिकामुक्तास्तेभ्योवैकर्मजाः पराः तेभ्यआजानजोदेवस्तेभ्यः ३७

सप्तर्षयः पराः ६० तेभ्यो बन्दिस्ततः सूर्यस्तस्माद्द्वयः पतिः पराः तस्मादिन्द्रस्ततो मुक्तस्तस्माद्रौरीगतो हरः ६१ हरगृह्णितो ब्रह्मा
मुक्तो जीवाधिको मतः न तस्मादधिकः कापि मुक्तो जीवेषु चोत्तमः ६२ ब्रह्मणः परमव्यक्तं तस्माद्द्विसुप्तं सा प्रभुः देहान्निष्क्रा
मंतां पुंसां मां गौहोपौकीर्तितौ ६३ संसारेऽभ्रमाणानां मां गौवैदक्षिणायनः धूमादिरिति प्राहुः पितृयानचतविदुः ६४ विपा
श्रितान्तथा मां गौहृतीपश्चोत्तरायाः अर्चिनादिरिति प्रोक्तः स च वैद्विद्विधो मतः ६५ देवयानं ब्रह्मयानमिति चेत्तद्द्वयोविदुः दे
हेतिसल्लुनजः सुः पिंगलेडासुषुमकाः ६६ दक्षिणापिगलोप्रोक्ता इडावा मा प्रकीर्तिता नाड्याश्च मध्यमा प्रोक्ता सुषुमनावेद
षार्यैः ६७ सुषुम्नानाडिपाश्र्वे इडापिगलसञ्चके पिंगला दक्षिणा नाडी वामेडापरि कीर्तिता ६८ पिंगलायाः शतं पंचनाड्या
वैदक्षिणायनाः तावत्पञ्चैव डयाः नाडयश्चोत्तरायाः ६९ दक्षिणायननाड्यस्तुतिर्येषामे प्रकीर्तिताः उत्तरायानाड्य
स्तुतिर्येदक्षिणमागताः ७० दक्षिणायनमांस्थानि प्रासृतः कलेवरत्नगच्छति वामकर्णौ तेषु नैर्यभूमिगाः ७१ तत्र ध्रु
मादिमांशानिर्गताः कर्मिणस्तु य पितृयानस्य मांस्थाः पितृशब्दाख्यानाः ७२ पितृमेघजलादिभ्यः क्रमात्प्राप्ताः पुनर्भूति
जायंते कर्मभिर्धौरेर्नानायोगिषु योनिषु ७३ उत्तरायणमांस्था निगच्छतः कलेवरत्नगच्छत्यर्चिषमेवादीततश्च
वाभिवाहिकं ७४ मनोहः पूर्वपक्षवादेव सबसंस्तथा तद्गतं वरुणं चैव प्रजायंस्स्य मेव च ७५ तथा चैश्वानं चैव द्रुवं चैव दि
वं तथा ततो वायुः प्राण्यंते न च पुरुषोत्तमं ७६ अनेन विधिना तेषु क्रमाद्यानिहोः परं देहान्निष्क्राममाणास्तु मुक्तिगाः प्रथ
मं हरीं ७७ शिशुमारमजदृष्ट्वा क्रमत्पश्चाद्ब्रजति ते तथा लिंगशरीरस्य भंगकाले उपस्थिते ७८ सुषुम्नानादिनां यंति क्रमेणा

नेनन्तहो योगशक्त्या महात्मानो मनोनिवेशश्चात्मनि १९ पृथिवीं ह्यसुसंयोज्य ह्यपो ह्यन्नो सदागतौ संशोज्य वायुमाकाशे
 नत्सात्रा अपि वै क्रमान् ८० आकाशं तु मनस्तत्संयोज्य च महामतिः मनस्तत्तं वदितो तेषु द्वितमं हं कृतौ ८१ अहंकारं स
 हं जित्पिता व्यक्तं महामतिः तत्त्वाभिमानिनो देवास्तथा संयोज्य वै क्रमान् ८२ नन्दं तत्स्थहरीणासाकं विष्णुशशाङ्कं निरसि ब्रह्मरभ्रण
 निर्विक्षाः परंपदं ८३ एतन्वागि क्रमं ज्ञात्वा सुच्यते सर्वकिल्बिषैः किमनुष्ठानवता नृणां मुक्तिः कातले स्थिता ८४ सतां मुक्तिः सु
 लभा दुर्लभा ह्यहं कृतात्मना ८५ इति श्रीवायुपुराणे माघमाहात्म्ये एकोनविंशोऽध्यायः १९ शंङिल्य उवाच ज्ञानस्य कर्मणश्चापि
 श्रवणकारणततः संकोच्य सर्वकर्माणि श्रवणं चाभ्यसन्सुधीः १ कार्यणि सर्वकर्माणि कथाभावाद्देहो यदि कथानदी हरिपत्र
 प्रवहेच्छु महारिणि २ संपद्यै सैव यत्नेन संकोच्यत कर्म च नयत्र गे विदकथाभूतानदी नयत्र नारायणपादसश्रयः ३ नवते
 तेयत्र हरिं महात्सवो नयात्प्रह्लादपदं हि सेव्यता तत्रैव कार्शियमुनाच नर्मदागोदावरीतत्र सरस्वती च ४ नद्यः समस्ता अपि दे
 वस्ताव संनियत्राच्युतसक्त्या परा गयाप्रयागं कुरुजागलच ब्रह्मेशं एष्वरमभ्रसंज्ञ ५ प्रभासकेदारमुत्तानितत्रसत्य
 त्रतोर्थो निचर्याने लोके देवाश्चरुद्रुद्रहिणदिसुरव्याधर्माश्च यज्ञादिसुखाः समस्ताः ६ लक्ष्मीश्रयोगा अपिसात्वमुत्सावि
 क्षोः कथायत्रवसति तत्र नकर्मलोपेन च धलशो नहुः खलेशो नच जन्मयोगः ७ नभूतयश्चादिपि शच पिडायत्राच्युतोदार
 कथाप्रसंगः अत्रैवोदाहंती ममिनिहांसं परातरं ८ सवादेद्विजयोत्तत्रपुण्यधाम्निमहात्मनः पुण्यकृतपुण्यस्विते पुण्यधाम
 द्विजोत्तमः ९ गंगादक्षिणवृत्ते तु साह्ये यजनदूरतः श्रामे सत्प्रते पुण्ये तथैव शिहृत्तयाः १० शताब्दे धीमतेपसो जात्यधस

महात्मनः नलोपदेशमकरोत्सपयतु वृहत्तपाः ११ तन्मध्येनाकरोद्गंगालानंविष्णुकथारसः पुराणधामापितद्रामवासोवि
ष्णुकथाशुभां १२ वाचमानानुशुश्रावसद्वहनपसोमुनेः साद्वेचदीधेतपसाशतादमुनिपुंगवः १३ सकथालोलुपीगंगालान
माशतवार्षिकं संसृज्यसर्वकमोणिगुरुसुश्रूषणोरतः १४ तीर्थयात्रापराणाचअध्वगानामहात्मना आनिथ्यकमेनितोने
च्छद्गंगावाहनं १५ श्रीरामचरितंपुण्यशतकोटिप्रवित्तरं तावत्संबंपचरत्रपुराणनिचसर्वशः १६ इतिहासस्तथावेदा
स्तथावेदशिराअपि साकंचदीर्घतपसासशुश्रावमहात्मनिः १७ साकरोद्देशगायत्रीजपसंध्यात्रयेपिच अन्यानिनित्यक
मीरित्तनुमात्रकरोतिसः १८ मागेस्थमहतासेवासद्विष्णुकथाश्रुतिः पुराणधानोद्भिजस्यास्यभवत्सेषाद्वयीगतिः १९ एत
स्मिन्नेकालेशानसिधुधत्तत्रतः आजगमनुरुभौतौतुपुण्यधामगृहंप्रति २० दिवाकरात्समयेश्रौतौदूरपथेनच आगा
तुण्यकथाश्रुत्वापुराणधामापिस्वगृहं २१ तदापश्यन्महात्मनोशानसिधुधत्तत्रतो संतोषमतुलप्राप्यमृतः प्राणानिवागा
तान् २२ तथावेदेचरणोत्पत्तन्पतन्मन संतोषात्सुलक्रांश्रुतयागद्गद्भाषणः २३ प्रसुस्थायचर्गित्यपादोप्रसाल्य
चेतयोः तज्जलशिरसाधृत्वाकृतकृत्यइवाभवत् २४ ससृज्यमधुपकोदौर्गेश्यविभवंजसां तौहौतभोजयित्वाथविष्णुरो
महामतिः २५ तयोः प्रच्छक्रशलप्रसन्नानतरात्मना दिक्ष्याचवामेसंगोभूत्यावितचकुलमम २६ अद्यनःपितरसुशुश्र
माधेयोपिप्रसादितः बहुजन्मार्जितैः पुणैर्महंतोसंगभाभवेत् २७ दुर्लभाः साधवोलाकेसद्विष्णुकथाश्रयाः अलमेताव
तापुसः सर्वोयानांनिहंतने २८ महत्सगेनमहतोयेनात्मानुप्रसीदति भार्ययावीज्यमानौतुपादौसवाह्यसंकाकयोः २९ फेड

मा. च. यामासहस्रात्मायावच्छ्रमनिबारां तावप्पथोचतुःपुण्यधामानंभुनिपुंगवं ३० किंवाकरोविग्रामेस्मिन्किंश्रुणोषिनि
 ३१ तं दूरेकियतिसांगंगवर्तेत्यंतपावनी ३१ पृष्ठाभ्यास्वहतातपुराधामाप्यथाब्रवीत् शतान्यद्वान्यतोतानितिष्ठतो
 भेतिजालये ३२ ब्रह्मनपादीर्घतमायावत्त्वान्येवाधयत् तावद्दोष्यतिचक्रेकमौण्यपिपरित्यजन् ३३ अहंविष्णुकया
 लांपेलोत्पुस्तत्वसादतः अशृणोद्दीर्घतमसासाकं वर्षशंतत्सह ३४ दूरेकियतिसांगंगजनजनगंतमया कदापिभुनि
 शार्दूलोत्पुतंसासह्योजने ३५ तिष्ठतीतिमहापुराणजनानावातेयामया ह्येचभगतिश्रसोत्सदाविष्णुकयाश्रुतिः ३६ पा
 यस्त्यरुषसेवानन्यकिंचिल्लेचने इनितहचनश्रुत्वाज्ञानसिंधुर्धतव्रतः ३७ अत्यान्यमूचतुश्रैनेनितयतोमहासुनि
 पापस्यास्यगृहेद्वाभ्यामावाभुक्तंमजसा ३८ नानेनसदृशःपापीयेनगंगानसेविता गंगागेतियात्रूयोद्याजनानाशनेपि
 ३९ मुच्यतेसर्वपापेभ्योविष्णुलोकचगच्छति कथनसेवितागंगानादृशोलोकपावनी ४० शपंकेतो नदास्यतिपितरोसदुरा
 त्तनः कथंदुष्पतिदेवाः कथंवामधुसूदनः ४१ योगंतुतोत्सेहद्यपिगंगालोकैकपावनी सर्वकलमुत्स्यविष्णुलोकंम
 होयते ४२ सनिधौविद्यमानोपिगंगायस्तुनसेवते आलहासनुविज्ञेयः सर्वकर्मवहिकृतः ४३ सनिधौविद्यमानोपिगंगोस
 वानचेच्छ्रुतिपितृदेवमुनीनांच आशाच्छेदीपतेदधः ४४ अहोआश्रयमत्यंतविबुधेनापिनोक्तं गंगावगाहनंकापिकरो
 दंक्रमणः फल ४५ विलप्यतोवहुविधंतंविनिंद्यपुनः पुनः अज्ञानत्वापिसंगेनमहत्पापमुपागतं ४६ अनिच्छतापिसंस्त
 शोदहत्सेवहिपावकः किंदुःखेनकरोत्येषदुःसंगोमहतामपि ४७ इत्युच्चार्यततः शीघ्रंरात्रोवेवचत्वात्रभौ ययतुर्नितयतो

नंतस्मिन्त्रामेस्थलानंरं ४८ प्रातर्गंगासमीपंचगतावुक्कटित्तौमुद्रा आराद्धणोमतुर्गंगप्रसन्ननांरात्मना ४९ प्राण्यंगगतं
 पश्चान्नाभोदृशतुश्चैतो सर्वेषां प्यवगाहंतिनेतयोर्जलदेशेन ५० अभूक्त्वापिकृतश्चापिगंगायामटतोपि आंगंगासागर
 तंचनाभोदृशतुश्चैतो ५१ अपिगोष्पदमात्रवानजललब्धमेतयोः स्वरसर्वेवगाहंतिनिष्ठसत्रजलेजनाः ५२ तथापिनोज
 लताभ्यामोपसर्षपमात्रकं पश्चाद्दुःखेनमहताप्राज्ञीहिमवतत्तट ५३ नापश्यतौचतत्रापिपयः कृणामथापिच पुनरेत्यसमुद्रान
 ताभ्यानात्पजलक्कचित् ५४ काशीमेवपुनःप्राप्यदुःखाकलितमानसोअस्मोद्यंतौतोर्गंगोस्मोत्रैवेहुविधेरपि ५५ रुंदोपिभग
 वान्यात्वाकृत्वानिजशिरोभ्रिणं कृष्णगुष्ठसमुद्भूताधृत्वालोकेशिवोभवत् ५६ सागरअपिभूपालावित्तश्चापुःशुभंगतिंन
 मःसकलकल्पाणिनमेत्तोलोकपावनि ५७ सुभगेत्रोहिनीपौष्पौष्णालुनखसंभवेउद्दिश्यत्वांमहोत्साहोत्वित्तोलत्पर्ययो
 ५८ कृतार्थतामन्यमानोदूरादवोसमागतौ त्वंमातासर्वलोकानात्वमेवजगतःपिता ५९ यथात्वज्जनकोविष्णुस्तथात्वजन
 रक्षिका अपराधकंसाताशिशुनिर्भत्येवापुनः ६० कामनिष्ठाद्ददोत्येवनेहिसातपरित्यजेत् तस्मादिदंजगद्द्वत्रीयत्कृतोतच्च
 क्षमतां ६१ इतिताभ्यास्तुतागगाप्रस्रक्ष्यासमजायत स्तनभारानन्मध्यारणालंकरणिःस्वना ६२ जितैदुवदनापुण्यावर
 दाभयपाणिनी उवाचसस्मितांगमेघगंभीरयागिर ६३ भवद्भ्रांनंदिनोयस्मात्पुण्यधामामहामतिः आकाक्षमाणायात्पाद
 रेणुंतिष्ठास्यहन्निशं ६४ यत्रविष्णुकशालोकेसाधवश्चतदाश्रयाः तत्रतीर्थानिसर्वोणिनात्रकार्यविचाराणा ६५ विधिर्विष्णु
 कथान्तापोनिषेधस्तस्यविस्मृतिः विधेयश्चनिषेधाश्चतेयोरिवतुकिंकरः ६६ ब्रह्महत्यासहस्रसंपांशम्येत्कथंचन॥

ति ६८ विष्णोर्विसुकयायाश्चतद्रक्तानांचनिंदया यत्पापतच्च केनपिशीयेतेनैवसर्वतः ६९ यस्तुविष्णुकथालापयशेनि
 त्यमहामुनिः किवानासृष्टिंतेनेतेनसर्वमनुष्टितं ७० अपराधसहस्रंवात्सर्गाच्छेदमेववा समतेभगवान्विष्णुयेनकेना
 पिकमणा ७१ भक्तावमानंशमतेनैवक्वापिकथंचन कथंचिद्रमणोत्पकुंविष्णुरुत्सहेतेक्वचित् ७२ त्यक्तुमुत्सहेतेक्वापिन
 भक्ताभक्तवत्सलः तस्यात्ससाद्यंतंविप्रपुण्यधामानमादरात् ७३ तावन्नाहंप्रसन्नास्मिर्विष्णोरायांकरेभ्यह प्रतीकारकेरि
 स्तोत्रद्रक्तानांविशेषतः ७४ पालेनेनसमर्थसुदैवाब्रह्मपुरःसराः पश्चाद्वागच्छतशीघ्रद्रदामीष्टान्कनोस्थान् ७५ तैचसंवाधि
 तैरेव्यासाध्वसैमुनिपुंगवौग्रांसस्यत्रतप्राप्यत्रार्थयामासुर्द्विज ७६ दृष्टकथायामाहात्म्यदृष्टभगवतस्यच दृथापडित
 मानिभ्यानिदितुंत्लमहामुने ७७ समस्तकृपयाब्रह्मच्छपांक्रूरकृपानिधे तदवशाप्राप्तदौर्गगायानोह्यपालयो ७८ पुराय
 धामातनस्त्राभ्याश्रुतसगुरैवेवदत् दृहृत्पाकुंतंशालासानसिंधुधृत्तृगं ७९ उवाचपरयाप्रीत्यावयवर्षेद्वयंतरे समाप्यसक
 लविद्याआगच्छामस्ततःपर ८० गगविष्णुपदेद्भूतोजान्दवीभुवनेश्वरं तावद्भवंतौवसतांगतोरशुभप्रदे ८१ इत्युक्तावृत्तु
 लेममुनींद्रशंसितव्रत गत्वाकिंवाकरिष्यावत्तावदावातवानिके ८२ तिष्ठवदन्तितंचोक्तातस्यतौमोमहासती ततोवर्षेद्वयंश
 तेविष्णुविद्याः समाप्यच ८३ शिष्याभ्यांचतनस्त्राभ्यापयोसांक्रूरहृत्तपाः जान्दवीतान्तोदृष्ट्वाप्रत्युत्थानाहेरणदिभिः ८४ उपा
 लिसामहाभागसंभ्रमाकलेमानसा सहागतौमुनींद्रौतौजलपूणीमहानदौ ८५ दृष्ट्वाप्रहृष्टमनसोरैरनुशासमाप्यच तैःसांक्र

चक्रणुः स्नानसिद्धिमाप्नुयन्ते ८६ अतः सर्वान्तरालज्यश्रुताविष्णुकथाश्रुभा ददाति सर्वानर्थोश्रुनात्रकायीविचारणा ८७
कृतान्यपि चकमीणिविष्णुकथाश्रुभा अजागलत्तनमिव वृथातानिविदोविदुः ८८ इति श्रीचायपुराणे माधुमाहात्म्ये
विंशोऽध्यायः २० शंङिल्युवाच योगाहिश्रमकालंतु मनसा चिंतयेच्छुभं नः शुभं श्रितयेत्कापितेन दुःखन विदति १ म
न एव मनुष्याणां कारणं वधमोक्षयोः तस्मान्नो जयेनित्यं लक्ष्यो हि चक्षणाः २ जिते मनसि यत्नेन सर्वोक्ता मानवाप्नुयात्
तस्मिन्नेवाजिते कामानेव सर्वो नवाप्नुयात् ३ अत्रैवोदाहरंती मीमंति हासपुरातनं सुशो लदृजयोद्वेजं श्रवणाद्रो महर्षेण ४ सु
कर्मतनयः पुराणः सुशो लो नाना वैद्विजः यात्रादिने महापुरेण ग्रामे न दिवेषु भे ५ सुदृजदृगनामानो तस्य त्रौ वयोगतो यजको
पुराणसंपन्नो नानाविद्याविशारदो ६ कदाचिद्दृमनो नु प्रयागं ययत् सुनी कृष्णाष्टसुत्सवश्चासीत् सारत्रौ गुरो नमः ७ देवाल
यमहापुरेण माधवस्य महात्मनः तौ गतौ चोत्सवद्रष्टुं प्रणोत्वा पुरुषश्रुतौ ८ महादृष्टिस्तथाच सीनया भ्रष्टयथावभौ वेश्याणा
रमगादेकोऽको देवालयागतः ९ दृगो देवालयागत्वा चिंतयामास दुष्टधीः सुदृगो ह्यगमदृश्यागं क्रीडापदशुभं १० कोमला
ग्यातया साद्धुसुपविष्टः सहासिन यथासुखं वसससहालापविनिश्रयं ११ तावृलचवर्णात्कालस्तथासाकं गमिष्यति निर्भरं परि
रंभं च कीर्ष्यते न संशयः १२ सशैते च तथासाकं पर्यंके च मनो मे इत्यादि चिंतयानी तो ए त्रिशेषोदुःशतना १३ पश्यन्तोपमहावि
ष्णुसर्चिंतनं च पश्यति शृण्वन्कथां महादिव्यां न शृणोति हि चिंतया १४ नमस्करेणिको येन न करेण तिनमस्क्रिया वाचास्तोत्रव
दन्वापिन वदत्येव च चलः १५ रात्रौ भक्तैश्च नृत्स्यद्विन्दुत्स्यन्तोपिन नृत्ति आलपद् बहुधा चार्तानालपन्निवतिष्ठति १६ गते मनसि

चान्यत्रचित्रार्पितइवस्थितः वेश्यागारस्थितोपेवंचिन्तयामाससन्वनाः १७

फलितं तस्य प्रायोद्रश्यति माधवं १८ कृष्णायाद्यद्दत्तद्विद्वद्भिरनुमोदितः नेत्राभ्यां माधवस्यास्य पूजां पश्यति निश्चलः १९
 विष्णोरागतिकं पुण्यदिव्यं चंद्रसमाननः पश्यन्नेत्रफलसम्यगाप्तनेन महात्मना २० पुष्याजलिं महाविश्लाम्यमेषामेकरिष्यति
 नमस्करोति मूर्ध्नायं वाचो लोति निरंतरं २१ कथां श्रोष्यति वैकुण्ठपतेर्नारायणस्य च श्रोत्राराममहापुण्यासङ्गमुत्तुनिःसृज्यार
 वृत्यद्भिरुत्सवैर्भक्तैः सहारुप्यति निश्चितं घृपकाले हरेर्भूर्ति घृपदीपंचयत्यति २२ नानेन सदृशोलाके कदातं कृत्या भविष्यति किं द
 पुनर्भगादृष्टदिवसे दृष्टा वल्लभे २४ वेश्यागारं भवद्वासः सर्वपापलयेषु भे मत्कालोद्यद्यथायातो श्रोत्रं श्रोपमेवृथा २५ वही
 ष्यते मे नयेन महोत्सवमपश्यतः भस्त्रायते ममोच्छ्रसल्लिर्मोत्वमजिघ्रसतः २६ दवीभूतो तु मे हसो वृथा जातो दुरात्मनः नाजलिः
 शिरसावद्वैविष्णवे परमात्मने २७ नाहि तत्राहीति न जानु प्रार्थितो हरि शिरः प्रदक्षिणो नमस्कारः स्तोत्रेर्ना नाविधैरपि २८ मयान
 संस्तुतो विस्रुः ससागरावता एकः कथं पुंसो हाभागस्य भविष्यति समुद्रयः २९ कथं तेन सहायातः कथं भिल्लत्वमागतः विनास
 मागमसद्भिरुत्तुर्मेघपुगायते ३० कालो विषायते मेघं कंसशत्रुमपश्यतः किं तां जन्मनां पंपं फलितं मे दुरात्मनः ३१ दूरदृष्ट
 महावृष्टिं सरूपेणाद्यचागतः अहो चतीवपपियान्नयागं मुक्तिं देशुभे ३२ दुःसंगो नरकावाप्तिः कारणां कृत आगतः एकस्यैव
 सुतावावा नयाचेकत्रचागतौ ३३ ग्रामं मे कर्गं तो विप्रो स्थितिभिन्नावयोः कथं कृष्णजन्मदिने पुण्ये न चाद्यो विष्णवैर्पितं ३४ न
 जागरः कृतो एतौ प्रीतये मधुवैरिणाः मया श्रुतानि शास्त्राणि विदंश्चैव विचरिताः ३५ कथं नोत्पादयत्येतै सुखदुःखमहिं सुता

मनोदर्शविहीनानामायांविष्णोर्दुरात्म्या ३६ पुष्टं च बहुशोषायैकार्यमेतत्प्रतिष्यति अनेकदोषपुष्टोस्मिक्थं लोभो
मयाजितः ३७ तेथन्याः प्राणिनो लोके सुखदुःखसहि स्रवः तेषां गतिर्महाविष्णुर्योगिध्यंघ्रिपंकजः ३८ शशोरपोषणे
सकाडुरात्मानश्रतादृशाः पुराणान्देहान्विनश्यतस्मान्विहायपतत्यधः ३९ इति संचितया तस्मिन्निशेषे गतो वत पुनः प्राण
भिलितयो भ्रात्रो देवानुकूलतः ४० अभूदशनिपातश्च युगपन्माराणंतयोः आजगमुस्तो ननु द्वौ विष्णोः किं करोषु भो ४१
यमदृतास्त्रयश्रीपि सहसालाकशिशकाः सुदृत्तं विष्णुदूतौ तु विमाने स्थाप्य निचतुः ४२ स्थित देवा लये दृत्तं वदुस्त्रियमा
नुगाः दूतास्ते विष्णुयमं याश्च क्रुगे मनमुद्यताः ४३ सुदृत्तौ विस्मितो भूत्वा विष्णुदूता वया त्रवीत वैषम्यं क्रियते कस्मालभ्रमणः
पापपुराणयोः ४४ नरुगतं च दृष्टं च वैदिके लोके कोप च दृत्तेन पुराणदिवसे जयत्याह्लासवह्निभे ४५ प्रयोगे च स्थिते ननु
शामाधवं मंदिरे जागरस्तु कृतस्तेन क्लृप्ताया र्घ्यं निवेदितं ४६ पुष्याजलिः कृतानेन पीता विष्णुकथाशुभा तथैव महतास्मा
जातो देवान्महात्मनः ४७ केश्यागोप्रयोगे तु स्थितं दुष्टात्मना मया न कृततः पुराणदिवसे जागरो विष्णुवह्निभे ४८ तथा ह्यक्षत्र
यं तानो क्लृप्ताया र्घ्यं निवेदितं सर्वपुराणधिकः कालो दृश्यानीतो मया त्रैवे ४९ तस्यैवासमकर्मोणोऽसहाधितो सहश्रुतो तथा
पि गतिवैषम्यभावेयोः विष्णुकिं करो ५० तस्माज्जातु वदत वित्तगन्तुमहा मतो इति नुद्वचनं श्रुत्वा सुदृत्तस्य महात्मनः ५१
प्रसूचतु विष्णुदूतौ सुदृत्तं विस्मया क्लृप्तौ शृणुधर्मं हस्यत्तु विचित्रो महर्षण ५२ कर्मणा कृतिमात्रे नुददति फलमहत्
सर्वेषामपि कर्मणा मनःशुद्धिर्हकारण ५३ मनसा चंचलेनैव कृतं कर्म च दुःखदं मनसा चिंतितो वापि धर्मः फलविवर्धनः ५४

मावी कृतंभूर्यसहाकर्मद्वेनेनाशुभविजया तस्मात्तुनांकंयतिशोराचतथाहसो ५५ त्वयातुगम्यतेलोकस्त्वप्राणश्रुद्रात्मना
 चित्तयाशुभयादातुर्विष्मोदैवस्यचक्रिणः ५६ इत्युक्तेविसुदृताभ्यासुदृतावाक्यमब्रवीत् नैनेविद्वायंगंतुमनउत्सहे
 प्रभू ५७ अथवायमपशेभ्योमुक्तिः साद्गतुस्यम वदतंकरुणाद्रैराचिनेनस्मरतश्चमा ५८ आश्रुत्ववसुदृतां कभूचतुवि
 स्तुकिफरौ दयासितेयदानसिन्ध्याथस्नानफलशुभ ५९ पूर्वजन्मकृततेलिसनः पूर्वमनुष्ठेन देहितयुग्यमनुत्सुक्तिस्सम
 विष्यति ६० विसुदृतपचः श्रुत्वासुदृतः सुभनाद्विजः ददतेनाक्तमगेरापुरयतस्समाहितः ६१ तेनपुणप्रभावेनमुक्तोभूद्य
 मपयानः ततोभ्रातासहास्थायविमानपतगद्युति ६२ विसुलोकयोधोमान्विसुलोकप्रणोदितः तस्माद्दानंनपहोमः
 स्वाध्यायः पितृतर्पण ६३ नित्यनैमिकंवापिचैच्छुद्धेनचेतसा तेनकामानवाप्नोतिभुक्तिमुक्तीतसशयः ६४ अचशा
 ह्ननचित्तस्पज्जतोयोगसमाधयः मनोनिग्रहणेतस्माद्बलकुर्याद्विचक्षणः ६५ यच्छाल्वश्रवणेनेवमनसोनिग्रहोभवत्
 सप्रदायन्गुरुणासशयच्छेदशक्तिना ६६ श्रातव्यसततेभक्त्यासत्कमेश्रुतिपूर्वक आतःकराकालुष्यतेनयानिनसशयः
 ६७ गुरुशुश्रूषयाभक्ताश्रद्धयाचदमेनत् यमेननियमेनैवयोगीयोगित्वमाप्नुयात् ६८ इतिश्रीवायुपुराणमाघमाहात्म्य
 कविशोऽध्यायः २१ शांडिल्यमुवाच चिजसाख्ययदानस्मितदविष्माभेहात्मनः स्थूलरूपमनुसत्रधियासंध्यास्येदु
 धः १ विशेषस्तस्येदहोयमहानपिमहोयसा जितेंद्रियोजितश्यासतिः संगोनियतासनः २ भूतभालेभवाच्चापिदृश्यतेयत्र
 चाखिल विराड्रूपेमनस्तस्मिन्धारैदध्ययात्मनि ३ याधारणात्तस्यसेदहत्याशुमनोमले पातालपादमूलचैवितय

चरसातले ४ सुरेशपक्षिप्रपदेगुल्फयोसुरसातले तलातलेजघयोश्चजान्वोश्चसुतलेतथा ५ वितलातलेतथेर्वेने
घनेचमहीतले नाभौनभस्तलविष्कारो ज्यतिगोविदुः ६ ग्रीवायागुमहलोकोवदनेनुजनस्तथा ललाटेगुतपोलोकः
सत्पशीर्षिमहात्मनः ७ इन्द्राद्यावाहवस्तस्यदिदेवः श्रात्रयोर्विदुः आहुस्तुगिद्विशब्दनासायांमश्विनैविदुः ८ प्राणैद्रि
येतथागंधमुत्वाग्निस्मुद्भव तस्यद्वोरक्षिणीप्रोक्तेचक्षुःशशिदिवाकरो ९ पद्मगणोचदिवानक्तसंधेचोस्येववामसी मूर्ध्ने
धंखवाहाश्चहृदयेव्यक्तमेवय १० विकारकोशश्चद्रश्चमनस्तस्यमहात्मनः मतोविज्ञानशक्तिचगोत्रिंचानृशये ११ अश्रा
श्चनयेसृगजानलेष्वस्यमहात्मनः मनीषायामनुचाहर्विश्वासेमनुजविदुः १२ गंधवचाराणाद्याश्चसुरेविष्णोमहात्मनः कृष्णा
समुद्राःसर्वेपिनद्योनाडीषुसंस्थिताः १३ गिरयश्चास्थिसंधेषुतवश्चतनूरुहाः ब्राह्मणलुमेखनस्यवाहोः सत्रविदोविदुः १४
ध्रुवैवैश्यपदेशूद्रतलेसकरादयः गुह्यप्रजापतिचाहुटृषणमित्रमेवच १५ वैष्येचानस्थितप्राहुः श्वसितेचसदागतिः गति
वैयश्चजतूनांब्रह्मायुर्भूविजंभणे १६ तालुमापोसोजिक्वाशिश्रच्छंदासिवेहोः दृष्टयोयममृत्युचंदतानुदुगणान्दिदुः १७
मनोत्पादकोरीसायाहासस्तस्यमहात्मनः महतीजगतः सुष्ठुसस्येयागविमोक्षणे १८ लज्जोद्यौष्टमहाविष्णोर्लोभस्तथाथ
रोष्ठुके धर्माश्चस्तनयोराहुः दृष्टुचाधमपद्धति १९ यदेतत्सकलंलोकोविष्णोरगुचिनेयत् यत्किंचिदज्युताधारमित्येवतदि
चित्तयेत् २० मनसाचित्तेतप्येवमनःशुद्धिमवाप्नुयात् अत्राणस्तस्यचित्तलुशृण्वनिष्ठाः कथाशुभा २१ तस्यजन्मानिकर्माणि
नामानिसुबहून्यपि गीतान्यपितदर्थानिविलज्जाप्यनिशंसदा २२ गायन्साल्बदन्वित्यत्रक्रत्रापिसचरेत् अलभेतावताशुभः

मा. वा. पापनिर्हरणाय च २३ गुणानां कर्मणां वापि कीर्तने न गदाभृतः कलौ कलुषचित्तानां नारणां मल्यमधसां २४ गुणसंकीर्तने
 विस्त्राः सकला ध्यानस्थितिः विस्त्रो कैकनापि सर्वे वेदाधिकमत २५ नालिसंकीर्तिते नित्यं किंतस्य सुकृतः परः श्रुतम
 त्रीयथानार्यः सर्वलक्षणसंपदः २६ शरीरिणा गतासूनां यथा लक्षणं क्रिया विद्यो न पुरुषेषु सर्वे द्वियपरीक्रिया २७ न पुरु
 कस्य भार्येव पुसां वंध्या परिश्रहः यथे वापयशः पुत्रो क्लृप्तस्य वदुरात्मवान् २८ विष्णुभक्तिविहीनस्य तया जन्मानि यथा
 क्तिः पापनिर्हारे नाकोस्य महती विभोः २९ तावत्कर्तुं न शक्नोति पातकं पातकी जनः परेणाचारितं वापि श्रुतं न माद्य पावकं
 ३० नयस्त्वेतन् संदेहो न कस्यानपि ध्रुवं न जानति नराः किंवा नादस्य महात्मनः ३१ चरीतयमलोके तु नारकाणां समुच्छ्रितः
 अष्टाविंशति पुरुषाऽस्तुः कदा गद्यमलोकं तु नारदो भगवान् लुनिः ३२ कथं वा नारकाणां च उद्धरणं पापकर्मणा एतद्ब्रह्म ब्रह्मा
 श्रयं श्रोतुं कीर्तय ह्यहो नः ३३ ऋषिरुवाच परा तु नारदो गत्वा महात्मा विष्णुमंदिरं सुत्वा तु विविधैर्लोत्रैर्नारयणमनामय
 ३४ अनुज्ञातस्तथा तेन देवैर्द्रुसदनयथो दृष्ट्वा च जिष्णुतत्र स्थान् विशेषान् प्रचिंतयत् ३५ इतः परा तु गतव्यं मया कुत्रेति न
 रदः सर्वलोकामया दृष्ट्वा विशेषा अपि नृताः ३६ कदा षट्पृथुलोकौ ययमस्य तु महात्मनः स द्रष्टव्यो मये दानो न का अ
 पिदारुणाः ३७ विचार्यैव यथैधीमान्यमलोकं दुरासदं तत्रापश्यन् नोद्रीसि परीसयमनी महान् ३८ नारकाद्वारुणां श्रवणं
 शमां क्रदिता जगन् तन्नताम्रकयहस्था स्यावतश्च तन्नतः ३९ नैलज्जभेति रुच्छो संस्थाथमानां च्चिकचित् तैलयेत्र
 पीडयमानानि सुयत्रे तथा परान् ४० ऋकं चैभिर्द्विमानांश्च छिन्वा गानोसि पत्रकैः वज्रकालजलैकाभिर्गुग्धैः ककैर्महोत्तैः

४१ शिशुगौरैस्तयामस्यैर्किमिभिश्वसुदारुणैः वकैश्चपक्षिभिर्घोरैर्मोसोद्देजलवासिभिः ४२ विष्ठाकूपमहघोरिहिन्या
 गान्त्रणसंचितान् यमदूतेर्महाघोरैः पाट्याहिभिर्जसा ४३ शिलातलेपोथ्यमानाश्रुणितांगान्नानपि पाचितागन्धुयाक्ता
 पितसायः पिंडमश्रुतः ४४ तप्तक्षोससंप्रोतकर्णयुग्मान्कचित्कचित् सूचीपूरितजिह्वाश्रुजिह्वोसाटनदुःखितान् ४५ वल्हिवैषः
 शिलावैषः शस्त्रवैषश्चपोडितान् सुधयाचाश्रुतामांसान्वक्त्यायस्थाननलकान् ४६ व्याधिभिः पीड्यमानांश्रुभक्ष्यमाणान्
 कादिभिः क्वचिन्नाडनसंत्रस्तौस्तजैर्भर्जेनैरपि ४७ वद्व्यण्डभुजादंडानृष्टेजानुहताज्जनान् शस्त्रच्छिन्नागसंलिप्तस्यारुद्र्या
 रण्यनेकशः ४८ अंगारगशिमध्यनुपातितानश्वधातुकान् भूतरसः पिशुचाद्यैर्वीघ्रैः सिंहैःश्रुभिक्षया ४९ भक्ष्यमाणान्नि
 श्रेणोगान्तिरिपानिविचूणितान् क्वचिद्विषमगतेचतस्रपकचदारुणो ५० आकंठमग्नान्दुःखीतान्दुरूत्तारद्रुयाकुलान्
 श्रेचतस्तानिकमोणिसूत्रास्त्रापुनः ५१ तान्दृष्ट्वाकृपयाविष्टोभगवान्भारदोमुनिः अतिविस्मयभापेन्नोवाक्यमेतदुवाच
 ह ५२ नारयणेतिमंत्रोस्तिवागस्तिवशवर्तिनी तथापिनर्कैर्घोरैर्यतंतीत्यद्भुतमहत् ५३ पापानाकर्महेनानामलसाना
 दुयात्मना जीवन्हारिणामैवगतिनान्येहविद्यते ५४ विचौर्यैर्वसुदः खेनकृपयाकालचेतनः शिलाभारुद्भुमहतोवीक्षामा
 दायसुस्वरा ५५ सज्जगोहरिनामानिभृशमुच्चैर्मुदान्वितः गोविदनारायणवासुदेवमुकदृक्कृष्णान्धुतमाध्वनि ५६ नृसिंह
 वशहरेसुरैस्मशलोकेप्रजगन्निवास अनन्तवैकटदुरतशंकेसमस्तलाकस्यनिदानमूणे ५७ निंजनानंतगुणाकेशविद्
 पनिर्दोषजगद्धिहार निरूपन्तित्यावयनिर्विकारैरश्रयानतविचित्रकर्मन् ५८ दाशाहकृष्णखगवाहनवारिजासनाएपरा

मा. च. खिलगुरेजगतामधीश विश्वोदयस्थितिलयोधेगतिप्रद्वेति यावत्सुमोदमुदमपितवाजनां ५९ तच्छ्रुत्वानकस्थितेहेनो
 ४४ मासंतेशुभ उतस्थुयोतनास्थानान्मुक्तपाशाश्चसर्वशः ६० तस्मिन्सुष्यकारुढादिवरूपमनोरमाः दिवजमुः प्रजलयः
 सुवतोनारदमुनि ६१ तदायमपरोश्रुत्याजनांतस्ववर्जिता अभवत्तस्मिन्नादेवयमदूताः सुविस्मिताः ६२ तस्मीभृताकृतहीना
 यमप्येतन्ववदयत् धर्मेणटपितच्छ्रुत्वानादस्यविचेष्टितं ६३ आगत्यनारदाभ्याश्रजगादृतीविक्रलः नमस्तेनारदमुनेलौका
 नुग्रहकारण ६४ स्वस्तितेसुपरीपाहिल्वमेवातः परंमुने लोकनाथासुविप्रप्रालितेषापरोमया ६५ श्रुत्याजानात्वया चेषाश्रून्य
 आसन्तिक्रल आगताः सपदोलोकेनाशयानिबलीयसा ६६ अथवातेनभुंजतेतस्मात्वंशाधिभेषरे इतिकीनाशवचनंश्रुत्वासा
 नारदोब्रवीत् ६७ मावादीधर्मैजेतन्मयाकिमपिनोक्तं कस्माज्जातापुराश्रून्यानजनेहसुराजम ६८ स्वर्लोकंद्रुष्टुफामोहद
 वादिहसमागतः आर्त्तानां दर्शनेलोकैकैकपासंजायेद्युवं ६९ ममापिकरुणाजानाभुशतानांचदर्शने कृपयानिखलमना
 अवेचवैसभावतः ७० महिम्नातस्यनिर्यानियातायतनास्थिताः ययुः स्वर्गदिव्यरूपाः किंयमाद्यकृतं तव ७१ दुःखकसाद्भ
 वेद्धर्मवृथामां वक्तुं महसि ल्वतुरं नागमिषामिकदाद्यप्रभृतीति सः ७२ आश्रुत्वापियमस्तस्मैददेशांपसुदुःखितः एतद्विस
 पर्यंतसुरदोसितनृभृता ७३ अद्यप्रभृतिं ल्विप्रभवांशुकलहप्रियः यंयोमुनिस्तुकेलासधर्मेणदस्वपौरुषयो ७४ तस्मान्नामा
 मृतं नित्यं सेवन्निर्हृतिमाशुयात् नानेनसदृशेभेत्त्रैलोकिकेनास्तियतोमहान् ७५ स्मरतः स्मारयंतश्रुविस्मानोमाणि नित्यशः येस
 रंतिदिवारंत्रतेगच्छंतिहरः पद ७६ शौचचारविहीनाश्च ब्रह्मचर्यविवर्जिताः तपोहीनास्तानहो नानाममौत्रैकजल्यकाः ७७

भक्त्यांगतिमाप्तास्तेनतां सर्वेषु धार्मिकाः जिह्वायेवतेनेयस्यविस्मोर्नोमामृतं शुभं ७८ श्रुपंचोपिगरीयास्थानान्त्रकायोविच
रणा ७९ इति श्रीवायुपुराणे माघमाहात्म्ये द्वाविंशोऽध्यायः २२ दिव्यपुरुषाऋचः अतिभूरीणिकमोणिहृतान्यस्माभिरजसा
अनायासकृतेनास्यसुयज्ञस्यैवकर्मणा १ कथनमृनिव्रह्मर्षेणैतद्विस्मृतोवद शंडिल्यउवाच अनायासमहायासो न फ
लेतुप्रयोजको २ जंतुकर्मस्वरूपहिकारणतद्विदोविदुः गुरुत्वचलघुत्वचनफलेतुप्रयोजको ३ अपिवातिप्रयासेनगोदुग्धसा
ध्यमिथ्यना नहिनतावतालोकैः सर्वदुःखनिवारण ४ दुग्धमपिशा ईलदुग्धलोकैः नशस्यते लघुदीपोगृहेनिष्ठलमानाशयति
ध्रुवं ५ अतिधौतकास्यपात्रस्थूलमण्वपिनोत्तमः माघमासिजलसूर्यः सत्योप्यद्यविदाराणः ६ प्रभातेमकरभानौविचित्राकर्म
योगनिःपूर्वोक्तवर्तनापलुमाघस्तानसमाचरेत् ७ तेनसर्वाणिकमोणिहृतान्येवनसूर्यः अनुतापविहीनस्यसकलानिष्क
लाः क्रियाः ८ जलसेकविहीनस्यदलेत्प्रक्रियायथा अपिगोष्यदनीरेपियः स्नानकर्तुमिच्छति ९ प्रातःस्नातथाभ्यर्चमा
ध्वंपुस्तुषोत्तमे दिनमेकनयत्येवंकोटियज्ञफलं भवेत् १० भुक्त्वातुसकलात्कामान्विष्णुलोकैः महीयते सुवर्णोत्तसीपत्रेमाघ
वंयस्तुपूजयेत् ११ पत्रैकेकेनकोष्येष्टपूजितस्तेनकेशवः माघवप्रतिमाकृत्वामाघेमासिददातियः १२ सर्वपापविनिर्मुक्तः स
यातिपुस्तपद्दयोमाघस्तानधर्माणासाहाय्यं कुरुतेनरः १३ सोपितुत्फलमासाद्यमहत्फलमवाप्नुयात् अत्रैवादाहर्तीममि
तिहासपुरातन १४ लक्षणयाश्चसवादयाजकस्यमहात्मनः आशुर्वेत्पुणकाचिद्देश्याभूह्यस्यणाहृया १५ तस्याभुजगः श्रु
द्रोभृद्देशानामायुवावल्ती सालक्षणत्रलुस्नातास्थितागोरावरोत्त १६ बालैवैधव्यदुःखेनरुदतीचक्रुर्मात्रिका सतपनिपुरः

मा. वा. स्याप्यं वंधुभिः परिवारिता १७ आक्रंदती ते तो वीक्ष्य शैले स्त्रा प्रत्यपद्यत लुंती भुवितोपे न मुहुर्भ्रंती भुरेव ह १८ जडानाम
 पिकारुरगजायते तानुपशतां तदा चलस्र्णाणो वेथ्या स्वभुजंग भुवाच ह १९ कुलजानां च नारिणां देशेषु च सुदारु रूणा अवस्था
 त्रयमेवासीत् त्रेयं तु सुदारुणा २० कन्यात्वजो वत्यति त्वविधवात्वमिति त्रिधा पावशं च नारिणां दुःखमामरणातिक २१ मृ
 तापत्य च वै ध्वयं तथैवा पुत्रता स्त्रिया असहमेतन्नि त्रयै ध्वयतत्र चोत्तर वलियं शोचते तीवकस्यै दकर्मणाः फलं निवर्तते वा
 केनापि को वा वेत्तीति तामथ २३ उवाच स यशनामा भुजंगः सुखतवचः शृणु भद्रं प्रवक्ष्यामि त्वष्ट्रा सुष्ट्याः पुरहिजाः २४ देवानां
 च वेलोकानां हितार्थं मत्रकोविदाः शस्त्रज्ञानप्रभावाच्च जीवाणां च पुराकृत २५ जानतिकर्म च फलते प्रथवा द्युत ब्रजाः भुजंगा
 वचनं श्रुत्वा तथैवो मिति सा पुनः २६ तत्रागमजज्ञानदृढ्याजकनामैव हि जं पप्रच्छ तं तदा दीना प्रश्नकान्मानसा २७ लक्षण
 वाच मुने अहं दुराचार कुलया लक्षणं ह्यया तथापि ते द्यापात्रं पृच्छतो मनि बोधय २८ सा धूना समचि चाना समाः सर्वे जना
 भुवि दुर्गधो वासुगधो वा यथा वायोः समा भवेत् २९ मुने देशं य नारिणां त्वाती याती वदुः सहा कर्मणा जायेते केनेक न वास्य निवा
 रा ३० एतद्विस्तार्यै मे त्रसक्तपया वद सुब्रत इति तस्याः वचः श्रुत्वा याजको वाक्यम ब्रवीत् ३१ देवैकमेणिपि त्रै च नार्यः पाकं पु
 संस्थिताः अकस्माद्भ्रजसदुष्टा सुष्टभा डाद्युपस्कराः ३२ अज्ञाना द्वभयादपि कामा ह्यो भाक्त्वा चि त्स्त्रियः अवेदयित्वा गच्छन्ति
 तेन दुष्यन्ति सत्क्रियाः ३३ क्रिया लोपकारो ह्येताः पापादस्मादुरत्ययात् दृशामि मां प्राप्नुवन्ति सर्वा अपि न संशयः ३४ बाल्येपि यो
 वने वापि बाह्वैकै वाकदाचन तत्र यातु रुराणपनेनैव भिकासीत ३५ श्रमश्रापति वंधूना नित्वा चा सुदुःखदा एतत्सहायते

मा. वा.
 ४५

रामः
 ४५

नारियादूषयतिसक्त्रियाः ३६ वाल्यैवैधव्यमाप्नोतिसानारिनाप्रसंशयः ऋतुस्नानातुयानारिवालकानवलोकयेत् ३७
 लब्ध्वाततौहिर्गर्भतुवालानामुघातिनी एतत्कर्मसहायेनजसादृषितातुया ३८ मृतापत्यातथाभूलौवेधव्यंयौवेनेव्रजे
 यानारिजसादृष्टासर्वभंडानिससृशेत् ३९ सासमाप्नोतिवैधव्यंवाचकेसमुपागते याचानुकूलसहितापतिधर्मेषुसर्वेदा
 ४० बाल्यैवैधव्यमापन्नापतिहीनाभवत्यंलं सर्वासामपिवैधव्येनिदानंपुष्यसभवः ४१ शंतिप्रसप्रवश्यामिकमरणोस्यापिल
 श्यो ह्येतेनुक्रुषिंपंचम्यात्रतेशाखावशेषितं ४२ पापंगच्छतिनारिणामितिवेदविदेविदुः श्रुपेसवायनेदनेह्नेलक्ष्मीव्रता
 दिके ४३ मूलावशेषंव्रजतिरजोदोषोनसंशयः निर्मूलंतुव्रजत्याशुलक्षवर्तिव्रतेकृते ४४ रजसोस्यंमहतापनारिणाचन
 संशयः इतितहूचंनशुल्वापुनः प्रच्छलक्षण ४५ मनसाशंकिताभूत्वासादरमुनिपुगवं साधुसाधुमहाभागचिंतनेभयविदू
 लं ४६ लक्षवर्तिव्रतंचास्यविधानंकोट्टशंवदकृत्स्निन्नासेप्रकतेव्यंकदागस्यसमर्पणं ४७ उद्यापनेकश्यंकार्यंकिंफलतस्यवा
 मुने तथाष्टशुयाजकोपिलोकानाहितकाम्यया ४८ फलंविधानयत्सर्वतदवोचन्महामुनिः कालोहिकार्तिकोमासोवैशा
 खामाघएववा ४९ सहस्रगुणितंदनेव्रतमेतद्विकारिके तस्मान्कोट्टिगुणंदनेमाघमासिव्रतोत्तमं ५० तस्मादनंतगुणितंफ
 लंवैशाखमासिवै एतस्मिन्नासत्रितेययस्मिन्नासिसमाप्यते ५१ तस्मान्मासत्रयात्पूर्वप्रारव्यमिदं व्रतं अतिभमासिज्जर्वात्तस
 मासिंतुविचक्षणाः ५२ सहस्रवर्तिभिः क्रयोदणैर्विष्वेनहं दृगेनपथैलेनसम्यगुक्तैर्मनोरमैः ५३ यस्मिन्मासिसमाप्तिः
 स्यात्पूर्णायात्रकारयेत् पुण्याहवाचनंक्रयाद्वेदोदाचार्यमुत्तमं ५४ ब्रह्मणः कृत्विजश्रेवकुर्योत्तमं ५५ सतिलैश्चयैवः

सा च कुर्यादमेनयक्चच्छिजेः ५५ वत्पीदशाशतः कुर्यात्तपंशंतिविचक्षणः तपशास्यदशंशेनहोमं कुर्याद्विचक्षणः ५६ तपंशोक्तं
 नमंत्रेणपायसंचष्टान्वितं पलाशसमिधश्चैवमंत्रलेश्रवैश्वदेः ५७ घृतंचविष्णुगायत्र्याहोमस्यायंविधिमेतः कलशस्तुत्या
 स्थाप्यसविधानः सवल्बकः ५८ तत्तन्मासाधिदेवानाप्रतिमाः स्थापयेत्ततः कालोविष्णुस्तथावन्द्यैर्विद्वीप्तिनिशकारः ५९
 सूदः शेषोजगद्वापैतेजोरूपीमहेश्वरः निरंजनफलाध्यक्षोविश्वरूपीजगत्प्रभुः ६० सप्रकाशः स्वयंश्रुतिश्रुतव्यूहोजनाश्रयः
 पञ्चदशैतिविंशद्भिः पूजयेद्धरिं ६१ शिरोललाटेनेत्रेचकण्ठीनासामुखंभवेत् स्फंधौकंठेनोवाहूस्तेनोवक्षस्तथादरं ६२ ना
 भिः कटीचजघनेकु रूजातूचगुल्फके पादसदग्रंक्रमतोह्यगान्धैतेश्रपूजयेत् ६३ घृपदीपैतोदस्तोनेवेद्यंतुनिवेदयेत् आचार्ये
 मर्चयेत्पश्चाद्ब्रह्मकृत्विक्रपूजतं ६४ गौर्दातव्यासवत्साचसालकारगुणान्विता त्रिशत्यलकास्यपात्रद्वयेनपरिपूरितं ६५ सुवर्णव
 र्तिसंयुक्तं आचार्योपनिवेदयेत् अद्वादशपलंकांस्यंनशाष्टतसमन्वितं ६६ सुवर्णवर्तिसंयुक्तं आचार्योपनिवेदयेत् अथवातुय
 याशक्तिदद्यादावश्यकंत्विति ६७ व्रताभावेतुयादद्यात्कांस्यतुघृतपूरितं यावज्जीवंजीवमर्ताभवेत्येवमसंशयः ६८ जोदोषैवमु
 क्तास्यात्पूणमास्यादद्यात्तत्र ब्राह्मणभोजयेत्पश्चाद्द्विजशब्धंनकारयेत् ६९ याचैवकुर्वतेनारीतस्याः पुण्यफलशृणु अवाचा
 न्यपिपापानिरहस्येवद्वृत्तानिच ७० नश्यतितानिसर्वाणिव्रतस्यास्यप्रभावतः चाडालगामिनीवापितथाशूद्राभिर्माशैनी ७१ का
 रूकरजकादीनांसंगमाहूदृषिता ब्रह्मस्रत्रियैवेषेषुप्रणिलोभेनगामिनी ७२ मातुलेयपितृव्यादिब्राह्मणपुत्राभिर्गामिनी बालघ्नो
 वापितृघ्नोवायानापित्रैर्विधेः ७३ गोघ्नीचातस्करवापिजः संस्कारिणी वह्निदागद्वाचैवनित्यचाप्रियवादिनी ७४ पत्यौजीव

नित्यागरी मनेवाव्यभिचारिणी एवमादिमहापापैरुत्ताचकुलांगना ७५ कृत्वाचेतद्व्रतं पुण्यमुच्यते नात्र संशयः व्रतानामुत्तमंचैतस्त्री
 णामानवश्यकंत्विदं ७६ एकान्तिकाप्रदोनेपिविष्णोः प्रितेजसः कोटयो ब्रह्महत्यानां अगम्यागमकोटयः ७७ तत्रैवात्युग्रपापानां कोट
 योथसहस्रशः नश्यन्ति नात्र संदेहो नार्यावापुरुषस्य च ७८ किंलक्षवर्तिभिर्विष्णोः कृते चारुतिकार्येण किमत्र चहृनोक्तेनानेनसदृश
 व्रतं ७९ पुरुषोपि व्रतं कृत्वा पूर्वोक्तैः पापं संचयैः मुञ्चते नात्र संदेहो मधुशासनशासनात् ८० एतत्सर्वं मया ख्यातं प्रच्छंत्वास्तवमाने देवतं कु
 रूसुखं निष्ठुपयथातेरेचेते मनः ८१ इत्तितद्वचनं श्रुत्वा पुनः प्रच्छलक्षणा अज्ञानाद्दुष्टभावाच्चनविश्रांसोममेह च ८२ प्रत्ययार्थं ततो ब्रह्म
 न्मत्संशुक्रुमेधुना इत्तितद्वचनं श्रुत्वा याजकोवाक्यमब्रवीत् ८३ कथं ते प्रत्ययो भूयादिति तां करुणानिधिः सोचोवाच पुनर्विप्रं विस्रयो
 सुखलौचना ८४ नच वै धव्यमापन्नो रोदिसिषा कुमारेका तस्याः पतिः कथं जीवैध्वं चैव गच्छति ८५ तथा कुरु मुनिश्चिष्टदयाशम
 वतो धनं इत्तितद्वचनं श्रुत्वा याजकोवाक्यमब्रवीत् ८६ अद्यैव मकं प्राप्नोभास्त्वं लोकाभास्करः माद्योयच तथा मासः सर्वं क्रतुफलधिक्क
 ८७ तत्राद्यंतं क्रतुस्नातलब्धं तेनातुलं फलं स्नानं कृत्वा परिणं कृत्वा देहि चास्मै मृताय च ८८ तेन जीवेदयं नूनं ब्रह्मघ्नो यं युगपि च तस्मा
 दयं राजयस्मरोगेण च मृतिगतः ८९ तथापि माघमासस्य पुण्यादुज्जीविताद्भवं दापयित्वा हरेर्गतिं कां स्यात्तत्र त्रैलोक्ये च ९० जीवपत्नी
 भवेदाशुयावदासराणिकं लक्षणं वचनं श्रुत्वा जलस्रष्टुचवागतः ९१ स्नानं विष्टव परिणं कृत्वा देतसै फलं मुदा तस्य पुण्यप्रभावे
 न तत्सराणां देवोत्थितः ९२ भुजंगं स्वप्रेषयित्वा नीत्वा पात्रं च कांस्यकं कुमारीं दापयामास वै धव्यस्यापुत्रो य ९३ एतत्पुण्यप्रभावेन कुमा
 रोः सापिशोभना यावज्जीवं जीवपत्नीव भूवचहपुत्रका ९४ कुमारी शोभना नाम तत्पतिः करुणो जनः न द्वाधवास्तथा सर्वे तु शुभुश्चैवलक्षणात्

मा. वा. याजकं चैव संप्रीताजसुस्ते संनिकेतनं लक्षणासापि दासेन भुजगेन च संपुता ९६ माघस्नानं तथा द्वात्वात्रमेतच्च कारसा तनस्तुम
 ४७ रंगं प्राज्ञादासस्तस्याः सहायदात् ९७ गंयोनाममहागजश्रत्रवतीवभूवसः सालक्षणाचतयती सर्वलक्षणसंपुता ९८ वभूल्लो
 कविद्याताजीवपतीसुपुत्रका तस्माद्योमायजंपुरायसहायार्थकीर्षति ९९ तद्धर्मस्य फलं प्राण्यमुच्यते नात्र सशयः नित्यस्नानेन
 शक्तश्चेत्तत्कुर्वन् च दिनत्रये १०० द्वादश्यांथसप्तम्यापूणमास्यांथैव च सोपिपूषणं फलं प्राण्यविष्णुलोके मर्त्यभूते १०१ अथवापौषण
 मास्यावा माघस्नानं चैव द्वयः तावन्नात्रेण मुक्तः स्थानात्रकार्यो विचारणा १०२ संध्यावन्तियकर्मैर्दमहापातकनाशनं योनस्तानि
 दृढोभूत्वा मकरस्थे दिवाकरे ३ ब्रह्महासतु विज्ञेयः सर्वकर्मसुगर्हितः नारीवापिनरोवापिनस्तान्त्रारुणे देये ४ रोवं नरं कप्राण्यनिह
 स्त्राभूत्सप्तवर्गे गद्युपहतोयस्तु पादौ प्रक्षाल्य वाग्यतः ५ धौतवस्त्रपरीधाय त्रिराचम्य च वारिणा गायत्र्यां भ्रिंतं चाभः प्रोक्षेयन्सूधैवे
 हिजः ६ सोपिस्नानफलं प्राण्यमोदते विष्णुमंदिरे इति श्रीवायुपुराणे माघमाहात्म्ये त्रयोविंशोऽध्यायः २३ शंङित्य उवाच माघमासे
 नुसंप्राप्तमकरस्थे दिवाकरे पूर्वोक्तविधिना स्नानात्कोमलैस्तुलसीदलैः १ माघवंतु समभर्चस्तुलासंतवराजतः माघवप्रतिभा
 दत्वाभोजयित्वा हिजोत्तमं २ एवं द्वात्वा मासे मकं त्रते मेतत्समापयेत् कोरिजन्माजितं पापनिर्घृयारिखिलसंपदः ३ भुक्ते ह क्राम्ना
 न्नांगं श्रुपुत्रपौत्रादिभिर्हेतः सकोटिकुलमुद्धृत्य विष्णुसायुज्यमाप्नुयात् ४ कलौ कलुषचित्तानो नरणायापकर्मणा माघलाना
 जिते षांसर्वाद्यौघविनाशनं ५ सर्वदुःखापशमननिदानं सर्वसंपदां प्रातर्माघे तु यः स्नात्वा सद्धन्नाधवमर्चयेत् देता वै मे विवशुद्धत्वा
 यानि ब्रह्मसनातनं शीतान्नो नाचसाधूनां स्नातानामरुणे देये ७ यो ददातीं धनैर्वह्निं बह्निं लोकां सगच्छति माघे मकरे भानौ प्रातः स्ना

नपरोन्तरः ८ तैलाभ्यंगपरित्यागीतश्चोवैपत्रभोजनः कांस्पयात्रपरित्यागीविष्णोर्लोकमहीयते ९ योर्षयेत्वाघमांसतुविष्णवेपरमा
त्मने सशुंडितलिपिष्ठं च सोपमत्स्योर्विमुच्यते १० माघेमाघव रूपं तु सौवर्गीतुददाति च सतुमोक्षमवाप्नोति कलमुद्धरते शतं ११ यो
माघे शिशुमारस्य प्रतिमां तु द्विजातये मृतापत्याख्यदोषेणामुच्यते नात्र संशयः १२ सुवर्णकोटिभारतुर्यो दद्यात्कुत्सजागले तु सुख्य
त्वभते माघे गोपीचंदनदानतः १३ यो माघे वैश्वदेवांश्च तदुलानि ददाति यः पूर्णायुष्यमवाप्नोति न कं नैव गच्छति १४ दृतप्रस्थतु यो
दद्यात्माघे माघव वस्त्रभे अलस्मीमयसं तु च जयेदह्नान संशयः १५ तिलदीपतुर्यो दद्यात्सूर्याण्यो विष्णुमंदिरं कालमस्तु जपत्याश्रममुधु
सूदनशासनान् १६ यो दद्यात्सूत्रदानं तु शीतार्ताय हिजातये पूर्णायुष्यमवाप्नोति विष्णुलोकं च गच्छति १७ तांबूलप्रत्यहं दद्यात्माघेमा
सिद्धिजातये दरिद्रद्राषितामुक्तो महदैश्वर्यमनुयात् १८ यो दद्यात्तिस्रपात्रं तु माघस्तानपरोन्तरः तिर्धृत सर्वपापः स ब्रह्महपीडा व्यपोद्ह
ति १९ यो माघे तु वृंहिः स्नात्वा माघवस्य महात्मनः यः कुर्यात्ब्रह्महतीं पूजानपुनर्जीयते भुवि २० रंभाफलैरिष्टुददधैः पुष्पैर्मनोरमैः स
कृद्वापूजितो विष्णुः पूजितः कोटिवत्सरं २१ एकस्मिन्वादिने यस्तु प्रातर्मोघे जलान्नृतः सणश्रुत्वा होरिं व्याकथं याश्चात्र मनोरमां २२ स
वीचौघैर्विनिर्मुक्तो विष्णोः सायुजमानुयात् अत्राप्युदाहृतो मनिहासपुरातने २३ यच्छ्रुत्वा मुच्यते पापैः पूज्यं नृणां जितैः पुरा
नुदास्तेण नाम लुथको लोककंठकः २४ सायुवनवासी च कालमृत्युरिवापः पक्षिणाश्च मृगाश्चैव मत्स्यान्कृमाश्च कर्कशः २५ ण
गात्सूषकांश्चैव गोधानत्सुपदिहिनः जालैः शस्त्रैश्च गणैश्च भङ्गुमूकैः शिलाकर्णैः २६ लानैर्वेधनलैश्च श्रनथाफ्रुत्कारलोष्ठकः
सारसैः सह चैर्हत्वा जीवनमापसः २७ पांथकात्वाघेनेत्यं चारुतिर्धनुर्धरः ग्राम्या नम्रत्वं हि नोत्वा गवादीनप्यहर्निशं २८ ह

मा. व. त्वाखट्टनिमके. रस्यापात्वालुब्धकोष्यं वृत्तिहीनस्तथाप्याशीन्महताकर्मणाधमः २६ कदाचिन्माधमासेतुप्रातर्मेत्स्याभिकांश
 या सारूपवनेरस्येपुण्येक्षेत्रेकुटीके ३० उपविश्यजलेजालगलाग्राहीविरुज्ज्वच प्राङ्प्राप्तपृथीत्वानुपुनरादातुमिच्छति ३१
 प्रातः स्नानुतदाजमुत्रौह्यणब्रह्मवादिनः सारूपमहापुण्यामघिमकरगोत्रौ ३२ तस्यांस्नात्वामहापुण्याः कात्स्निकमैनिवसे
 च तत्तीरस्यमूलेतुसम्यग्भ्यर्चकेशवं ३३ गालवात्वमुनेसेतुमुश्रुवुश्रुहरेः कथा तदाचमर्करः कश्चिन्सारस्यविहंगमः ३४
 शरैउभोसमाश्रित्यतदांगत्सेवेतिष्ठतः श्रुताताभ्यां कथादिवाक्षणाकमानुराधतः ३५ क्षणज्ञानंतयो रसेनियम्योनिगयोरपि
 पश्चात्स्वभावंचाल्पासुलेमर्करस्तदा ३६ शास्त्रानुसारंक्रांतासारसग्रहणे च्छया गृह्णतामर्करेनोपिपक्षीपक्षौविधूयच ३७
 साकपपातहरिणप्रातर्नद्याजलेतदा जलेनिभेनोचमृगौतदासासमर्करेदो ३८ विमानपतनगज्योनिगरुढोदिव्यरूपगो गा
 यमानोचासरोभिलुब्धदृष्टिपशंगौ ३९ तौदृष्ट्वालुब्धकः पापीविसयोः फुल्ललोचनः निवृत्तौदुष्टभावेनगालवपयपृच्छत ४०
 मुनेदृष्टंमयाश्रयंमेत्स्यानादातुमिच्छता शास्त्रामुगः स्वगश्राथैवाहुस्मउभेगौ ४१ क्षणस्थिततायोरस्यमर्करः पुस्रुवेतदा
 जग्राहसारसंचापितेनसादृपपातच ४२ मुगयत्तौजलेमद्यौयानारुढोदिवंगौ तौदृष्टोविसितोभूत्वादुष्टभावंविरुज्ज्वच ४३
 तत्रशुकोमोविप्रदंतवातिकमुपागतः कोतौपुराखगहरीकेनवाकर्मणाभुवि ४४ तिर्यग्योनिंसमापन्नामुक्तौकेनचकर्मणा
 तच्छुश्रूषोश्चश्रद्धालोः पृच्छतोवदविलरात् ४५ लुब्धकस्वचः श्रुत्वागालवीमुनिसप्तमः नमुवाचसहात्मानपश्चात्तापमुपयु
 षं ४६ पश्यतामेव सर्वेषांस्नानार्थेसमुपयुषा शृणुलुब्धकवक्ष्यमिति योर्हेत्तातमंजसा ४७ स्वयंपडितमान्वोयंमर्करस्तुपुराहज

भेठीनसिकुलीनीयंमर्कटः कनकाकूयः ४८ संत्यज्यापरकमीणिशृण्वतांचहरेः कथां निद्रांचक्रेद्विजेद्राणांहासपूर्वेदुःग्रहः
 ४९ पौत्यक्तानिकमीणिथैर्नित्यान्यपिपाषिभिः कथाकथेत्यहरहृदितियेडितमानिभिः ५० मूढानेतामहाश्रयैवेदतिब्रह्मवा
 दितः हासकरेत्यनुदिनेषां दोषानुदीरयन् ५१ उक्ताचनेनचदतिसभामध्येदुःग्रहो नतेषांसंततिः क्वपिपापप्रीत्यनुकाक्षि
 ता ५२ तेनदोषेणपापीयान्नस्यकलत्रयेपिच नार्कीयाननांभुक्कतिर्येन्येनिशनेनच ५३ भूत्याभूत्वापुनश्चायमर्करीयेनिमा
 श्रितः माधेनुदीपदानेनसिलेवतुजन्तनि ५४ जन्मन्यस्मिस्संश्रान्तापूर्वजन्मस्मैतेहरेः शालाग्रेवसताचपिश्रुत्वाचेमांकथां
 शुभां ५५ येकुर्वतिकथोपेक्षंष्टयांपंडितमानिनः तिर्येयेनिसहस्रेषुजायंतेनराभुवि ५६ प्रसंगानुप्रसंगेनप्रसंगायसमागतः नदा
 नानुहिलुत्वापश्चात्तांपंशंणयौ ५७ पुनश्चयेनिजादोषाच्चापत्येनविदूषितः पुलुवेविहग्राहीतेनसाकंपपातच ५८ प्रातमा
 धेजलेदेवालिमज्जचमृतिगतः जातिस्त्व्याक्षराभूत्वावाज्जमानांहेः कथा ५९ प्रातमाधेजलस्यशीसुक्तायंदिवमागतः क्ष
 त्रवंधुः सारसोयंसदाभोगेषुलोलुपः ६० वैशालीकार्त्तिकीमाघिनस्नातोनेनलुस्यक अस्नात्वाअप्यदत्त्वाचएतास्त्रितियेयमग
 ६१ किमुतान्याश्रनिययोवृथानीताश्रकिक्रुवे कदाचिदध्वनः श्रांतमाधेवमासैवेद्विजं ६२ ब्राह्मणभोज्याभ्यं पुण्यस्यास्य
 प्रभावतः जातिस्मरः सदेहेस्मिन्नस्मादोषालुयोनिता ६३ अंशुश्रावशालोगेमाघमाहात्म्यमुत्तम निवेदेदस्मिन्नापेदभूवेज
 न्कृतेस्मान् ६४ विधिनामर्कटप्रसूतः प्रातर्माधेजलेमृतः पापान्मुक्तेविहंगोथयानारूढादिवयौ ६५ एतत्सर्वसमाब्जानलु
 व्यगच्छयथास्तुव शुतनत्दीरित्वाधः पुनर्गोलवमब्रवीत् ६६ जन्मप्रभृतिपापीयानहेहिंसापणयाः नर्कचिदपिजानेहसु

मा-वर्तते नैव मल्लतं ६७ पापचारस्य मे मुक्तिः कथं वा स्यान्मुनीश्वरः कियद्वावर्तते चायुते तन्मेव दसुव्रत ६८ इति लुव्यवचः शुभग
 ४९ बोवाकमब्रवीत् इदानीं सर्पदष्टोऽसि न जानास्य न्यचितया ६९ ते मुहूर्ते दद्याद्धर्मगणं च भविष्यति इदानीं माघमास ७०
 शुक्लत्रयोदशी ७० कालश्च प्रातरे वायंतस्माच्छ्रीं नदीं व्रज संसृत्य माधवं देवकु रुस्नानं यथाविधि ७१ पश्चात्तदंशोऽशुभ
 कथं विष्णोर्गहात्मनः पुत्रमित्रकलत्रादौ समतां त्यजचे तसा ७२ हरेरचितं समाघाय भक्त्या त्यज कलेवरं मुक्तिं विना तूना
 धवश्च प्रसीदति ७३ इति तद्दूचनश्रुत्वा गालवस्य महात्मनः ततो हृष्टमना भूत्वा स्नात्वा नद्या यथाविधि ७४ माधवे मनसा वेश्या
 लंवे च गुणैतथा कथां तदीं तां श्रुत्वा नाको द्वाहा ह्यचितनं ७५ जहौ कलेवरं तीर्थे क्रमात्साल उपस्थिते विमानं दिव्यमारुह्य जगाम ह
 रिसंदि ७६ स्वगोहोर्लुव्यकश्च दुर्मता अपिते त्रयः माघसानस्य माहात्म्यात्कथायाश्च मधुहिषः ७७ पश्यतां मे वसवेषां योगि
 नामपि दुर्लभां गतिं प्राप्नुमहात्मनः क्षणेनैकदिने न च ७८ कुशे रस्थजनाः सर्वे गालवं मुनिपुंगवं तुशुर्विविधैस्तोत्रैर्विसया फुल्ल
 लोचनः ७९ तं प्रत्यूचुर्मेहात्मानं संतोषाकुलचेतसः माघस्तान्प्रभावश्च कथाया अपि वैदोः ८० प्रत्यक्षेणैव दृष्टो भूच्चित्रं चित्रमहा
 वतु अयमर्थः पुरासाकंशस्त्रगम्यो भवेत्सुते ८१ प्रत्यक्षमभवत्सूनुना कृपयानव समागमो हि महानो सद्यः सेमाय कल्पते ८२
 सर्वधर्मा महद्भिश्च त्रेयासस्माः सहस्रशः नेपि शस्त्रकथालोपैर्वैकी कुर्वन्ति सज्जनाः ८३ स एदिष्टाश्च ते घर्माज नान्वैशुद्धचेतसः
 पुनर्निनात्र सदेहो न पुनर्निदुःग्रहात् ८४ पुनश्च श्रोतुमिच्छामो माघमाहात्म्यमुत्तमं यद्यदस्ति विशेषो तत्र तद्दृश्यते निघे ८५
 नानेन सदृशो धर्मो नानेन सदृशतपः नानेन सदृशे यज्ञ इति नेमि रूतमा ८६ बहुशः शृण्वतांतां च दृष्टि नो द्यापि विद्यते को नु तेषां

भगवत्कथालापामृतं पिवन् ८७ मनोसिचप्रसन्नानि पापान्यपि गतानि च गालवस्य मुनेः संगत्संशया अपि छेदिताः ८८ प्रुश्रुपूणा
 च शिष्याणां वद विष्णोः कथां श्रुत्वा इति श्रीवायुपुराणे माघमाहात्म्ये चतुर्विंशोऽध्यायः २४ गालव उवाच यः स्नानि माधव प्रीत्यै प्राण
 मोघे बहिर्जले संपूज्य मालतीपुष्पैर्विष्णुलोकं महीयते १ गीतापाठं तु यः कुर्याद्द्विहाघे जलानुतः तस्य पुण्यफलं चतुर्विष्णुनापि
 न शक्यते २ विभूतिविश्वरूपं च यश्चाध्याय ह्यपठेत् तस्य पुण्यस्य विस्मयं वदन्तो मनिशमता ३ विभूतेर्विश्वरूपस्य यः पादपठते नरः
 माघे पाण्डुनिर्मुक्तो दिव्यै वैश्रगीयते ४ श्लोकां पठते यस्तु माघे मासि जलानुतः ससप्तकुलमुद्यत्य स्वर्गलोकं महीयते ५ प्रातः
 स्नात्वा शुचिर्भूत्वा यः पादपठते नरः सैकं विंशति कुलैः सत्यलाकमवाप्नुयात् ६ माघे स्नात्वा तु यः कुर्यात्पाठं श्लोकद्वयस्य च एकनपा
 पनाशः स्याद्द्वितीयां चोक्तं मानुयात् ७ माघे स्नात्वा होमपूजयस्तु श्लोकत्रयं पठेत् एकं संसृतेर्नाशो सायुज्यं च द्वितीयतः ८ मुक्तिं
 ददाति वै विष्णुर्ऋणो शेषेण माधवः माघे चाध्यापठने प्रातः स्नानेन चोषसि ९ तस्य पुण्यफलं चतुर्विंशति कुलकल्पशतैरपि तच्चाध्या
 यद्वयं नित्यं प्रातः स्नात्वा तु यः पठेत् १० ब्रह्माद्यैरपि देवैश्च विष्णुना शंभुना तथा न शक्यते फलं चतुर्विंशति कुलकल्पशतैरपि ११ माघला
 नंदरेः पूजा गीतापाठः स्वयंपदि एकस्मिन् दिवसे यस्य मुक्तिस्तस्य केरस्थिता १२ स्नात्वा तु मृदमालिप्य प्रातर्माघे बहिर्जले सहस्रना
 मभिः पूज्यः कृतकृत्यो भवेन्नरः सहस्रनामपठनपूजा कालितु यः पठेत् १३ तदंशानां भवेत्सुक्तिः किमुते सैमहात्मनः १४ मालाच
 केन वायस्तु पूजयेन्मधुसूदनं कोटिं सवत्सरं विष्णुः पूजितस्तेन विष्णुः पूजितस्तेन निश्चयः १५ यो वा नाम्ना सहस्रेण तोतुमिच्छति माधवं तावता नेनैव
 पुंसामुन एव न संशयः १६ एकं श्लोकं पठेद्यस्तु नित्यं भागवतोद्भवं तस्य पुण्यफलं चतुर्विंशति १७ पूजयेन्माधवं देवं प्रातः

मा. व. माघेजलाहुतः पृथग्भागवतशास्त्रमुक्तिभेतिनसंशयः १८ गजेन्द्रलोत्रपठनं कुर्यान्माघेजलाहुतः तस्यविष्णुः सयंप्रीणन्दत्तोष्ठाब्जोरा
 थान् १९ श्लोकाधेश्लोकपादवर्णित्यभागवतोद्भवः यः पठेत्प्रातस्तुत्यायसजीवन्नेचमुक्तिः २० यद्वेदेलिखितशास्त्रपुण्यभागवतप्रभं वर्ततेन
 द्रुहंपुण्यसर्वेशमाधिसंमतं २१ यः प्राक्सूर्योदयेस्नात्वा कृत्वा माघवपूजनं माघवस्तवपूजेन यदि लोनिहिरिं सकृतं २२ विष्णुसर्वपापानिकुला
 न्युद्धत्यसर्वेशः सवितुर्मंडलं भित्वा विष्णोः सायुज्यमाप्नुयात् २३ माघवस्तव राजतुमाधेनि तं परेत्नरः तेनेष्टुतेन दत्तं च तेनैश्वर्यं सुश्रुतं २४ वेष्णो
 नामसहस्रस्यद्विगृह्यानुयमफलं तमफलसमवाप्नोति माघवस्तवराजनः २५ कुशोः स्थाजुषुः श्लोत्रमेतन्नहापुरणयत्योक्तं द्विजोत्तमः
 माघवस्तवराजतुश्रोतुमिच्छामहेवयं २६ किं फलं तस्य पठने केन लोके प्रकाशितं गालवउवाच पादौ प्रक्षाल्य वाचम्यकृतन्यासः कृ
 तासनः २७ श्लोत्रमेतन्महे नित्यं माघे मासि विशेषतः आदौ नत्वा गुरुत्सर्वोत्पन्नोऽप्यश्रितो २८ पापंचपुरुषं ध्यायेत्सद्यो दक्षराह
 सतः ब्रह्महत्याशिरास्त्रं च तर्णितेयमुजहयं २९ सुरापा नहृदा युक्तं गुरुत्स्य कटिद्वयं तस्यै योगपदद्वंद्वं मंगप्रत्यंगपातकं ३० उपपा
 तकारे माणरुक्मसश्रुविलोचनं खड्गचर्मधरुक्मस्योपायेवितयेत् ३१ नाभिसुस्थानतः पश्चाद्वापुर्वीजमनुस्मरन् षड्भोगचक्र
 गनात्सुभगवतमनुस्मरन् ३२ ततो हृदिकारुत्स्यवन्दिमडलगहरिं त्रिकोणचक्रगर्कं भगवतमनुस्मरन् ३३ देहस्थपापपुरु
 षं निदेहेद्दग्निनातः पश्चान्मूर्च्छिकारुत्स्यस्थितवत्स्रामंडले ३४ चतुर्दले स्फाटिकांभं सृत्वा चामृतवृष्टिभिः अज्जाव्यसकलं देह
 प्राणायामतश्चरेत् ३५ गायत्र्या चैव मंत्रेण पांचांगन्यासमाचरेत् माघे वनिहृदित्यस्य न्यसेन्मूर्च्छिके शवे ३६ नारायणं शिवाय
 च नेत्रयोर्बुधं तथा विष्णवे नमः इति च वेदे स्त्राय फलतः ३७ मंत्रमेतत्प्रयोगं सर्वपापेण पशंतये भुक्तिमुक्तिप्रदं दृष्ट्वा सर्वेण

विनाशनं ३८ अच्युतानंतगोविंदप्रणतानिविनाशनं देहिमेयमनःश्रुद्धित्वन्नामसमरणाद्धरे ३९ हृषीकेशजगद्वापि त्स्तेसा
क्षिन्दयतिधे इन्द्रियाण्यनुकूलानि सदाधर्मेषु मे कुरु ४० यश्च सुषुप्तः सूर्यगश्रुत्स्यीदः सूर्यमेवितः दर्शयिस्व महावाहो सदमेधर्म
यद्धति ४१ दिशूपी च श्रुतिस्थोयं सर्वप्रत्ययमोचरः वर्तेयस्व कथालापिश्रोत्रे मे श्रुतिवोधितः ४२ नासत्यरूपी भगवान्नासंस्थो हरि र
व्ययः नासंमेवनेयस्वाश्रुदिवेत्वात्पादसौमे ४३ जिह्वात्मवरुणस्त्वंचमाधवानंतशक्तिधृक् जिह्वान्तवसस्वो देवर्तयस्व महाप्रभा
४४ प्राणपानात्मको विष्णुस्त्वक्स्यशोत्सामहाप्रभुः त्वक्स्यशोत्सामहाप्रभुः त्वक्स्यशोत्सामहाप्रभुः स्वनामा भगवान्सर्वव्या
पिनमहाप्रभुः त्वत्सकाशात्प्रदृत्तं च पांपशमयाच्युत ४६ वायुगोवायुनामंत्वजगत्सारव्ययाच्युत वायुभूताहृतं पांपशमयाच्युत
माधव ४७ असुस्थितो भवा विष्णुः सात्माजीवनप्रदः अपभूता चैकृतं पांपशमयाच्युत माधव ४८ तेजस्थितो वह्निनामास्वयंजा
निस्त्वमादिहृत् तेजोभूताहृतं पांपशमयाच्युत माधव ४९ भूमिस्थितो भूमिनामाजगदाधारकेशव भूमेर्भूताहृतं पांपशमयाच्युत
माधव ५० महान्महद्गतो विष्णुर्जगद्धेतुर्जनादनः निदानं कर्मणो विष्णोः शमयाच्युत माधव ५१ यश्चाहं कारो विष्णुर्जगद्धेकारोका
श्रयः अहंकाराहृतं कर्मशमयाच्युत माधव ५२ मनःस्थितः कामरूपी प्रवर्तकनिवर्तकः मनसा तुहृतं पांपशमयाच्युत माधव ५३
बुद्धिस्थो बुद्धिनामं वेधो धात्मा हरिरीश्वरः बुध्या तु यत्कृतं पांपशमयाच्युत माधव ५४ वाक्स्थितो वह्निरूपस्त्वधुणाश्चान्निराश्रयः
वाचाहृतं महापांपशमयाच्युत माधव ५५ हस्तस्थो भगवान्निष्पुहस्तगः पुण्यविग्रहः यद्वृत्ताभ्यां हृतं पांपशमयाच्युत माधवः ५६ यः
पादस्थो जयंताहो भगवान्नारुडासनः यत्पद्भ्यां चैकृतं पांपशमयाच्युत माधव ५७ गुह्यस्थितो गुह्यरूपी प्रभविष्णुर्मापतिः यस्त्रिभ्र

नक्तं पांशमयाच्युतमाधव ५८ हेरुकुक्षहरेकृष्णशंखचक्रगदाधर संवेदासर्वतोमहांकुरुमाधवस्सणं ५९ वेदनेत्रमहामीनज
 लेवरुणपाशनः यादोगणेश्येदेवेशकुरुमाधवस्सणं ६० वामवामनविद्यात्मन्वलिधिसिवेदोहे कृपालयस्थलेषुलंकुरुमाध
 वस्सणं ६१ त्रिविक्रमत्रिकालत्रिधामत्त्वत्रयीमय सर्वोश्रयकव्योक्तिकुरुमाधवस्सणं ६२ महाविष्णोवृषिभृदंज्रकल्पमहा
 नखदुर्गाठविग्रहादिभ्यो कुरुमाधवस्सणं ६३ यदंशुदकलालमावलंकडूवेदिनी वरहोद्यनिमित्तयकुरुमाधवस्सणं ६४
 शाङ्खन्वमहावीरानारयणपणपर प्रमादोत्यान्महादुःखानुकुरुमाधवस्सणं ६५ अनस्यगभर्तृपणियेयात्रिगोत्रज योगोपाय
 विहीनस्यकुरुमाधवस्सणं ६६ सनक्तुमाकपिलहयग्रीवजनादेन देवहेलनवधेभ्यो कुरुमाधवस्सणं ६७ समस्तजादाद्यास
 वेदेवभयापह घोरोभ्यो न केभ्यश्च कुरुमाधवस्सणं ६८ धन्वतेरेचिदानंदस्वरूपिन्विश्रभेषज अपथ्यजान्महादुःखानुकुरुमाधव
 रस्सणं ६९ विजितात्मन्महाशक्तवैलियशतृषाव्यप द्वंद्वोदिभ्योमहादुःखानुकुरुमाधवस्सणं ७० कृष्णद्वैपायनहरेर्बुद्ध कल्किश्रु
 भप्रद अज्ञानादिभयानित्यकुरुमाधवस्सणं ७१ केशवाच्युतगोविंददामोदरजनादेन प्रातःसंगमध्याह्नैकुरुमाधवस्सणं ७२
 कालसूत्रमहाविष्णोपद्मनाभजनादेन प्रदोषदुष्टकालेभ्यः कुरुमाधवस्सणं ७३ श्रीवत्सकांचनश्रीमच्चक्रपाणेभयार्तिहत्रअ
 ज्ञाननिमित्तिरानित्यकुरुमाधवस्सणं ७४ वासुदेवजगद्घोनेजितामित्रचतुर्भुज ममाज्ञानद्वेतात्पापानुकुरुमाधवस्सणं ७५ वेदस्सण
 जगत्राणसत्यवाक्सत्यविक्रम अचूताच्चमहापापानुकुरुमाधवस्सणं ७६ समस्तपातकधंसिन्सर्ववस्थानियामक त्वद्विस्मृतिभ
 यात्पापानुकुरुमाधवस्सणं ७७ पानंदपरब्रह्मसत्यवोधामकाव्यय अध्यानात्तमहापापानुकुरुमाधवस्सणं ७८ सर्वकतोसर्वस्स

क्षिप्रशिवरूपशिवप्रद अशिवस्तानराहित्यात्कुरुमाधवरक्षणं ७९ यत्तद्वदत्तभृशयत्तमुग्रसमाधन क्रियात्यागान्महापापात्क
 रूमाधवरक्षणं ८० भक्तप्रियाखिलाधारपुण्यकीर्तिनिगमय अलेसुमहोदोषालुकरूमाधवरक्षणं ८१ निंजननिराकारनिर्गुणानेन
 निश्चल गुणत्रयकृतायापात्कुरुमाधवरक्षणं ८२ क्षेत्रक्षेत्रद्वतःक्षेत्रक्षेत्रदूररूपकार क्षेत्रजाचमहापापात्कुरुमाधवरक्षणं ८३
 उन्निष्ठप्रसपनाच्छेन्नियन्तुंजल्विजंभयन् यथापेत्क्रियतेतस्मात्कुरुमाधवरक्षणं ८४ दक्षिण्यादर्थेत्तोभाद्राभयाद्दुष्टसंगेतया
 कृताचमेपापात्कुरुमाधवरक्षणं ८५ आलस्याद्दुष्टभावाद्द्वामोक्षापायोनसाधितः अपराधाद्दयासिधोकुरुमाधवरक्षणं ८६ आग
 म्यागमनात्पापादमस्याभक्षणाद्दिभो अकार्यकरणाद्वापि कुरुमाधवरक्षणं ८७ भोगलोल्यादुराभ्यासाद्दुष्टानां च समागमात् प्रतिग्र
 हादुराचारालुकरूमाधवरक्षणं ८८ अग्नित्यागाद्दुर्लाचसंध्याकर्मदिलोपनात् अपूजनाज्जगन्मूर्तेकु रूमाधवरक्षणं ८९ एकाद
 श्यशानात्पापाद्द्वैतद्वैतचिद्भ्रुक्तिः श्राद्धकर्मपौरात्यागात्कुरुमाधवरक्षणं ९० वेदभ्रंशद्रुतभ्रंशात्कर्मभ्रंशाद्दुराग्रहात् निन्दनाद्
 रुसाधूनांकुरुमाधवरक्षणं ९१ अनाश्रयादनध्यापाददानहनुजातक अविश्र्वासादुरीर्नित्यकुरुमाधवरक्षणं ९२ दूषणात्कलफ
 न्यानां विवाहस्यचविघ्नतः आशाच्छेदान्महावोहेकु रूमाधवरक्षणं ९३ भार्यद्वयपरित्यागादकस्माद्दुष्टचेतसा एताराभिमर्शाच्चक
 रूमाधवरक्षणं ९४ मेरुमंदरसमात्यापादुपपायाथपानकात्ब्रह्महत्यादिपापाच्चकुरुमाधवरक्षणं ९५ इतीदंकीर्तिपुण्यमहाया
 तकनाशन दारिद्र्यनाशन धन्य आयुष्यं च यशस्करं ९६ यद्दृष्टं परतेनित्यं माघसानेद्विजोत्तमः यन्माघेचकृतपुण्यं कोटिकोटिगुणभ
 वेत् ९७ नित्यं प्रातःपठन्मर्त्यः शुचिः शान्तिं जेतैः देवैरपि स पूज्यः स्यात्सर्वे लोकोत्तरोत्तरः ९८ माघवस्तवराजंतु यः पठन्नियतः

माच शुचिः सपुमांस्त्रिषुलोकेषुस एवस्थाज्जगद्देनः ६६ पठतस्तवाजस्यग्रहादिव्यथाभवेत् माधवस्तवराजोपपापगुल्मदवानलः १००
 ५२ धर्मीदिमोसपयंतपुस्तथेसकारण यःपठेतुण्यकालिषुत्वराजमहामनु १०१ कल्पकोठिसहस्रेषुमोदतेविष्णुमंदिर इति श्रीभाग्य
 पुराणेभाष्यमाहात्म्यपंचविंशोऽध्यायः ३५ गालवउवाच एतत्त्वोत्रमहापुण्यवशिष्यायमहात्मने वेधा उपदिदेश्चातिथीकर्मजशा
 कतः १ कृषीरस्था ऊवः कुतोवाभृतुत्रशेकोत्रहिसिष्यायमहात्मने शोकनाशकथमभूदुपदेशात्रजापतिः २ एतदाचक्ष्वेनात्रह्यः
 श्रूषणांमहात्मने गालवउवाच कोपाशोभमहातेजाविश्रामित्रीमहातपाः ३ ब्रह्मर्षित्वं समासाद्यवसिष्ठाधिककाक्षया तपस्तेपम
 दाधोरदिव्यवर्षीयुतंततः ४ चसिष्ठादधिकंमेनेह्यात्मानं चपोवलात् कदाचिदिद्रुमदसिदैवेद्रोदेवसेवितः महदेश्वर्यंसपत्नोदेवे
 द्रोवाक्यमप्रवीत् भौभोदेवाः समासीना ऋषयः शंसितव्रताः ५ कोजीवेषधिः कोजीवः कोवाब्रह्माभिधोमतः ब्रह्मर्षीणां चकः श्रेशु
 देवर्षीणां कउजमः दंभयाष्टष्टामहात्मानो ब्रूत प्रश्नस्य चोत्तरं सदस्येवंमहात्मानो बलासूदनचोदिताः ७ नारदंचोदयामासुदातुप्रसु
 तं हिजाः तैरर्त्तसोमहाप्रोशो नाद्वैवाक्यमप्रवीत् ८ सचसर्वेसभामध्यंजलिः सत्यभाषणाः नारदउवाच तिर्यकश्चिन्नुषुभु
 मिषुवधेषु च ९ भारतीरमणश्रेष्ठोजीवेष्योयः परः पुमान् परब्रह्महोः साक्षाद्देवद्वीपमापतिः १० ब्रह्मर्षीणां वसिष्ठाय वेदेवेदा
 गणरागः देवर्षीणां महं विद्वानिति मेमतिनिश्चयं ११ सभ्यास्तुतुषुवः सर्वे श्रुत्वानारदभाषितं अयमर्थो वेदसारः साधुसाध्विति चाब्रु
 वन् १२ विश्रामिन्नुतुक्कुत्वावसिष्ठाभ्युदयस्तथा उवाचोत्सभामध्याच्चलदोष्टो विनिदयन् १३ क्रोधात्तातप्यमानस्तनानादस्य स्य
 भाषणं यद्यपीदमृतमोक्तहोर्ब्रह्मेति नान्यथा १४ तथा जीवाधिको वापु रत्सत्यनसंशयः ब्रह्मर्षीणां चसिष्ठश्चैवर्षीणां महोत्तमि १५ ११३

चित्रमेतद्व्यंश्रोकं ऋषिणानेन संसदि कथमात्मप्रशंसावाक्तापंडितमानिना १६ मार्कंडेये स्थिते प्यस्मिन्कलस्थीपिनि संसदि
द्विद्यमानेन सभा मध्ये भृगो ब्रह्मर्षि संज्ञमे १७ कथमश्राव्यः नाम्नत्तव सिष्टेनाभिमानिता नारदः सत्यवादीति प्रसिद्धं भुवनत्रये १८ आत्मानं
वाक्यं श्लोति सनकादिषु सत्सुपि ब्रह्मर्षित्वं मया प्राप्तं तपसा दुश्चरणे च १९ किं न जानाति लोकोपं प्रथिते भुवनत्रये तपसो भृगि शः श
क्ति ब्रह्मणा समविक्रमः २० किं वशिष्ठो न जानाति त्रिशु क्विषयोपमां स्पृष्ट्वाप्यथौ न भाले वष्ट्यापंडित मानिनां २१ त्वं न जानासि किं विप्र
नारदेति च विश्रुतः त्वया न द्विस्रुतं पूर्वं विचार्योद्यपुनर्वेद २२ इति महत्तं श्रुत्वा प्रहंसंतमुवाच ह भवतश्च वशिष्ठस्य विवादांतपिता महः २३
तथैव वचसा संद्यो हारिष्यति न संशयः ब्रह्मणः सद न गच्छ वशिष्ठेनापि संयुतः २४ स एव वेना सर्वे स्य श्रुणु गाधित नूद्रव इति न ह च न श्रु
त्वा देतोच्चारणागद्गदः २५ ॐ प्रेतुत्कावोसंश्रुतं समाहु यदं द्रितः वसिष्ठोपि सहनेन विश्रामि त्रेणार्थी मता २६ साकं ययौ ब्रह्मसदो
विसर्गो सुहृत् लोचनः अपश्यता महात्मानो ब्रह्मणामुनि सेवितं २७ प्रणमं च क्रतु सस्य लोके स्रष्टुमेहात्मनः जानन्नपि स्वयं ब्रह्मणु
नीन प्रच्छसन्मनाः २८ किमर्थं मागता व भ्रवंतौ लोकपूजितौ युवयो एनेने खिले वदंतं कारंति २९ विश्रामि त्रेण सदा च ब्रह्म
संताम्रलोचनः अन्योन्याधिक्य बुद्ध्या द्वौ विवादस्योपस्य ३० तवाभ्यां समापत्नावावाला द्रष्टुमोप्सितौ यच्च यवच्च लोका नो वे
तां नारदो ब्रवीत् ३१ निर्धोपसत्यमेवोक्ता कलहं चावयो हेन विश्रामि त्रेण वचः श्रुत्वा ब्रह्मवाक्यमथा ब्रवीत् ३२ विश्वादेनि गणयः का
यस्त्रिभिः साक्षिभि रल्लितः तस्माच्छिंषताया स्स्य अगस्य च समाहूय ३३ इति ब्रह्मविनिर्देशो विश्रामि त्रेण मद्रुतं नागलोक मवाप्स्यथ
नागं द्रुमुनिपुंगवः ३४ अन्योन्याधिक्य विषयवसिष्ठस्य ममापि च विवादाभून्निर्णयार्थं सास्यथै हि समाहूय ३५ इति ब्रह्मविनिर्देशो ब्रह्म

मा. वा. तिकप्रगल्भिनः तस्मादागच्छन्तेशेषसत्यं ब्रूहि सभागतः ३६ इति तद्वचनं श्रुत्वा विश्वामित्रमुवाच सः न मया शक्यते गंतुं धृतो मूर्खः सहस्र
 ५३ तः ३९ लोकभोगेन्द्रराजागच्छन्निप्रते सुखं पश्चात्सत्यं यो धीमानिति ते न निराकृतः ३८ सूर्यमया व्याचक्रोः स्वदृशो तं निवेद्य च सो
 ष्याहनमपशक्यं गंतुं लोकहितेच्छया ३९ नियुक्तो हरिणा पूर्वयज्ञार्थं मुनीश्वर कालज्ञानाय जगतां तस्माद्गच्छेति तं मुनिं ४० अग
 त्यस्य यो धीमान्स्वर्गाणि निराकृतः मुनीन्द्रमाह व्याचक्रो निवेद्यात्मीयं संस्थितं ४१ अगत्स्वपि न माह वै मुनेः पूर्वसि निति त्वयि हिरण्यसि
 शोदये न कटवस्साविकुंच्यते ४२ नीतापश्चाद्वाद्देहहलाते पुनस्तुत्या प्रसार्थं स्थापिता भूमिः पूर्ववद्दरेण जसा ४३ सस्कारत्वाद्बद्ध
 यः पुनः संकोचिताश्चिनिः लोम्ववस्थापनायाद्दिग्जा अपि विष्णुना ४४ दक्षिणोत्तरतलेन स्थापिता च यमत्रादि तत्राह दक्षिणांशया
 स्थापितो स्यान्न जितं ४५ निराकृतं तत्तलेन ब्रह्मलोकं पुनर्यथौ एतद्दृशान्मखिलब्रह्मरोशय न्यवेदयत् ४६ तेनागता इति श्रुत्वा स्वा
 धिकारोऽसंस्थिताः वसिष्ठप्रथमामासं त्रीनाहूय सत्रिभिः ४७ एते मेहात्मभिः शोघ्रसमागच्छेति वै पुनः सापिशेषातिकं गत्वानमाग
 च्छेति चाब्रवीत् ४८ स्वाधिकारं निवेद्याथ न शक्यमिति सो ब्रवीत् तदेतद्द्वचनं श्रुत्वा वशिष्ठो ब्रह्मनंदनः ४९ स्वदंडं स्थापयामास लो
 कोद्बहनकर्मणि दंडेन च छेत्ते लोकभारे तेन सहायथो ५० ततः सूर्यसमासाद्य तमागच्छेति चाब्रवीत् स्वाधिकारं निवेद्याथ न शक्य
 मिति सो ब्रवीत् ५१ तच्छ्रुत्वा प्रहसन् देवसि शो ब्रह्मनंदनः ५२ उद्यादिनिदाने त्वेपीं सूर्ये शेषिपत् ५३ परे नैव यथापूर्वसूर्ये द्वायं कृ
 तं सति सहायथो च शेषेण सूर्यो लोकपिता महं ५३ दक्षिणांशतो गत्वामुनिप्राप्य निवेद्य च स्वदृशो तं यथापूर्वं तमागच्छेति चाब्रवीत् ५४
 स्वाधिकारं निवेद्याथ न शक्यमिति सो ब्रवीत् अगस्त्यस्याधिकारेषु स्थापितः स्वकमडलुः ५५ कृते चारकपात्रेण स्वकृत्ये समुनिस्तथा

सांकचसूयशेषाभ्यां ब्रह्मलोकमथायौ ५६ त्रीनाहूययौ शो प्रवसिद्यो ब्रह्मणः पदं उपवेश्याथता ब्रह्मा विवाहं चतोरथ ५७ निवेद्यनि
 श्रितं ब्रूते चेतानाह पितामहः त्रयस्ते ब्रह्मणा दिष्टा विश्वमित्रमथा ब्रुवन् ५८ नशक्तिस्ते पुराचारी तस्मादाहूतकर्मणि असद्भारानयो
 दुःस्नानाहूयसमायौ ५९ अनेनयुवयोर्विप्रसुहमन्यतस्य च आधिक्यं तवियैवेभेनष्टच्छपुनमुने ६० ब्रह्मस्य त्वमेवेति त्रीडयानिश्च
 लोऽभवत् तृप्तो भूते गधिपुत्रे द्वियानमस्रुलेपि च ६१ ब्रह्मणा चाप्यनुज्ञातायुः स्थानयथाक्रमं आतजोज्वल्यमानः सन् विश्वमित्रे त्रय
 योभुवं ६२ एतं त्वानुमंत्राय च वसिष्ठः स्वाश्रमं यौ विश्वमित्रस्ततः क्रोधाद्वसिष्ठस्य हि तं स्मरन् ६३ ब्रह्मणश्च प्रतीकारं चिंतय नपसि स्थि
 तः तपसस्तु महिं सैव प्रतिष्ठं चकार ६४ एतस्मिन्तरे कश्चिद्राक्षसो लोकं टकः तपसा तोषयामाशकारं लोकशंकरं ६५ शंकरोपि
 विचार्यथ पापिष्ठो येदम ब्रवीत् देहाहारवसिष्ठा यदुष्टमानुषमासनः ६६ सैनैव कर्मणसेवे गतिं सांयतिनिश्चयं त्वन्न निर्भेवितो तेन क
 र्माणेन निश्चयं ६७ इति तस्मै वदत्वा तत्रैवा तर्धीयत विश्वमित्रस्तानुष्टेव सिद्धाहितको सया ६८ तस्मै ददौ त्वं पूर्वैक रीष्यति न
 पोमहत् एक्षसो मोक्षमुद्दिश्य कश्चिन्नैकस्य कं टकः ६९ जगत्पाराहित्यं मोक्षं प्रापदुःप्रहात् मुक्तिं गोल्लसिलानां यो ब्राह्मणाद्याः
 सहस्रशः ७० आक्रम्यानु भविष्यामि तासु हं देवुषासः इति तदुष्टमनसा तपोदुश्चरमाचत् ७१ स्यात्सत्यचिको लो नं मार्गाद्भूश
 यन्न हं दद्याम्यसैव त्रुते न हंते भविष्यति ७२ तस्मान्नाथा वं चास्मै शंकरो दत्तात्पराक्षसे सरक्षसो लच्यवर श्रचाभु विदुष्टधीः ७३
 उपायात्सवतिष्ठाय दानुमानुषमसिषं विश्वमित्राश्रमं प्राप्नः सहजां तमचो दयत् ७४ तच्छ्रुत्वा वचनपश्चात्सतोषा कलमानसः आग
 तं राक्षसंधोरसु पापं सो ब्रवीत्सुनिः ७५ नृपः कल्माषपादोस्मि तस्य ह्यैपवती शिता गृहं च्छ भवानाश्रुसुदः पात्रविशादः ७६ अत्रिरेणस्य

मान्वा कालेनपितुः श्राद्धं भविष्यति पुरोहितो वसिष्ठश्च तत्राच्छतिनिश्चयं ७७ तद्वात्स्रपटने वेदे हि मानुषमामिषं ततो मनोरथे ते तु भविताना
 ५४ त्रसंशयः ७८ इतितेन समाजज्ञे जगामाथ सराक्षसः कल्माषपादसद्वनसूदरूपी च दुष्टधीः ७९ पश्चादल्पेन कालेन तेनाहतः पुरोहि
 तः वसिष्ठः श्राद्धदिवसे हाजगाम नृपालय ८० ततो मध्याह्ने लयां किंचिन्मंदायिते ली ब्राह्मणान्भोजयामास स नृपः श्रद्धया लितः
 ८१ तदा सराक्षसः यापिवसिष्ठाय महाभनेभ्ये यंचामिषसायं दुष्टमानुषमामिषं ८२ ददौ पश्चाद्दक्षिणे पिशात्वा दुर्गंधतो श्रुचिमां
 समानुषमिषं वैकोपात्ताम्रविलोचनः ८३ शापं देदौ चूपायां सैत्वायाय दूजमामिषं मानुषत्वाद्भवाश्रुत्वां रक्षसामानुषाशनः ८४ मुनेः
 कोपत्पयस्यापि ज्ञात्वा सूदः पलायितः नमयेदं कृतकमदृश्याशापं देदौ मुनिः ८५ अविचार्य पुनस्तस्ये पुनः शापं ददामहं इति चाज
 लिनानीरसादाय स्थित आश्रुवै ८६ भार्यानिवारयामास गुरीत्यन्वबोधयत् भार्यानिवारितो नीरपादयुग्मे व्यचिक्षिपत् ८७ ते तदग्ने
 चतयादौ अभूत्कल्माषयादतः श्रापदत्वा वसिष्ठे पिशात्प्रमप्रत्यपद्यत् ८८ ततः सराक्षसो भूत्वा वेने चासीत्सभूमिपः रक्षसी योनिमाप
 न्बविष्यामि त्रभूत्सुभूमिपं ८९ योनिदोषाद्दुष्टबुद्धिं चोद्ययामास चित्रघा दुर्जनादंडसाध्याहिनगुणो न कदाचन ९० अयं स्वभावतो दुष्टो
 मुनिश्च द्रुद्राग्रही विद्यमानसुसंपत्सु दृश्यामानो विद्यो जितः ९१ त्वया द्यास्यततो दंडः कार्यः सम्यक् न संशयः पुरा नेन नृपः शप्तस्त्रिंश
 कुश्रष्टयुश्रवाः ९२ चंडालं समापन्नो दिवि देवे नि एकृतः मच्छेषो भूतदशोपितसैस्त्रे प्रकल्प्य च ९३ स्थापितो दिवि चाद्यापि दृ
 श्यते चो वोजैः गत्वा तदाश्रमं रात्रौ तस्मात्सुष्टुथी वीपते ९४ शक्तिं ज्येष्ठान्शतं पुत्रान्भक्षयेति च बोधितः योनिदोषात्सभूषोपिरा
 त्रौ गत्वा तदाश्रमं ९५ समाधिस्थो वसिष्ठोपितानुत्रांश्रैव निद्रितान् भक्षयामास पात्माश्रणेनैव महाबलः ९६ अरुंधती स्तोत्राथ लु

कृतीबहुशोभुवि आर्तस्वंगतः कृत्वावसिद्धो ब्रह्मनन्दनः ९७ पुत्रात्मृतांस्तोदृष्टुशोकानलविद्वेषितः मूर्च्छामापमुहूर्तेनपुनःशोक
 दुरोदह ९८ किमर्थीविधिनादनापुत्रसंपत्सुबावदा हुतासेनैवविधिनादयाहीनेनवाकृतः ९९ तथैवजन्यतःशुद्धःसदाचारदया
 लवःआयुःस्येनपश्यामिकारणंविधिना १०० शक्तभगोदयोजातस्तोतिष्ठक्रियाकुर गच्छभद्रकशर्थलमयासाकनदौव्रज १०१
 नाप्रियचोदितंकापिमाशयामिकदाचन कुतोवासेहविच्छेदःकुतोलाकांतरगतः १०२ शून्यानीवकुशीराणिकथंपश्यामिचान्वह
 कालोमध्यन्दिनकोजातःस्वात्वागच्छगृहात्रनि १०३ भुस्वमांवाधैतैसुहृकोवेतामावदिष्यति किंभुताश्चक्रुमारमेकानुदृश्यवदासह
 ४ निवीधंवर्ततेचांतलुंबालेस्थलंत्विदं चसुहीनेनविधिनादुर्जनालोककरकाः ५ नदृष्टानिकरस्थामपुत्रादृष्टिपथगताः पनलु
 तिभूमोसःशिवेवसस्तनाडच ईप्रक्षिपन्वासुपिंडानिहृथनेत्रेनितानाडयन् कुरीराणयथेतेषांवेदृष्टुदृष्टापुनःपुनः ७ तत्रतत्रादृष्टयाच
 केपुत्रपुत्रेतिवैरुदन कुडलानिचदिव्यादिगृहीलाकूर्यतिक्षणां ८ क्षणतृष्णीगलद्वेष्यारोत्रिशेषमनीनयत् वांधवाःप्रातराणप
 संत्वेसंपमंसात्वयत् ९ माधेमासिमृतांनंचस्वपुत्राणांमहात्मनां कथंचित्कार्यामासतेषामेवोद्धैदिकं १० प्रत्यहंचगृहगच्छ
 न्मातःपुत्रानथाह्वयत् प्रलपन्नपत्नित्वनसालंसंचकारह १११ मरणाद्योद्यमंचक्रेविषपूर्वेचभुक्त्वात्र भुंक्तंजीरैविषतस्यभो
 क्तव्यत्वाद्धिकर्मणः १२ प्रविवेशानत्प्रश्चान्मरुंदारसन्निभं शंभोभवत्तदवन्दिभोक्तव्यत्वाद्धिकर्मणः १३ मेरुशृंगसमारुह्यपा
 ताथसलेमुनिःततोपिनमृतेंप्रापथेक्तव्यंनतिवर्तते १४ सिंहआघ्रादिवदनेप्रवेशमृषिचिच्छति जगृहनेनमाशासुमृगाःक्वणिकदा
 चन १५ गीर्वाध्वोदरेपश्चात्पयोधोसपयानह तत्रापिनमृतिंप्रापभोक्तव्यत्वाद्धिकर्मणः १६ पश्चात्सद्भमथादायशरच्छेत्तुमथघतः

माः वा ब्रह्मेवात्राजगामाथस्त्पुत्रमनुसंलयन् १७ उवाचश्रुक्लापासंभ्रान्तंभ्रान्तंपुनःपुनःनिविधातगमहाकंपवंशात्वनपूर्वकं १८ बलि
 ५५ शंत्यजद्वैवाद्यात्सदातद्वशवर्तिनेः यत्प्राप्तं तसुखंदुःखंसंगतेगुराक्रमेण १९ चक्षुष्मानीयमानोचक्षुष्मानिवसवैशः ईशदत्तं
 चभोक्तव्यंमयूदैः किमुतापरैः २० चक्षुष्मानीयमानोचक्षुष्मानिवसवैशः ईशदत्तं
 मनःकृत्वाजनाननुदुहोवली नासास्त्रास्त्रास्त्रिध्यावध्यानाम्निगुणाह्वय २१ पापपुण्यस्यभारं चवाहयत्यनिशहरिः कस्यदेवतिरा
 कर्तुंशक्तेवाकुतश्चन २२ इत्यादिवहुभिर्वाकैः सतैलेश्रयितामहः दुर्लभशमयासावसिष्ठस्यमहात्मनः २३ पुनःपप्रच्छब्रह्माणिसि
 खोब्रह्मनंदनः संततिर्वाक्यभूयाद्भिष्टद्विदितः पर २४ नमेकोप्यवशिष्टोभूतुत्रेषुमहत्स्वीय कृत्वाचंसंतेर्दृष्टिशमदुखचमामक
 २६ इतिष्ठस्तश्चाद्ब्रह्मा ब्रह्मविदावः पुत्रान्स्वगतान्ब्रह्मन्नासत्स्वानप्रभावतः २७ यगत्वाननिवर्तितेतां गतिं प्रापुरोजसा पुनरुज्जी
 वनेनेषां कुतः शक्तिर्भविष्यति २८ तस्माच्छक्तेश्चभार्येयगभिरीलोकासुंदरी विश्वामित्राद्याभूयः पुनरेतां गताभिर्गो २९ हनिष्यति न
 संदेहस्तस्मादेनां महा मते मनुनां नेनतां ससुषोतां गभिरीं मुने १३० माधवस्तवराजेन उपदिष्टेन विष्णुना तेन गुप्ता सुषोतां गभिरीं
 वंसराससः ३१ विश्वामित्रकृता माया निश्चिंतु भविष्यति माधे मकरे गोभनौ कुरुभ्रांथं यथविधि ३२ तेन विष्णुर्भवेद्विष्णुर्वासरूपे जना
 देनः इति तं बोधयित्वा तु देवैर्मन्त्रमनुजं ३३ ब्रह्माय योततः पश्चात्स्त्वमानः सुरेभ्यैः शोकं त्यक्त्वा वसिष्ठोऽपि सवराजेन गभिरीं र
 क्षयामास हृष्टात्मा कुर्वन्माघजलालुति तेन पुण्यप्रभावेन योत्रो भूष्य पराशरः १३५ तस्माज्जोरो महाविष्णुर्वासरूपे रक्षायतिः ददौ मंत्रं
 च योत्रायं सोऽपि आसाय चावदत् ३६ इति क्रमाद्भुविलातः सर्वेऽक्षारो ह्ययं मंत्रागमप्रकारस्तु कथितस्तु मुनीश्वराः १३७ इति श्रीवायु

पुराणोपाधमाहात्म्येषु शोध्यायः २६ गालवउवाच विश्वामित्रमहात्मानं ततो हत्याशतं मुनिं पीडयामास नित्यं तं परिवार्योप्यहर्नि
 शः १ कुर्ध्वकेशविरूपाक्षा ऊर्ध्वबाहुभयंकरः निश्चिंतं च तं पंचनिःश्रुतं तं भयाकुले २ गच्छंतं प्रखलंतं च धावंतं च महाभुनिं दु
 दुभयतः शोभ्रप्रमस्यातिक्रमेव सः ३ तमुवाच ततो भीतः स्त्राह्यस्मादिति सादरं ५ ततो वृहस्पतिः प्राहनमेशक्तिरिति सुदं ४ एवं निरुह
 त स्तेनधिषणातिक्रमाय यो तमुवाच ततो भीतः स्त्राह्यस्मादिति सादरं ५ ततो वृहस्पतिः प्राहनमेशक्तिरिति सुदं ४ एवं निरुह तस्तेन
 रुणातिक्रमाय यो ६ तमुवाच ततो भीतः स्त्राह्यस्मादिति सादरं ततो पाशधरः प्राहनमेशक्तिरिति सुदं ७ एवं निरुह तस्तेन स्स्येसां
 निक्रमाय यो तमुवाच ततो भीतः स्त्राह्यस्मादिति सादरं ८ होदश्रुतं प्राहनमेशक्तिरिति सुदं ९ एवं निरुह तस्तेन सोमस्यातिक्रमा
 यो ९ तमुवाच ततो भीतः स्त्राह्यस्मादिति सादरं ततो सोमश्रुतः प्राहनमेशक्तिरिति सुदं १० एवं निरुह तस्तेन देवेन्द्रस्यातिक्रमे
 तमुवाच ततो भीतः स्त्राह्यस्मादिति सादरं ११ ततो वज्रधरः प्राहनमेशक्तिरिति सुदं १२ एवं निरुह तस्तेन रुद्रस्यातिक्रमाय यो १२ तमु
 याच ततो भीतः स्त्राह्यस्मादिति सादरं श्रुत्वा रुद्रः सहगणैस्तत्रैवांतरधीयत १३ ब्रह्महत्याशतं पृष्टे धावंतं मनुधावति ततस्तुष्टावत रु
 द्रं भगवंतं महेश्वरं १४ ससारख्या महः शोभयन्त्वात्मः स्मृतिशत्रवः दुद्रुवे स्वागतो रुद्रस्तस्मिन् भूमे नमो नमः १५ यन्नाम सारणात्पापदुद्र
 वे च दुतंततः अतो रुद्रोऽसि भगवन्स्तेषु भूमे नमो नमः १६ क्षयाय सारो गदीत्यतो द्रावयेत हरः अतो रुद्रं वदंति त्वामुनयः शंसित
 व्रताः १७ रुद्रं द्रावयेत यस्मात्तस्माद्रुद्रविदुवृथाः नमस्तस्मै भगवते निदानायाश्रयाय च १८ रुद्रं मार्गमिति प्राहृस्तत्कार्गभाति वै स
 ता अतो रुद्रमिति प्राहुः सतः सन्तार्गहंतव १९ रुद्रेति त्वामतः प्राहृस्तस्मै धूर्जये नमः रुद्रावणविधौ शुभ्रैः प्रहृषिदे जनाः २०

मावा यस्तारः पावकीयस्माद्भुतुभ्यंभोगमः त्रैपुराणं चैदस्यानां यतो वाय्वविमोचनं २१ यतो गन्तितो रद्रो मूदुसासिनमोतमः रुदिति
 ५६ ज्ञानमुद्दिष्टं तद्वात्यस्माद्भुततः २२ वंदं येन रुद्रमिति न मस्तस्मै नमो नमः रुद्राः क्रियाः समुद्दिष्टा सासाक्षी यतो हरः २३ अतो
 वंदंति त्वां रुद्रं नमस्तस्मै षडध्वज रुद्रश्चरुदितिरुक्तैस्तुतुष्टोरुद्रो महाप्रभुः २४ माध्याजयेति गायत्री तमुवाचानोऽक्षगः ततः सदान
 देसंगं प्राणमाध्यां महाभुतिः २५ स्तान्नां रुद्रं प्रतिष्ठाप्य संमक्सं पूज्य भक्तिः गायत्री च जजापासोपब्रह्मविदेवतां २६ वेदमा
 तुर्जया न्नाध्यां स्ताना दुद्रस्य स्थापनात् ब्रह्महत्याशतेनापिततो मुक्तो सुनीश्वरः २७ ततः प्रभृति गायत्र्या विष्णुमित्र ऋषिर्मतः गोवधा
 दुर्जपापनिशुद्रपापनिर्णयि च २८ तानि सवीरिण नश्यंति गायत्र्यै कजपाद्भुवं गायत्री योजयेत्साधे स कंदं गुलिपर्वणि २९ प्रातः
 स्तान्नाशुविभूत्वा ब्रह्महत्यां यपोदति गायत्री जपते यस्तु नित्यं माधेजलाप्लुतः ३० न लिप्यते पातकेन पद्मपत्रमिवाभसा सात्त्वामा
 पेजपन्वेदमातरु द्विजो जमः ३१ सर्वांस्त्वनवानवाप्नोति सर्वयज्ञफललभत यो वेदमातरं नित्यं मासेषु न्येषु वैपठेत् ३२ लक्ष्मिनेकेन
 लभते राजसूयाधिकं फलं माधेमासिजपन्त्वास्तु तस्मात्कोटिगुणलभेत् ३३ यो वेदमातरं नित्यं माघे स्तान्नाशुविदेवते कृष्टरागादि
 निर्मुक्तः परं सिद्धिं मवाप्नुयात् ३४ विश्वामित्रस्तपः सिद्धिं गायत्र्याश्च प्रभावतः प्राप्य संतोषमापेदेस्तु वन्माघफलपुनः ३५
 मंत्रवर्गी तु नश्चापि वसिष्ठाधिककाश्याया दुश्चरुतपस्ते जपन्वे वेदमातरं ३६ दिव्यबष्ठिं सहस्रं वैवर्षाणां क्रोधविहूलः
 मुष्टिमात्रमयश्चूर्णं आहारार्थं प्रकल्पते ३७ तपस्तेजः समुद्रतो वहिरुर्ध्वं ददाहसः श्रील्लोकानभितो ह्येतादिशः प्रज्वालया
 न्महान् ३८ इन्द्रस्तु भयमापेदे तपसास्यमहात्मनः किमुद्दिश्य तपस्यैषः प्राप्य मत्यदमिच्छति ३९ ततो विघ्नसतो कार्यद्रुतिदेवैः

सुमंत्रितैः कामंचेप्रेषयामासतज्जोविघ्नसिद्धये ४० तस्याश्रमंययोधीमान्नाधवेनसुसंगतः पुष्यभासमाक्रांतांस्तस्काभमप्र
रोदितः ४१ अकारोन्माधवः सद्यामोहकं न्महतामपि दृष्ट्वाकालं वसंतं किमेतदिति चिंतितः ४२ इंद्रद्वयमिति ज्ञात्वा कामं चागत
मित्यपि व्याघ्ररूपं समास्थाप्य तं कामं सासंरोगरां ४३ जिष्टद्वयानुद्रुतवांसि दृष्ट्वा दुद्रुवे सारः कोपाशो नो गधिपुत्रो जज्ञे मामागतं मुनि
४४ ततश्चाधिकमित्येते देवे द्रायन्यवेदयत् एतः संभाप्रविष्टो सोचिंतां व्याकुलमानसः ४५ प्राहं केन तपोविघ्नो भवेदस्य महात्मनः
दुःखेनैवोदितेश्चैक्रे प्राह देवद्रुमूषेणो ४६ शृणु शक्र प्रवक्ष्यामित्यजदुःखं सुखश्रय जयान्महं मुनिं तु कापक्षे नैव योषितां ४७ महाका
कुरु शक्र त्वस्य जसं देहमजसा महानोपि हि मुह्यति मायया योषितां द्रुवं ४८ पुरुरवा सुनो द्रुश्रमैत्रावरुण संस्रकः ह्रस्वमागदः शतनु
श्रमनुजाः किमुनापर ४९ चंद्रसूर्यो समाहूय राजनो भवतौ त्विति आशापय महाबाहो द्वैयुद्धं कुरु तस्त्विति ५० कुर्यां तौ प्रजापि
दापरस्य राजये च्छया विद्रवंति जनाः सर्वैराजविग्रहजो जनाः ५१ साध्वीरूपं समास्थाप्य सहैते श्रपलापिताः तदाश्रमं च सायाद्विगोस्य
चाती वंसुदरी ५२ तदैवपतिपुत्रादेः स्यामहं विरहागुश नदाचातिथि काले तु सायांद्देहगते ५३ शेचंतो एतिपुत्रादीन्यायं तस्या
तिकंशनेः तदाचातिथ्य कालत्वादीनां भाचशुचानुरा ५४ कृपया विष्टचिचः सन्नानिथ्यमेकी स्थिति तदाचते प्रवक्ष्यामि च्युनमागं व
लानि शि ५५ कृपया स्याम स्वभारं प्रसूते योस्यामि मार्गणे पितृभ्रातृसुनादींश्च चंतीं प्रतिपठति ५६ आर्तानां मंगहीनानां मंगलानां च
सागतिः सद्राजा च महानोपि च तेषां लविर्निर्णयः ५७ तस्मान्नामद्यं संस्रतमेवं विप्रलंभेय एत्राकाशो मुनींद्रितु सुवेवाण प्रसाह
५८ कोरे नुते न विद्धः सन् द्योमां मेति निश्चयं आशापयततः शीघ्रं दृष्ट्वा काकार्यं न ब्रज ५९ सासंयस्वरूपं विद्विहं मसि हस्तुना सहैवो

भावात्पुनरुपनिमित्तवातिकं ६० त्वमप्याराश्रमस्य राजभूतामुवब्रज सभायानेतुपश्यन्ववसिष्ठाद्यामुनिचतं ६१ इतिश्रुत्वावचससाः
 ५१ शक्रः कीदृहलकुलः आहूयपिश्रकभारणपुरनिमाणहेतवे ६२ ममचैदोगतंगसपुरसिस्त्रिशुणाकारः कुरुश्रीप्रभुवंगत्वातमिगन्ना
 पयद्विभुं ६३ सोपिभूमिं समासाद्युत्तोलोविनिमिसे तद्योरुभयोर्नद्याः कृष्णवेण्यामहावलाः ६४ सोमशीलास्येशीलातथाराजशी
 लामपि सोमस्यौ न्यौभूतास्वनामाश्रमगता ६५ विवाचक्रतुस्तत्रकुद्दविवपस्यार शक्रोराजशिलोप्राण्यसुखमासोन्निरकुलः
 ६६ मायासुहृमन्नत्रतदोवेचद्रसूययोः तदातेजिगमिषयानत्रदेशातजनाः ६७ दुद्रुवियथाकामराजविद्वृतोजनाः काचिर्यतेसुतं
 काचिन्काचिद्वधूलिहायच ६८ उर्वशीतदागत्वसाध्वीरूपमुपेयुधी मार्गश्रष्टेवसाखिन्नारुंदीवशनेर्भयात् ६९ संत्तीपतिपुत्रादीन्व
 श्यतीचदिशोदश क्वचिन्वानाहूयं चैकसद्योलोकवशकरो ७० शनेस्तदाश्रमप्राणसायान्नेतेसमागतं रुंदीसाऽवलाखिन्नागृणतीना
 मतः स्वकान् ७१ तादृष्ट्याङ्गपयाविष्टोविश्रामित्रोमुनीश्वरः पत्रच्छक्रशलकसिकस्यपुत्रीपतिश्रुकः ७२ कस्माद्रोदिखिवालेत्तु
 तश्रेतः समागता इतितस्यवचःश्रुत्वासातारीवाक्यमब्रवीत् ७३ नारायणाख्यकन्याहं नाम्नाकोनालकेनित्च यायञ्जकस्यपत्नी च
 विद्विनिस्रहसंमुने ७४ अदृष्ट्यापतिपुत्रादीन् रुंदीकरुणस्वरा राजविद्वृतोभोजनाः सर्वेपलायिताः ७५ अकस्माद्दुद्रुवेचाहं
 विहायासज्जनानिह निवृह्यादुजेनावालामर्तीरसकंविना ७६ भोस्यतीतेवनिःश्रित्यशंक्यहंतवातिकं सायान्द्वचागता
 धीराज्ञान्वात्वाचतपोनिधिं ७७ साध्वीनांक्षितारोहिर्यानिब्रह्मसरोचिताः मुनेविश्रसितंगोयस्त्वसाधूनातसंशयः ७८ श्वःश्रु
 त्वावांधवाः सर्वेविश्रसंतिनसशयः तस्मान्नामद्यस्संलक्ष्णरूचतिथ्यमेवच ७९ इतितस्यावचःश्रुत्वापिप्रलथ्योमुनीश्वरः आ

मित्युक्त्वा करेन स्मै आतिश्र्यं च फलादिभिः ८० गुहायां तां विनिक्षिप्य स्वयं द्वारि स्थितो मुनिः क्षणं निद्रां च कारौ सौ तन्मध्यं कामुजलणः
 ८१ शनैर्विद्याधतं विप्रं तेनासौ ज्वलितो भवत् निद्रयन्मनसात्मानवृद्धापि मुनीश्वरः ८२ आहत्य च मुनिस्तस्य मनस्तस्माद्गुणं प्राह त
 शनवारं मुनीन्द्रोसौ प्रत्यगच्छ हतव्रतः ८३ तथापि न शशां सोमं नो निग्रहं मुनिः शतोदरी मालिनिगोकामो धो निशि निद्रितो ८४
 सा बुद्ध्या प्रलयद्विप्रसाधी वात्यवशंगता किं करोषि वरोसि त्वं विप्रस्तासमाश्रिता ८५ अविवागता यो मे गतिः का वा भविष्यति ध
 मे मुमुक्षु भद्रोसौ मुनिगतेन तिष्ठते ८६ विलपती वृचतया मुनेनास्य वशगता यपि ध्यां विहायान्यापति मे परिरौष्यति ८७ लोक
 भीत्या स्वभावाद्दामनो निर्हेत्यस्वमुने कृत्वा त्वं दृषिना लोके मां विहाय गमिष्यसि ८८ अहमेका तद्दानं ह्यात्पजमा मूढधीस्ततः
 इति निर्भर्त्ये नंबलुनिर्ये यौ च गुह्या मुखान् ८९ पुनर्निष्ठुह्यंतां बाला वलात्कारान्मुनीश्वरः प्राणस्यो गमनिं च क्रेगले वद्वा कुमारि
 का ९० तदतांसां त्वया मास बहू धैव प्रनिश्चिनैः विश्वस्ता च प्रतिश्रुत्य मुनिं वाक्यमथा ब्रवीत् ९१ नत्याज्याह लयाक्वापि न निषेधो
 ममापि च खेच्छया गमेन विप्रधर्मसाक्षी तित्वं वद ९२ ओमित्युक्त्वा तयोरेषे षष्ठिवर्षे सहस्रकं नित्यकर्मोदिकं सर्वं त्यक्तवात्कामुक्रो
 मुनिः ९३ तेन दोषेण गस्यापि कुष्ठो भूत्सुन्दरिहिकः गंतुं विहाय तनाशिनैः साचोपचक्रमे ९४ विश्वामित्रे तदा प्राह मुने दूरे स्थितो
 धवः मानुलेपश्च तं द्रुं इहा मे जायते ९५ ततो गच्छामि निष्ठुह्यं पुनर्यामि न संशयः इति तस्यावचः श्रुत्वा विराहा कुलमानसः
 ९६ त्वयैव सह चायामि ता विना नैस्सहे सणो इति तद्दृचनं श्रुत्वा सा ब्रवीन्मुनिपुंगवं ९७ जांतुं त्वं तु विद्यायामातु लैयो ह निष्यति मां
 च न न संदेहस्ततः को तत्वया रह ९८ गंतुं वनोत्सहे निष्ठुशीघ्रयापि पुनर्मुने पुनस्तस्यावचः श्रुत्वा मुनिवोक्तं सुवाचह ९९ प्राणा

हंसांसेयत्वेत्यासांकं ब्रजाग्रहं तत्रोषितं च जानंति नावयो विहो भवेत् १०० उषी कृत्यवचं स्लेवं सामेयस्वस्त्रिणिणा साद्वैतेन मुने
 द्रणयो जशिलापुरी १ देवंद्रस्यसभामध्यस्थितेयं कामरूपिणी विश्वामित्रं वसिष्ठमुक्तिमेतदिति चाब्रवीत् २ आत्मानं चाल्मा
 नानिन्द्रोडयावनेता भवत् विश्वामित्रे निरीक्ष्यार्थं देवंद्रो वाक्यमब्रवीत् ३ तथ्यवदाग्निना तथ्यहितं मत्वा सुखं ब्रज महदतिक्रमा
 पुंसं ह्यनर्थो भवेद्भुवं ४ वसिष्ठे द्राह्मण्युत्थाविपदश्चतवागताः तस्मान्नुप्रसाद्येन सुखं निष्ठुमनीम्ब्रा ५ इतीरितेहरेः श्रुत्वा पश्चा
 तापमुपेयिवात् वसिष्ठं प्रार्थयामास क्षमस्विति पुनर्वदन् ६ निर्विस्तुगतो दृष्ट्वा वसिष्ठोपदयान्तिः इदौ स्वसायमनुले विश्वामित्रा
 यधीमते ७ उपदिश्यतथा कुहनि कृतस्य मुनीम्ब्राः माघसानहः पूजागयत्री जपमेव च ८ वसिष्ठो ह्योणा साद्वैते त्रैवांतधीयत
 सपिनारीययोस्वगैमुनिः स्नानपरेवभो ९ माघसानतथा कृत्वा कृत्वा विष्णोश्च पूजनं जं कृत्वा च गायत्र्या मुक्तः कुच्छान्तो भवत् १०
 तस्मान्माघसदृशः परोधमीतिकश्चन तस्मात्सेव्यः सदापुसापुमर्थानां च सिद्धये ११ इति श्रीचायुषेण माघमाहात्म्ये सप्तविंशोऽध्या
 यः २१ गालवउवाच प्रातमोधिनदी स्नानं तथा माधवपूजनं गीताया उश्च सतंतं नाल्यस्य तपसः फलं १ यो दद्यान्माघमासे तु माधव
 प्रतिमाह्विजः स सर्वकुलमुद्भृत्य विष्णोर्लोकमहीयते २ यामोधे गुप्तमुद्दिश्य स्नानं कं करिष्यति अज्ञाननिगिरभित्वा भित्वा स्यस्यम
 डलं ३ सायुज्यं सवामोति विष्णुना प्रभुविष्णुना यो माघ्या कुरुते स्नानं पितृनुद्दिश्य मानवः ४ गयाश्चाद्वंशं तेन कृतमेव नशस्य
 यो माघ्यादृषभं नीलपितृनुद्दिश्य चोत्सृजेत् ५ पिताश्चाहृतास्ते न गयाश्चाद्वंशं तेन कृतं यो माघ्या भोजयेद्दिप्रंशं तं निफल्यषु
 चिं ईतेन वश्यं करोत्यह्मभगवान् विष्णुः ६ यो दद्याद्दीपमाला तु प्रयतो विष्णुमदिरं ७ प्रकाशयदिरशः सवोद्दीपी यद्वभाक्ता ८

मा. च.
 ५८

विष्णोः सायुज्यमाप्नोति नात्र कार्या विचाराणा ८ दीपदः कार्तिके मासि माघे मासि च वस्त्रदः वैशाखे चाल्दश्रापि नाहु
 वंति पुनर्जति ९ योदानं माघे मासस्य पूर्णयोगं कुरुते नरः तस्य पुण्यफलस्यास्य संत्वोनेवोपजायते १० योदद्यात्कपिल
 माघे पूर्णमास्यां विष्णुतपः साकं पितृगणैः सादृविष्णोः सायुज्यमाप्नुयात् ११ गोक्षीरेण च यः कुर्यात्स्नानं विष्णोमहीयते ॥
 प्रीतिपितृस्तस्य नात्र कार्या विचाराणा १२ सहस्रनामपठनस्तव न्माघे जलालुतः संपूज्यमाधवं देवं विष्णोः सायुज्यमाप्नुयात्
 १३ यो माघे स्वगृहे स्नायात्मानवस्तुदृढव्रतः स जीवन्नेव चांडालः सर्वकर्मसु गार्हितः १४ यानारे कुस्तौ श्रुथैः युगमस्याघाप
 नंबुधः माघशुद्धत्रयोदश्यागौरे मुद्दिश्य सादरं १५ नतस्याः कंठस्तत्र एवाधाक्लचने जायते स्वचित्तमाधवदृष्टुमाघस्लाथ
 द्विजात्तमः १६ तावन्मात्रेण मुक्तः सन्विष्णो लोके महीयते योदद्याच्चंद्रने विष्णोर्धूपं चापि महात्मनः १७ तस्य स्यात्सकला
 कामान्दाता विष्णुर्न सशयः अब्रते नने यद्यस्तु मासमेकं नराधमः १८ सौरावंसमासाद्यतिष्ठत्याभूतसहस्रं कल्यादानशत
 यस्तुदत्त्वा फलमवाप्नुयात् १९ तत्फलसमवाप्नोति माघ्यां कास्यप्रदानतः दृत्तपूर्णं कास्यपात्रं योदद्याद्द्विजस्युत २० नैवध
 वमवाप्नोति मांगल्यं चाधिगच्छति पंचगव्यं महाविष्णुयः स्नापयति केशव २१ राजस्य सहस्रस्य फलं प्राप्नोत्यस्य शयं कास्यदद्या
 त्पूर्णमास्यं विष्णवे परमात्मने २२ क्षीरं लशं करं युक्तं सद्युतं विष्णवे वेपयेत् सर्वभोगो भवेद्द्राजा सप्तस्वपि च जन्मसु २३ यः क्षीरं
 पूर्णमास्यं विष्णवे परमात्मने सोश्च मेधसहस्राणां फलमाप्नोत्यसंशयं २४ योऽश्वदद्यात्सोणमास्यं माघे मासि द्विजातये गुरुहस्ता
 ददातास्य पान्मुच्यते नात्र संशयः २५ प्रातुंचेद्राजा सप्तद्वीपवर्तमानो प्रशशास महावीर्यः कारदीकृत भूमिपः २६ पुरोहिते

भा.व. ५६

सुतस्यासीद्विषणो भगवत्कृतिः सकदाचिन्वस्यानुमासिचाश्रितसंज्ञके २७ उत्सवकारायामासमहात्सुस्मीमहाब्रते गशा
 तेनेदनापुण्यं सर्वसंपद्विदधने २८ नारीभित्तियेयोसाकभायातस्यष्टहस्यतेः गजाश्रादिविभूतौ नाभाधिको कर्तुमुद्यता २९ ना
 रो मध्यनुसातारब्राह्मणो नायकायमेतदृष्ट्वा मोहिता गजापुनरतः ३० निरुध्य बुजैब्रह्मजाया का मवशगतः यया
 चेधियेण भूपं भार्ये देहीति चासक्तम् ३१ अमासवो धयामासो चित्तते महात्मनः ब्रह्मजायामहाघोरजनानां मातृसमिता ३२ आ
 युषं च तथा विजृम्भमाने सो भाग्यमेव च संतति सपदश्रुपि सर्वे हनिकृत्लागना ३३ चतुरगवलेयुक्तमौपत्वांचमचोदतं शक्तिर्मेभ्यस्यी
 भूयो नात्र कायविचाराणा ३४ नानां मत्रप्रवोणो ह सर्वशस्त्रास्त्रकोनिदः नमयासदृशः कोपि धनुर्विद्याविशारदः ३५ मावमस्थानु
 रगत्वात्मात्मशसापरोधम विज्ञातापिनवक्तयमविशोत्रेदुगच्छने ३६ इति संवोधि तो राजन्लोचिततात्यजस्त्रिय ब्राह्मणार्थे गवा
 र्थे च महविपीदभूमिप ३७ योद्धव्यं ब्राह्मणेनापि समर्थे ननसशयः विपेदशपिमहती भार्याहानिस्वरूपिणी ३८ ममसंधिस्त्रि
 तः पूर्वभार्याभुक्ता लयाबलात् इतः परासत्रधर्मैषा शुद्धा भविष्यति ३९ ब्राह्मणस्यापि विच्छेदेषु धिकावभविष्यति वेदाध्यय
 नसपने क्लोने वा महान्मनि ४० विनाविपत्ति सजाते ब्राह्मणे सुत्रधर्मिणी गतब्रह्म कलो भूलानको नेवगच्छति ४१ शृणु काम
 स्य विप्रस्य क्लोनेन स्य महात्मनः विख्यातस्यैपि विद्यासु हलात ब्रह्मवचसं ४२ आपद्धमो ऋषिप्रोक्ताः सेति शस्त्रिष्यते कथा व
 ति हेनस्य विप्रस्य ह्यथै चोदिता इम ४३ नोपास्याः सुत्रधर्मा हि प्राग्विपनेर्दिजो जमैः प्राज्ञायदादि जेनेवसत्रष्टितिः कथय चन ४४
 हिंसा रूपसुत्रष्टिति रीनिना च हि जन्मना नोपास्यासामदाक्तापीत्येव प्राह जनादैनः ४५ योपिनोपवोद्धि ह्यन्दि जन्मानुगृहाश्रमो

५६

वर्षादूर्ध्वसंचाडालोब्राह्मण्यद्विविहीयते ४९ निलयंत्रचेक्षुयंत्रत्रिवर्षपः करोति च ब्रह्महासनुविज्ञेयो ब्राह्मण्यद्विविहीयते ४९
अज्ञानाद्ब्राह्मणो विद्वान्चौरितात्मस्ये निलान् द्विजाधमः स पापीया ब्राह्मण्यद्विविहीयते ४८ ब्राह्मण्यसर्वदारस्य सर्वयेति
शुदुर्लभं अधिकाशक्तिभिदासु क्रमाज्जातासु यानिषु ४८ बहुपुण्यशरज्जीवो ब्राह्मणो यो निमात्रे ज्ञेयं किंचिद्दृश्यामि रजपैतेषु
नुविविधापुनः ५० शूद्रकोटिवधात्साम्ब्रवीधस्य विदो विदुः कोटिस्त्रीवधतुल्यं गोवधं तु मनीषिणः ५१ कोटिगोवधतुल्यं
तु ब्राह्मणस्य वधो विदुः पट्टाभिषिक्तभूपस्य ब्रह्मकोटिवधाधिकः ५२ दुष्टानां शिष्याणैकैकं शिष्यानां प्रतिपालनं उभौ क्षत्रियधर्मौ
तु न विप्रस्य कदाचन ५३ ब्राह्मणः कुपिता हनुलीकालो केशस्युतात् किमु तत्र विशिष्टो ब्राह्मणस्तु ब्राह्मण्यद्विविहीयते ५४ कार्पण्ये
व मेदंडो विहितत्वयि युत्नतः त्यजेना ब्राह्मणो घोरं गुह्यं पत्नीकलाधमं ५५ ब्राह्मणो ब्रह्मनिष्ठातो गुरुस्तस्माद्विनिययो सप्तषोडश
निपद्याथ राजा दोषं न्यवेदयन् ५६ शृणु धर्ममुषयः सर्वे मह्यथा मिदु प्रापिता दृष्टुमान् सकलालोकान् भगवन् विष्णुख्ययः ५७ साम्रा
ज्यस्थापयामास ब्रह्माराण्यं च तमुत्सवं सुवाजं महाबाहुं बलरूपसमीरणं ५८ गोप्तारं तस्य रश्ट्रस्य महारुद्रं वलोकं अमान्यत्वेन
धेवं द्रुदिविराज्यागकर्माणि ५९ प्रजेशन्वसंख्याकान्यत्र लेख्यादिकर्माणि मादिदेशाधिकारि लेख्येऋषोऽन्यमभिविनियये ६० न
थाधिकृतौ मानुषे च द्रुसूर्यौ महावल्नौ काण्डहृदि कोऽनुयमलोकस्य कर्कं ६१ दुराचारः सदाचारः सदावेदोक्तकर्मणि न व
ग्रहान् सदा क्रूरं गूढाचारं न स्तश्च ६२ एको न पच संख्याकान् सतः कस्य पातजान् सो विदहन्महविष्णुर्गोधवोऽस्य सस्तथा
६३ गीतनृत्सादिकृत्यैः किं न एन्नु निपाठकान् विद्याधरां च न्दिनोऽग्निदीपधारणाकर्माणि ६४ ग्रामग्रामाधिपान् पूजान् ललाकान्

भावा नथा निषादान्नाससांश्रुके भगवान्विष्णुव्ययः ६५ देवांश्रुपरिवारत्वेनाजंतंश्रुपोषकान् सर्वभौमः स्वयंविष्णुः सर्वलोकैकना
 ६० यकः ६६ धर्मसंस्थापनार्थैकजगदेतद्विनिर्भमे आश्रुपूर्यंबोधयध्वपूर्यधर्माधिकारिणः ६७ सप्तर्षिणामहात्मनोगुत्तरा प्रा
 थितान्द्रो बोधयामासुरस्येसोमराजानंजसा ६८ शृणुभूपहितंवाक्यवर्णनाब्राह्मणगुरुः अयंपुमेहितोविद्वान्बुद्धयधि
 कोगुरुः ६९ तत्पत्नीतवमातेयंमानिनीलोकसुदुरो हेतोरल्यस्यभोभूबहुहानिलमिच्छसि ७० अनेनक्रमणभूयाद्बहुदुःख
 नसशयः इतिनेवोधितोरजाततत्याजुरोःसती ७१ गोष्यतिनेततःखिन्वाः प्रोचुः सप्तर्षयोपिति नास्माभिवोधितुशंकाराजाय
 चदुराग्रही ७२ वयधर्मस्यवतारोतवयंशिसकाभुवि मनूनिद्रान्निवैद्यवत्कार्यंकरुमानद ७३ तेभ्यःखिन्नोगुरुः पश्चाद्देवेद्र
 सदनयपौ सोमराजस्यदेवैरात्मदेवेद्रायन्यवेदयत् ७४ सदस्येभ्यश्चदेवेभ्यः प्रजेश्चोनिवैद्यच मनुभ्यश्चवसुभ्यश्चरुद्रेभ्यश्चम
 हामतिः ७५ देवाचार्यततः प्रोचुर्देवाद्द्रुपरोगमाः नास्माभिर्हेत्यतेराजाशशंकोयंवलोकः ७६ महेश्वरदंपेणजयिष्णुदेव
 ताअपि समुद्रमथनेपीत्वाविषलोकस्यकरक ७७ विषज्वालोपशंत्यर्थेदधौचंद्रकलाहरः तदावंददौतसेयदाराजामविष्य
 सि ७८ तदासर्वैश्रभूषणैर्देवैश्चमनुजैस्तथा राक्षसैस्तरुणैर्देवैरवधोभवसंगो ७९ तस्माद्देवगणैस्सर्वैर्नदंड्योमृगलोच्छनः
 किंचास्माभिर्दृजवस्तथादत्तवरायुधः ८० अभिषिक्तश्चास्मिन्नाजंतोहंतुमंसाप्रतं विषात्मकोपिच्छेद्योदृक्षः स्वनकदाचनः
 ८१ तस्मान्दंड्योभूषेयंयथारुत्स्लथाक्रुत् निरुक्ततस्तुदेवैस्तेगुरुर्देः साकुलोभवत् ८२ ततोदेवानुवाचेदेकोपाटोपेनगोष्यतिः
 विष्णुनाधिकृतायंपूलोकधर्मस्यगुप्तये ८३ नविचारेहिभवतांप्राप्तधर्मस्यविष्णवे स्वाधिकारप्रयुक्तोयैविष्णुनाप्रमविष्णुना ८४ तेः

प्राणा अपि संत्याज्यासंप्राप्ते धर्मविल्लवे तिष्ठति योगिनो यूयं त्वहेतुं बांधवो रोहितः ८५ राशोरष्टकृतं पांपराशः पापं परोधसः पत्युर्भार्यो
 कृतं पापं शिथ्य पापं गुरोरेपि ८६ मच्छिष्यात्वाच्च भवतां गुरुत्वाच्चैव देवताः भवद्भिश्च कृतं पापं मां मेव समुपेक्ष्यति ८७ यथा पापार्थदो
 हितस्माद्ः क्रियते मया ब्राह्मणत्वात् न शक्या भूद्धिं सो भवतामपि ८८ युष्माद्भिचारैस्तेन यस्माज्जायापमानिता आः यापति चिता
 यामि सदन भवतामपि ८९ भवद्द्वारापमानार्थं बहु रूपा भवाय हं तैर्देहैर्युष्मद्गणविप्रविशामिन संशयः ९० सैहवानुप्रविष्टो ह्युष्म
 देहान् स देहाः इत्युक्त्वा विरागमाय देवं द्रुसष्ट हस्यतिः ९१ कियत्कालनिरीक्ष्येवं तो चिंतितान् वदन् सभूत्वा बहु रूपेण देवाग
 तिविवेश ह ९२ पश्यतां मेव सर्वेषां जभोश्चैव संसदि दृष्ट्वैतत्प्रार्थया च क्रुर्निर्विणंतं तदा सुराः ९३ वय ब्रह्माराणभ्यस्य करिष्यामोऽप्य
 निष्कृतिं तदुक्त्वा वर्तमानाश्च यद्प्रार्थया विमोक्षण ९४ तावत्समस्वधिषणमाविषादं दृश्या कथ्याः कारणं सुखदुःखानां भगवान् ह्यो
 रीश्वरः ९५ पूर्वकर्मानुरोधेन भवितव्यं ददानिसः समंपश्यंति वैधीरामाना मानैजया जयौ ९६ लामालाभो सुखिदुःखं भयं चाभय
 मेव च पूर्वकर्मानुरोधेन दत्ता विष्णुनिर्वर्तकः ९७ तस्मादावशं के कार्ये नो विषादो महात्मनां निश्चिन्ति विषदश्चापि न विताते न संशयः
 ९८ नोपेक्षा कृते ब्रह्मालोकानां च पिता महः ९९ इति श्रुत्वा तैर्देवा ब्रह्मणाः सदनं ययुः १०० देवा ब्रह्मसदो गत्वा तस्मै सर्वं त्वं वेदयत्
 श्रुत्वा ब्रह्मापिता स्याद्देवानि द्रुपरो गमान् १०० ब्रह्मो वाच प्राप्ते शत्रु विवादे तु शत्रुणा शत्रुमुद्धेत विवादे मित्रयोः प्राप्ते संसाले नैव श
 मनयेत् १ देवबंधुः सदा सोमो गुरुश्चापि महा मतिः तस्माद्वायो विमोक्षार्थं देवाचार्यस्य धीमनः २ युष्माभिः सह गंतव्यं मया सोमस्य
 केतन इत्युक्त्वा प्रययौ ब्रह्मा देवैः सोमनिकेतन ३ ब्रह्माराणलागं वीक्ष्य देवानुनिर्गौर्युतान् श्रीडया वनेतो भूत्वा ब्रह्मः सोमो विनिययो १००

मा-वृजयामासविधिवेद्वाब्रह्मादिकालथा किंचनोवाचत्रययासोमोराजाभयाकुलः ५ देवानीस्यातोब्रह्मासोमंरुद्रासोमं ५
 सजैनान्तुगुरोःपत्नीमातुरण्यधिकातव १०६ राज्ञोचधमेशीलानामिदंकर्मनचोचितं किंचविष्णुश्रधर्मात्माधर्मप्रिकारुमा
 हनिष्यतिनसंदेहोयतोधर्मवपुर्हीः यदायदाह्दिधमस्यालानिर्भवतिशश्रती ८ तदातदावतारोस्यदयालोः परमात्मनः सजशश्र
 ब्रह्मजायामयावधुनयोदितं १०९ निशस्यतद्वचोराजातसाजातीवविहूलः पश्र्यात्तापाद्वह्लजायारुदस्सत्वात्सकर्मच ११० ततोरे
 वाःसमादूयदेवाचार्यमहामतिं जायानिवेदयामासुलसैचिंताकुलालने १११ सास्ततनयतावद्वधेचंद्रस्यवशनि अतीता
 न्यपवर्षीणाषष्टिपचचवार्षिकः १२ ययचक्षेत्रजवालगुरुश्रंद्रमहामतिः महीर्यजःकुमारोयनतदास्यामिचंद्रमाः १३ इतिग्राह
 कुमार्यथिवाटःपुनरपभूत् ततोब्रह्माऋषीनुचेकस्यायवदेतितत् १४ क्षेत्रिणाभ्यथितोयत्तुतदीयेवीप्रजाधिभिः पस्त्रेवी
 जिनेपिफलवाप्तोतिनिश्चितं १५ वलाकारायस्त्रेवीजीतुफलमश्रुते नदोषःप्रथमेपक्षेन्यायादेवफलस्यतु १६ पक्षेद्वितीपके
 नागीकुलंयातयेतुध्रवं मुनिमत्तुतदाब्रह्माश्रुताधर्मविनिर्णयं १७ न्यवेदयत्तदाब्रह्मागुरुचंद्रमसोत्तदा महीर्यमितिवाचस्यगुरु
 रदोचसंसदि १८ महीर्यमितिवाचक्षेत्रमाश्रुततःपरंततःसशयमाप्लादेवाएवमंत्रयत् १९ मातेवतद्विजानतिपुत्रजन्म
 नचापरं तस्मादेषेवप्रष्टव्याइतिनिश्चियतेसुः १२० बुधमानीपतंप्राचुर्जनोत्तौष्ट्खबालक त्वयिकसाज्जनिभूदितिष्टष्टुनिवेद
 य २१ इतिदेवैरथाज्ञोबुधोपप्रच्छमातरं त्वयिकसाज्जनिभूत्मातसथ्यनचानथा २२ नातृनात्परमेयापदेवानोचैवसंसदि इ
 तिष्टष्टुत्तजनाथचद्राज्जन्नेतिचाब्रवीत् २३ तच्छुत्वाथबुधःप्राहवेवाब्रह्मपुरोगमान् माताचाहजनेदैवाश्रुद्रदितिचक्षेरणी १२४

मच्छुत्वादेवताङ्गुर्गुरुपुत्राभिकाक्षिणं चंद्रतुर्वीजं प्राहर्वलाकाराद्यतोविधेः १३५ नप्राथितस्त्वयापूर्वेअतश्चंद्रोहेनिधुवं गुरुस्व
वचःश्रुत्वापुत्रचंद्रमसेपयत् २६ सभार्येकोगुरुस्तस्थौसनामध्येनुवीक्षितः प्रादाद्राज्यवधायसौप्रजाआह्वयचंद्रमाः २७ राज्यनिवेदि
तेह्यसैसुवःपालदृष्यति इत्युक्तेतुशशंकेनप्रजाकुश्रुश्रसंसादे २८ शृणुचंद्रप्रवक्ष्यामःकुंडजलाजवात्मजः राज्यनाहृत्किंडाद्य
तस्यधर्ममतिःकुनः २९ अनूचानःकुलोत्तराज्यमहेतिनापरः नाम्नाचक्रविशःसर्वोवधचंद्रतनुद्वव ३० गुरुः प्राहनिजंभायो
दुष्टात्वातुनपालये नहनिष्यामिलापांयावदामरणतिकं ३१ कुंडमध्येविनिक्षिप्यकिंचित्तेजीवनददे गुणैवैसातदावाक्यश्रुत्वा
मातकुमारकः ३२ संसदंतुसमासाद्यप्रोचतुदेवतामुनीन् जायजहौगुरुः पायांनगीकुर्वतिमाजनाः ३३ निकृतिश्रीतिसेम्येनकुरु
ध्वंषवयोस्तनः नास्तिचंद्रपदेशोहिदेहनाशोदुरात्मनोः ३४ नदेवान्यतरपक्षमस्तिनास्तौतिनिश्रय आचामुभोकरिष्यीवेनात्र
कार्योविचारणा ३५ इत्युक्तेचतदाताभ्यामुनीब्रह्मावलोकयत् ब्रह्मणोहृदयंशालास्वमतैर्न्यवेदयन् ३६ पत्योजीवतिया
नारेभृतंवाव्यभिचारिणी चाडालीसानुविशेयासर्वकर्मसुगहिता ३७ दाक्षिण्यपादथलोभाह्राससर्गयैप्रकुर्वतेतसर्वेनाकंयति
यावदाभूतसंलवं ३८ तौसुतौकर्मचाडालौप्रोक्तौतौकुंडगोलकौ इत्युक्तेमुनिभिः सर्वैस्तदाधर्मस्यनिर्णये ३९ तदनिवेदमाप
न्नादेवाब्रह्माणामृत्विर् अस्माकपुत्रथाजातः प्रयासःकमलासन १४० स्वात्मनेविसुनांशोक्तं प्रायश्चित्तं प्रवेदय युक्तानोवेवना
णामहापातकक्रोदिभिः ४१ लक्षवर्तिन्नतंचैवमाघस्नान्तुनिष्कृतिः कुंडानंगोलकानांचमहापापकृतमपि ४२ माघेलात्वातुयाद
द्यादश्वलक्षणसयुत गुरुतल्याहिसुक्तिः स्योदेवमाहजनादनः १४३ तस्मादेवत्स्त्रिभिः कार्येएतन्नयमनुत्तम तेभ्रुहस्तेतुपूज्याश्रनात्र

मा. वा. कार्यविचाराणा १४४ उपदिश्यजनात्सम्यगुत्तरेषुबंधं तथा ब्रह्माथकार्यामासहीणो कंत्रयं तथा ४५ ब्रह्मजायातया लक्षवर्तिव्रत
 प्रभावतः साध्वीनामग्रगण्याभूत्सुतासवोधनाशिनी १४६ निःशकंजगृहेभार्योदिव्यसत्रलणोदितं बुधजनावेजगृहनिःपापेभिर
 विभुं १४७ कृत्वादेवगुरोः कार्यब्रह्माद्याश्चयागताः माघप्रभावशसनः स्वस्वधामानितेययुः १४८ गालवउवाच तस्मान्नाद्यप्रभो
 यंलेशमात्रेणकीर्तितः नक्षत्राणिचगण्यनेगण्येतेचोदविद्वः १४९ भूकृणाअपिगण्येतेकेनमहात्मना नगण्यतेचमाघस्यप्रभा
 बोलेशतेभुवि १५० विचारितामयासंवेधमशास्त्रेणनोदिताः नमाघसदृशोधमो नदृष्टेनचवैश्रुतः ५१ यत्किंचिकुरुस्तेकर्ममधिगा
 भिहिजोत्तमाः तदृक्षयफलश्राहवधैतेवटबोजवत ५२ माघधर्मान्यदश्रुत्वानकरोतिनराधमः सआत्माहब्रह्महाचनकोनेवगच्छ
 ति १५३ यदृदंशृणुयान्नित्यमितिहासपरातन सर्वपापविनिर्मुक्तोसर्वलुह्यवैपिनृन् १५४ भुक्त्वाहकामात्सर्वश्रविष्मालोकेमहा
 यते १५५ इतिश्रीवासुपराणेमाघमाहात्म्येअष्टाविंशोऽध्यायः २८ गालवउवाच भयःशृणुध्वं वक्ष्यामिमाघमाहात्म्यमुत्तमं यत्त
 त्वामुच्चैर्जंतुः किमनुष्ठानतप्तः १ पराकौशिकदेशेनुपतनेसागरहृये वैश्याभूद्धर्मगजाख्यसस्यपत्रीशुचिप्रता ३ ताददोविह
 लाख्याधर्मराजश्रुतत्पिता कियतासायकालेनब्राह्मणानासमागमात् ३ लक्षवर्तिव्रतचक्रेविहलानुगतासती वैश्याभगानुत
 इत्रोकिंचधर्मो नचश्रुतः ४ पुनर्जन्मांतेसायजातासत्यव्रताहूया चित्रकर्मैनि तद्रुतासजातः कौशिकाहृये ५ वैश्यापतिवैभवातो
 पूर्वकर्मो नरोधतः ऋणानुबंधरूपेणैरेवजायवभूवह ६ पूर्वजन्मन्युपचितोहसवर्तिव्रतात्ततः जन्मनास्मिन्सदात्वातापातिव्रत
 दृढमवत् ७ पातिव्रत्येषुसारांरोचतुर्दशसुजन्मसु विख्यातातषुलोकेषुभुजगमनुवर्तिनी ८ पतिभुक्त्वागृहेनित्यवैश्यागोब्रजन्मदा

मा. वा. ६२

नोपतस्थौऋतोः कालेन च कारगृहोचितं ९ अशनाभंगतांबूलपादसंवाहनादिभिः यन्तिमेव सदा मेनेदेवं बंधुगुंतथा १० मनसो
 वेदनां क्वापिन च कारदृढव्रता कियत्कालेन तद्व्रतां ब्रण्णाब्धिप्रपीडितः ११ दुःखत्वापगुरभक्त्वं मर्णतनवैद्विजः अत्युक्तैः पुराण
 पापैरिहैव फलमश्नुते १२ दुःखत्याकर्मगतिर्मुष्पाणानसंशयः पंगुर्भूत्वा गृहेतिष्ठन् चैश्याचिता समाकुलः १३ नाशकतद्गृहगतुष्पा
 त्वात्सकुलाधमः सर्वव्याधिरभवद्विरहः कामिनोत्वहं १४ नरक्षतिनचाश्नातिनशनेनपिवत्सो कामानलसुद्रुतज्वालामालाकुलो
 द्विजः १५ तत्राहरमणीपुण्याप्राणनाथकिमिच्छसि यद्यदिष्टुकरिष्यामि नशं कामपिशोभन १६ तद्दृसी चैवं तदेवोत्तद्भ्राता त्वत्परायणा
 यद्द्वेषिकसुखं लोकतत्पत्याविति मे मतिः १७ प्राणादयधिकं मये सवायो मे सुखं तव कस्मात्तपसि प्रागोशकेन त्वनिव्यथो वद १८ इ
 त्युक्तः सहिजः प्राह तां जायामनुवादिनी वेश्यायामेव मे चित्तनायवस्तुनिमगल १९ तथाभुक्ते तु भुजा मियोतपानेपि वास्यह देहगत्रादि
 सर्वेणितयासां कनचान्यथा २० व्याधिनानेन दुर्वृष्टिस्तदातीनेव मे श्रुता तयेव चित्तयो मे द्यभजनादिनरोचते २१ विरहव्याधित्युग्रः
 प्राणान्हरति निश्चितं पंगुं संधेन सा मूह्यथासि चैन्नायकालयं २२ महासुखमेव द्वाद्रे व्याधिर्मेपि गमिष्यति इति तद्वचनं श्रुत्वा साना
 शी चपतिव्रता २३ मनसानीव संसुष्टा अमित्त्वे दृढव्रता अधीत्रे तदा काले क्लृप्तपशासु मेदिने २४ मासे माद्रपदै चैव ततो व्योमघनावि
 ल तस्मिन्भयं कौलेसानरीतु दृढव्रता २५ स्वधमारोप्यभतीं रं यौगं ग्रामं तरस्थिता वेश्यागारमहापुण्या प्रीणयंती प्रियोक्तिभिः २६
 राजकीयाश्च पूर्वैश्चैश्चा एष्यपशुहारिणः अन्वधावनदाचो रामा डब्यस्य महात्मनः २७ अनुदृष्टे नुनिक्षिपद्दुःखं मे यतो वनं समाधिस्य
 चं मा डव्यं राजभृत्या महाव्रतं २८ बहुधातविति भर्तस्य चक्रुस्तं शूलरोपितं त्रपश्यती च सामागे मा डव्यं शूलरोपितं २९ प्रस्वल्ती पणोह

मांडवावेदनाकुलः ममदुःखकराकावाश्रूलेव्यथयतोनिशि ३० इत्युक्तेविह्वलाप्राहमांडव्यश्रूलेणेपिं ऋषेमांसुब्रजोविद्विपुत्पीडा
भिकास्त्रिणा ३१ तवदुःखकराज्ञानतुत्रीमांशसुब्रजो रत्रिस्तुतमसाव्याघ्राट्टिश्चातीवदुःसहा ३२ नजानेतेनमार्गानुगतंभूसरित
स्तथा पतिदेवमन्यमानासदाभर्त्रुदितं करी ३३ स्वधेनोह्यपतिवेषागारयातुमिहाद्यता देवार्थिनात्प्रखलतोतवदुःखकराएह
३४ कोसिकल्याणंत्थिविप्रकस्मान्चेदशीदशा इत्युक्तः सुव्रताप्राहमांडवोस्तीतिदुःखितः ३५ श्रूलेत्वाणेपितोव्यथेराजभृत्सैभोदोक्तः
श्रुस्तुसूर्योदयेजानेभनोतवमरिष्यति ३६ ममदुःखकरीयस्मान्सादितिशाशपसः शण्पृहीत्वासानरीदुःखितातीवविह्वला ३७ उ
दयवधयाचक्रेयातत्रप्रभावतः लक्षवर्तिव्रतेनास्यापूर्वजन्महानेनच ३८ वैधव्यंनभवेदित्यचिंतितोहरीश्वरः लक्षवर्तिव्रतो
दूतपातिप्रत्यप्रभावतः ३९ नोदंतुभगवान्भानुःशक्तः कालात्मकोरविः भर्तुः प्राणहरोभानुः क्वापिनोदेतुमेप्रियः ४० इत्युक्तस्तुन
यासाध्यातेनोदेतिभास्वरः आवर्धेनुक्रियाः सर्वाः लुप्तश्चानुदयेरवेः ४१ ततेश्चन्द्रादयोदेवाब्रह्मांतिकमुपायसुः यस्मान्नुदे
तिभानुस्तुदेवतुष्टिकरस्ततः ४२

पतिव्रतामहाप्रणत्रिषुलोकेषुविश्रुता श्रूलणेपितमांडवशापग्रस्ता
महामातः ४३ भर्तुरेष्टकरापुराणवेश्यागारसुपेपुधी उदयवधयाप्रासस्यस्यास्यमहात्मनः ४४ अज्ञातकालात्तेनैवजनाशी
नादिताशुवि नयसेकारयामासुनोपिनित्यक्रियाअपि ४५ अस्माकंवितथीचक्रप्रयत्नान्मूशिवलात् वज्राद्यापुथजागनिता
द्विस्तानिभूरिशः ४६ भद्रान्येवाभवन्तूणीपानिप्रत्यप्रभावतः स्वयस्मनितांविस्तुधनुर्वेणधरोविभुः ४७ ततोभद्रावयंसवैतवंतिरास
कमुपागताः यस्तभागविहीनागान्सीराशक्तोस्तुगनिमान् ४८ शीतोर्दिताज्जनात्सर्वानचोर्वाधातिपीडितान् त्रैलोक्यनाथदेवे ६३

शत्राहिनो ह्यतिविह्वलान् ४९ इतिदेवैः प्रार्थितः स ब्रह्मा ब्रह्मविदांवरः तानागतानयम्रोचेनेयंदंड्या हृतव्रता ५० लक्षवर्षिप्र
तासुष्टः पूर्वजनकृताह्वरिः चौरव्याधिमहादुर्वात्स्यरक्षसिचापमृत् ५१ अलभ्यं किं भवेत्सोकेहगौष्टेजनादेने हूरोत्तुविमुवे
लोकविपदः शाश्वती सुव ५२ नाशुभविद्योते द्वापिलसुवतिव्रतात्मना लक्षवतिव्रतं कर्तुमगापूर्वेजन्मनि ५३ तेनपुण्यप्रभा
वेणपुण्यासाध्वीपतिव्रता पातिव्रत्यप्रभावेणशक्तिं तादृशीसुराः ५४ नशक्तावोवयंदंडेतस्याः साध्व्याः कथंचन तस्मादनुनयन्
वंप्राथयामोवयन्विति ५५ आभाष्यदेवताः सर्वस्वैः साकृभूमिमाययौ तदासाध्वीमहापुण्यावेश्यागृहगतपति ५६ अनुभु
क्तपुनः पंगुआनित्यस्वगृहक्षणात् आजगामतदाब्रह्मादेवैर्गैहंसमन्वितः ५७ प्राथयामासतासाध्वीसात्वेवदुविधैरपि विह्वल
प्रणताभूत्वासानुरीविधिमब्रवीत् ५८ पत्युर्हितकरावालापतिमूढामहानिशि ब्रजतीकलनायंचविव्यथेश्ल्लोपित ५९ माड
व्यचमहात्मानेनशशास्मिभोनिशि उदयवधयाकुर्वेहवैधव्यभयानुर ६० विपदेत्याश्रनारीभिः सहनीयाः कथंचनैवध
व्यविपदः द्वापिवातासूह्यास्त्रियामिह ६१ स्वस्तिभूयाकुलमेघदेवतानामुनस्तथा इत्युक्तेद्रुहिणाः प्राहतासाध्वीचष्टतव्रता
६२ शृणुवालेमहापुण्यमगालाधारिमवचः लक्षवतिव्रतोद्भूतं क्षणिकपुण्यमुज्जम ६३ माडव्यत्तनपुण्येनवियथेशोद्भभविष्यति
तस्मान्तेदापइथासिमाघस्तानफलेशुभ ६४ भर्तुः पुण्येनतेनैवकालमृत्युर्गीमथ्यति व्याध्यापनयनेशापोभवेह तोमहात्मना
६५ व्याधिसुकमिमरेहपुनर्जातविदेविदुः शरीरत्यागमेवाहुमरणं ऋषयोखिलाः ६६ शरीरेपतिशेषानर्जावैचाक्ययात्मनितस्या
व्याधाधिमोक्षोभवेद्विनिवर्ददौ ६७ माडव्यनिवधमेनश्रूलापितमब्रुजः लक्षवतिव्रतोद्भूतयापुण्यमनुजम ६८ दापया

मा. वा. मासविप्रायतेनाभूत्स्वियेशुनिः सुनिनातुक्कृतं माघस्नानं सुकृतं तथा ६९ तद्देवैर्द्रव्यापयं चक्रे कालमृत्युविनाशकृत् पूर्णायुष्य
 ६४ मभूतेनतद्भूतः सुकृतेन च ७० शापाद्वाधिविनिर्मुक्तः पंगुत्वाच्चपिमानदाः व्यसनतुत्तासाध्वानिवेत्येवमहाप्रभुः ७१ तद्भूतेश्च
 नेश्वरपिदेवानां च महात्मनां लब्धकामैः सुरैः सर्वैः साधैः धामसकं यथो ७२ देवाः सुविस्मिताभूत्सु देवैर्द्राद्यामहाबलाः तु युवश्चत
 दापुण्यालक्षवर्तिव्रतं तदा ७३ माघस्नानस्य माहात्म्यं साधुसाध्विति चान्नवत् तथैवानुमताः सर्वैर्ब्रह्मणा सहते ययुः ७४ वमुजस
 कलान्कामान्त्रोतेन महात्मना सोपनिवेदमापन्नोपापीयानि नित्यशः ७५ तथा साहं महात्मा तु माघस्नानचकार सः लक्षवर्तिव्र
 तं सोपि पुनर्माधे चकार च ७६ तेन भोगात्मा कामान्मुक्त्वा दशसहस्रकं पुत्रं प्रोत्रसमापुत्रो जीवन्मोक्षमवाप्नुयात् ७७ तस्मान्ना
 घसमोधर्मो नराणां पार्ष्णिनात्पत्यन्योधर्म इत्येव सर्वधर्मो विदामनं ७८ इति श्रीवायुपुराणो माघमाहात्म्ये एकोनत्रिंशोऽध्यायः
 २९ कुटीरस्थोऽरुः दत्तेन दुरेने तु वसिष्ठाय महात्मने राक्षसो सोऽतिदुर्वृद्धिः कावागतिमवाप सः १ महेश्वरव्याहृतं यत्पुण्यादा
 यदभीप्सितं राजर्षिः कागतिं प्राप ब्रह्महत्याशक्नुः २ विलायते दिदसम्यगस्मान्वाहसुब्रत इतिष्ठः कथं स्थगो लवोच्चा
 क्यमब्रवीत् ३ गालव उवाच शृणु धर्मिति चाभाष्य साधुसाध्विति संस्तुवन् कालमृत्युभयापन्नराक्षसचक्रतागसं ४ तेनेतुमाय
 युश्चाथ यमदृतामदोद्धृताः तान्दृष्ट्वा दुदुवेशीघ्रं कैलासाधीशमीश्वरं ५ प्रणम्योवाच तभोतः किमेतद्वचं नत्वया मातायदितिषेद
 द्यान्पितात्रीणां चित्तुतं ६ राजा हरति तत्सर्वं कातत्रपरो वेदना शिवशंकासर्वोत्तमत्राहिमांकरुणाकर ७ महाकाय महाबहो वि
 श्वरूपे न मोक्षुते त्रैयवक्रं महाकायसुगंधिपुष्टिबद्धेन ८ वृतादुवाच एकपक्षं मुन्यामुक्षीय मायथा इति मन्त्राथ कैवैकोलुतः शमुद

यानिधिः प्रोवाचक्रुपयाहंस्मधंगभीरयागिण् दुर्वेद्विनाप्रार्थितोयमाक्षमित्येदपापना १० अजगराम्नामन्येमांक्षसवीत्पनापुर्वाकाक्षयन्देवसर्गासु
दुर्भेवकर्मणा ११ निद्वेद्वेनिराहंकारेनिर्मोविजित्तद्रियः देवाभ्यामीविसुभतो निसानित्यिवेकवान् १२ निःसदेहोसमेतिमोन्नो न कदाचन तस्मान्निः
कामुकोभूत्नानिद्वेनिराहंक्रान्तः १३ दयवात्सर्वेभतेषुविध्याद्रौलतापः क्रूरः प्रीतस्तेतपसविद्युरिस्थान्कामान्ददात्तचि १४ एवमेवत्रिजन्मोत्तवलिपुत्राभ
विषसि स्मरुत्सवाहवाणात्सदात्संभविताभ्रुव १५ संवधोविसुनासांकपादेनमहात्मना तेननेभवितायुद्धंक्रित्वावाहसहस्रकं १६ क्रित्वाजितानुभातत्रत्यस
ख्यमुपेषु युद्धंविधायत्वापश्चात्सतुमांक्षप्रदास्यति १७ त्वयविद्योवाणसंज्ञोत्तदुर्वेद्विदः १८ विसुद्रोहात्महापापीनकानिवेदिति १९ त्वयिजानेव
लेः पुत्रेद्वारपालोभवामिते बहुसंपत्समृद्धिश्चपुत्रपौत्रैः समन्वितः १९ भुक्त्वाकल्पमहाभोगात्कल्पान्तेमाक्षमेष्यसि इत्युक्त्वा तर्देधरुद्रोराक्षसग
त्तकल्मष २० हराज्यागताः सर्वयमदृतामदोत्कराः विहाणक्षसचूरयमकेतनमायुः २१ सविध्याद्रिततो गत्वा तपस्तेयेतिदक्षणा श्रीण्यत्र
यसाविष्णुतेनदतावः पुनः २३ पातो लवलपुत्रत्वप्रापसौसुमहाप्रतिः तत्रभुक्त्वा महामोगात्क्रमान्मोक्षमुपैष्यसि २३ साराजविदुर
त्तार्थसंचरश्चवनेवने अपश्यद्ब्रह्मणं कंचिद्वारंभ्योः क्रतुदंनिशि २४ अभघावद्रक्षणार्थं क्रुत्वा कर्मोसराक्षसः सभार्ययाप्राश्चितोपिप
तिदेहीत्यनेकधा २५ अभक्षयजतोभार्यातंशशापानिदुःखिता क्रतुकालेयदाभार्यात्तंगमिष्यसिभूमिप २६ तदातेमरणायज्जानयथा
मेवचोभवेत् चित्तादेहंविस्ज्येवंप्रश्चान्नारेदिवंथो २७ प्रत्यहंसेपिशक्तेश्चभार्योदंतुपुनः पुनः दग्धस्तुत्सवराजेनगच्छत्येववना
तरे २८ श्वशुरशक्तिभायासायथाचैकरुणत्वरं स्वाभाविकः प्रमादोहिदेवानामपिदेहिना २९ जागरेणकथकालोनेयो कालो महामात
काले प्रमादिकं दृष्ट्वा सहनिष्पत्तिनो भ्रुव ३० तस्मान्बुनेकपालोत्पलात्पमांक्षदुत्क्रुत् पुत्रकल्पसुशिक्षिपिदयायात्रततोविदुः ३१ अस्म

कर्मसुसोराहुः खान्येता निजशिरे राजनिमिजमात्रुतस्मात्स्मिन्दयां कुरु ३२ सुषया बोधितो प्रोवसिष्ठो ब्रह्मनंदनः आदायथगिणावालि
 कर्मदलुतः शुचिः ३३ दत्तामाद्याः स्नानफलं प्राप्सितः पुनरागतः तस्मात्समुक्तः पापः सदूर्वरूपमुपेयिवान् ३४ आगच्छंतं सभूयैषोः गार्ह
 पाणयः अलंकृत्यपीसं वीं द्रुं द्रुं विनिययुः ३५ पौरान्मभाव्य राजर्विद्वहं कामयथाक्रमं आविवेशततः स्नातः पुरारक्षभि वीक्षितं ३६ क्रिय
 क्त्वा लसुवस्थित्वा दयितारतुसाहयत् समगालयासाक मृतिमापमहा मनाः ३७ वसिष्ठस्य प्रसादेन मुक्तिमापसुदुर्लभं गालवश्रान् ३८
 सेतत्कथितं सर्वमाघसाहात्यमुत्तम ३९ निर्विशेषणमेव कुतः कालवर्षशतैरेण माघस्नानस्य साहात्य एकाशनप्रकीर्तितं ३९ तस्मादेतदनुष्ठीय
 मं भागवतं शुभ धर्मगानेन सुगुहः सम्यक् चरीर्षो न वेद हरिः ४० ददालमिमता क्त्वा भानुक्तिं चैव सुदुर्लभं ब्रह्मोवाच इत्युक्त्वा विराभाश्यालवो
 मुनिस्तमः ४१ ततः कुटिरस्ये त्रस्थान्नाह्मणा ब्रह्मविजमः गालवपूजया मासुर्यथाभूतयथावल ४२ गोभूतिलहिरण्याद्यैर्धो न्याव विभूषणेः
 प्रणेमुगपद्रुत्पातु सुवुर्विचैः सैवैः ४३ अनुज्ञाता गृहं जमुगालवनमहात्मना तदामुनिभिराहुतोय शार्थं शंसितव्रतः ४४ गोदावरी ततः प्रा
 यच्छिद्येः सहतपोनिधिः यद्यद्द्वंतातमखिलशदिल्येन महात्मना ४५ अष्टाविंशतिरसोभ्यः पुरुषेभ्योभ्य ध्याततः श्रुत्वोत्पति संतुष्टा माघमहा
 त्म्यमुत्तमं ४६ शंङ्गिल्यपूजयामासुः सुयश्च महामतिं अनुज्ञाता लदाताभ्यां यथाकांभगानामुते ४७ तत्रैकमुदिलो नाम गंधर्वमुदिवं ययो
 सप्तविंशति संख्याकाः पुरुषाः शंसितव्रताः ४८ च भ्रुवुर्विस्मितास्तस्य सुयत्समहात्मनः तान्नापंचशिखाः सैव तपोनिष्ठामहावलाः ४९ माघ
 मासे सकृत्स्नानं माघवपूजनं तेन लब्ध्या महाज्ञानं मुक्तिं च पियप्रपेदिरे ५० शंङ्गिल्येपि सुयज्ञेन साकं स्नात्प्रममाययो एतद्द्वंजातमखिले
 नारदायाजो बवदत् ५१ श्रुत्वाथ नारदो दिवां सुधाकलां मे नो सा संतोषमखिलेभे सुकरदं गृह्णीभवत् ५२ विधिप्रणाम्य बहुधा कृत्वा

मा. बा. कृत्वा प्रदक्षिणं अनुज्ञात्तत्तत्तेन त्रींशो कान्यर्षेऽनुस्मिन्निः ५३ स्तुत उवाच एतत्सर्वसमाख्यातमाघमाहात्म्यमुत्तमं शुश्रूषुभ्यो भवद्वाश्रये
 ६६ यंगोप्यतान्दृणां ५४ कस्यापीदमनाखेवंश्रद्धाहीनसदुर्मतेः देयशिष्यापुत्राववेदज्ञायस्वरूपिणे ५५ सर्ववेदसमशास्त्रसारसत्तम
 नोरसं मेथिलासर्वशास्त्राणिपयः सारमिवोद्धत ५६ नेनेन सदृशशास्त्रविष्णुप्रतिकरं सुभं विशोतेयत्रशास्त्रेणुसर्वज्ञानमिदं भवेत् ५७
 श्रवणादेवशास्त्रस्य विलयं यति सर्वशः दुरत्ययानि पापानि बहुजन्मार्जितावपी ५८ भक्त्या तु पूजयेद्यत्तु लिखितं पुस्तकं गृहे तद्गृहस्यास्तु
 रक्षेत्रतस्य मुक्तिः करो स्थिता ५९ लिखितं पुस्तकं यत्तु मन्त्रादत्तं द्विजन्मने वाचस्यति समो भूत्वा ब्रह्मयोगिनिबुजायते ६० श्रुत्वा शास्त्रं स्मृतं
 विपुनमोतुः पयोधरं बहुपापकरो वापि नीपवत्सेवनिश्च्यत ६१ पुत्रार्थी लभते सत्रं धनार्थी धनमाप्नुयात् धर्मार्थी प्राप्नुयाद्दुर्ममोर्गार्थी भाग
 माप्नुयात् ६२ किमत्र बहुनेकेनेनाशार्थी सोऽसमाप्नुयात् इति श्रुत्वा शौनकाद्यामाघमाहात्म्यमुत्तमं ६३ सतोपमत्तुलप्राप्ताः सशयौत्सुलि
 लोचनाः स्तूपैराणिकं तं तु पूजयामासुरोजसा ६४ इति श्रीवायुपुराणे माघमाहात्म्ये ब्रह्मनादसंवादे त्रिंशोऽध्यायः ३० समाप्तम्
 शुभं भूयात् श्रीरत्नु संवत् १९४९ मिः भाद्रपद कृष्णार्द्धे भौमवासरौ लिखितं भयरोपाठक शुभम् भूयात् कृष्णायनमेतन्म

सायमाहार

॥ श्रीकाशीविश्वनाथपुरीसेतुंदिरजगणेशकेपाशराजअग्निहोत्रीप्रियहोसिद्धविनायकय
त्रमेसायमहात्मवायुप्रणकाः सायमाया सिराभैरोपाह कछापेवालाधनु जिसेलेनाह
यउसेतुंदिरजगणेशकेपासराजअग्निहोत्रीकेदुकानपरमिलेगा संसत् १४१ ॥ २ ॥
भाद्रकृष्ण १० ॥ शुभमस्तु ॥ ६ ॥

